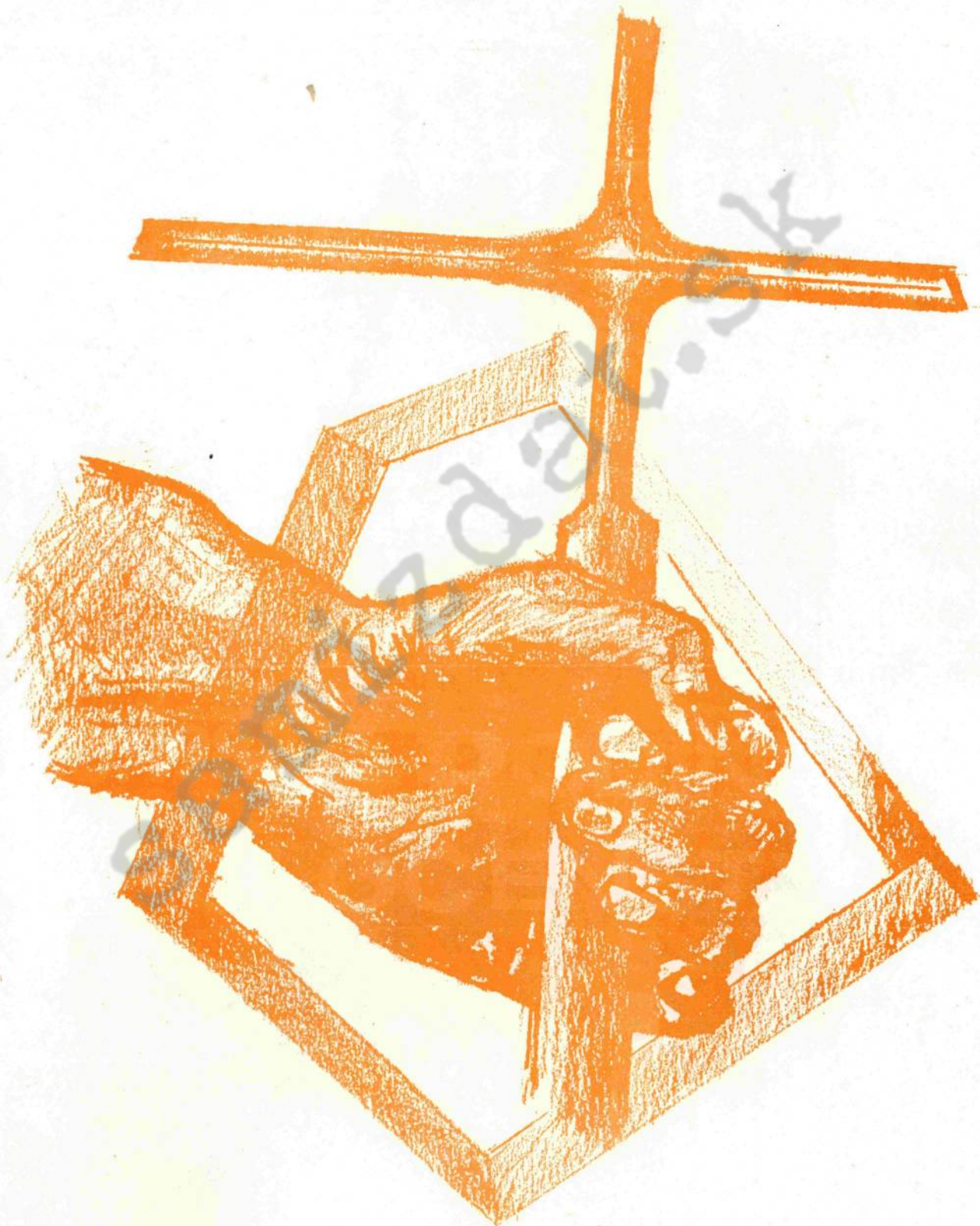


20.1988/5 **RODINNÉ SPOLOČENSTVO**



... každý, kto miluje, narodil sa z Boha a pozná Boha /1Jn 4,7/

O b s a h

1. Teofil Klas: Spoznávam tvoju tvár. Vstup	1
2. Rodiny zjednotené so Svätým Otcem	2
3. Základ svetovej jednoty	2
4. Vzkriesenie tela - zjednotenie v Bohu	4
5. Mariánsky rok sa stal duchovnou prípravou k vstupu do tretieho tisícročia	7
I. Iavča 1988	8
II. Celoslovenská púť k Matke Božej v Nitre	12
III. Ďalšie púte	15
IV. Urončenie Mariánskeho roku v trnavskej diecéze 17. - 18. septembra 1988	16
V. Záver minoritného Mariánskeho roku 1987-1988 ..	19
6. Osobné svedectvo o incidente	21
7. Poškodili meno republiky	24
8. Manželské rekolekcie	25
9. Potrebujú sa rodiny stretávať?	26
10. Cenná iniciatíva./Z ohlasov/	28
11. Zo života rodinných spoločenstiev	29
12. Aby všetci boli jedno /Jn 17,21/	30
13. 1000 rokov od pokrstenia Ruska	31
1. Apoštolský list pápeža Jána Pavla II. k mileniu ..	31
2. Zo sovietskej tlače	32
3. Kult Matky Božej na Východe a jednota kresťanov..	34
14. Veronikino svedectvo	35
15. Zamyslite sa	36
16. Pierre Teilhard de Chardin a jeho vesmír	37
17. Fenomén kresťanstva	39
18. 25 rokov SÚSCM v Ríme	43
19. Psychológ medzi nami. Puberta	46
20. Dobrá kniha	49
21. Teofil Klas: Na okraj filmu Pokánie	51
22. Dejiny cirkevných koncilov	51
23. Hovorí právnik V. Veriaci ako občan	53
Trestný rozkaz	55
24. Slávnosti v rodine a v cirkvi	56
25. Katechéza. Skupina B /birmovanci/. VII. časť: Duch Svätý v nás - naše poslanie vo svete. Dajme sa posilňovať Duchom Svätým /2. odsek/	59

Ústredná téma tohto čísla: Jednota sa završuje v Bohu

Teofil Klos

SPOZNÁVAM TVOJU TVÁR

Spoznávam tvoju tvár a tvoje ruky, Pane,
dnes v každom, s kým tu spolu kúsok cesty mám,
aj keď mi nie je ľahké veriť odovzdane,
že každý, kto ma potrebuje, si ty sám.

Ale už naisto viem, srdce mi tým planie,
že vesmír mieri k svojim večným krstinám.
Spoznávam tvoju tvár a tvoje ruky, Pane,
dnes v každom, s kým tu spolu kúsok cesty mám.

Každý z nás dostal vzácné miesto v tvojom pláne
a každý náš stret v tvojej láske kliesni nám
púť k parúzii, v ktorej tvoje Mesto vstane.
Spoznávam tvoju tvár a tvoje ruky, Pane,
dnes v každom, s kým tu spolu kúsok cesty mám.

--- o o o ---

RODINY ZJEDNOTENÉ SO SVÄTÝM OTCOM

Beatissime Pater Joannes Paulus II.
Vaticana, Roma

Milovaný Svätý Otče!

My účastníci 4. celoslovenského seminára Hnutia rodín na Slovensku chceme Vám vyjadriť svoju oddanosť, vernosť a ubezpečiť Vás, že Cirkev na Slovensku pracuje, obrodzuje sa a povstáva k novému životu.

V spojení s Vami, leží nám na srdci prehĺbovanie živej viery nášho národa. Schádzame sa preto, aby sme spolu hľadali cesty, ako pozdvihnúť život lásky a viery v našich rodinách, aby rodiny boli živými a zdravými bunkami tajomného tela Kristovho a ustanovisnou na splnenie všetkých potrebných úloh Cirkvi.

Chápeme, že iba úplným oddaním sa Kristovi, realizovaným každým členom rodiny, posilňovaním sviatostami a vzájomným povzbudzovaním sa, vytváraním jednoty v rodinách a navzájom medzi nimi v duchu Kristovho Evanjelia môžeme dosiahnuť obnovu a život v plnosti, ku ktorému sme povolaní. Modlíme sa za to, aby naše Slovensko dostalo plné hierarchické obsadenie, také, ktoré by nás pochopilo, najmä v prepojení laického apoštolátu rodín s oficiálnou pastoraáciou.

Je pred nami veľa práce a povzbudení milosťami mimoriadneho Mariánskeho roka veríme, že s pomocou Ducha Svätého pod ochranou Sedembolestnej Panny Márie naša práca bude požehnaná a prinesie ovocie, k čomu si vyprosujeme i Vaše apoštolské požehnanie.

V modlitbách zostávame stále s Vami

účastníci rodinného seminára

V Bratislave 14. septembra 1988

Podpis za účastníkov:
Justin Trenčanský

P. S. Veríme, že prídete i k nám na Slovensko a že nás v tejto práci povzbudíte.

Poznámka redakcie: List podobného znenia bol odoslaný otcovi kardinálovi Jozefovi Tomkovi a pozdravný list s poďakovaním za nekompromisné postoje vo veciach viery a pravdy tiež otcovi biskupovi J. Ch. Korcovi.

ZÁKLAD SVETOVEJ JEDNOTY

Pri probléme jednoty ľudstva v Bohu nemôžeme obísť bolestný problém nejednoty kresťanov. Akákoľvek reformácia, ktorá je zákonitá a nevyhnutná, má zmysel iba vtedy, ak zachová aj vonkajšiu jednotu Božieho ľudu.

V kresťanstve, ktoré má vo svojom programe zjednotenie celého ľudského rodu pod titulom Božích detí, sú možné aj nevyhnutné rozličné názory, mienky a teológie. Nad tým všetkým musí vládnuť jednota lásky. Cirkev, skutočné telo Kristovo, viditeľný znak jednoty ľudstva, možno vylepšovať, zdokonaľovať, ale nikdy ju neslobodno štiepiť. Nemôže byť dobrým kresťanom človek, ktorého netrápi nejednota kresťanského ľudu vyjadrená mnohostou cirkví. Kým všeobecná cirkev uskutočňuje svoju reformu hlavne v zmysle Druhého vatikánskeho koncilu tým, že sa obracia k svetu, aby mu slúžila a pomáhala.

reformované cirkvi sa musia v pokore a pokání hlásiť ku kresťanskej jednote, ktorá je vyjadrená viditeľným centrom, sviatosťami a presne definovanou pravdou.

Iba navonok jednotné kresťanstvo môže postúpiť do finále zápasu o jednotu ľudstva s rozličnými svetovými náboženstvami. Hodnovernými partnermi budeme až vtedy, keď nám bude posvätná Ježišova túžba: "Aby všetci jedno boli... aby svet uveril" /Jn 17,21/, ak porozumieme, čo nás Boh učí prostredníctvom Ježiša a čo cez nás chce darovať svetu. Až sa naučíme tak ako On milovať všetkých ľudí a brať ich s úctou na tom stupni spoločenského a kultúrneho vývoja, na ktorom sa práve nachádzajú a obdarovať ich jeho presnejším Božím obrazom, čo v podstate len obohacuje a prehľbuje ich život.

V blízkej budúcnosti nás čaká dialóg s mohamedánmi, s budhistami, šintoistami a s inými náboženstvami. Jednota sveta sa nedosiahne nabitou zbraňou, ani milodarom našej techniky, ale silou ducha. Preto je také dôležité, aby sme si my kresťania uvedomili svoju zodpovednosť za jednotu sveta a vyjadrili ju tým, že sa zjednotíme, že budeme prežívať vieru ako živé svedectvo a že si ju prehlbíme ako dar pre našich blízkych, pre ďalšiu generáciu a tak dáme svetu to, čo najviac potrebuje - jednotu v Kristovi.

Náš človek, náš národ, naša cirkev a naše sväté náboženstvo predpokladá, že oproti nám stoja iné nepriateľsky naladené sily a štruktúry. Skrýva v sebe nebezpečenstvo individuálneho alebo kolektívneho sebecka. My máme príkaz milovať všetkých ľudí, predovšetkým príslušníkov svojej viery. Ak milujeme len tých, čo nás majú radi, ešte stále nespíname príkaz evanjelia.

Jednota ľudstva nie je utópia

Jednota ľudstva a s ňou príchod Božieho kráľovstva sa uskutoční až vtedy, keď povznesení nad všetky partikulárne jednoty a istoty svoj život zapojíme do služby ľudstvu pri dokonalom poznaní cieľa a pri plnom rozvinutí svojich schopností.

Nebezpečenstvo utópií

Ak dnes niekto smrteľne vážne premýšľa a hlása sen o novom ľudstve, sú to spoločenský a teologický pesimisti, vážni skúmatelia Biblie, ktorí v tejto zúfalej situácii ľudstva a v dôsledku absencie konkrétnej lásky a eschatológie u všetkých kresťanov očakávajú skorý, definitívny trest pre nás všetkých a príchod Kristov, ktorý tu zavedie nový systém vecí. My máme vedieť, že Boh sa vtelil do tohto sveta, aby ho zachránil, že Ježiš je jediným učiteľom ľudstva, že zmyslom kresťanstva nie je len posmrtný život, niečo ako liaheň duší pre onen svet, ale, že našou úlohou je meniť tento svet podľa vôle /múdrosti/ Božej a odstraňovať staré neporiadky /hriechy/. Podobne ako Ježiš máme brať na seba bremená sveta, ktoré do dnešného dňa svet vo svojej nevedomosti len množí.

My nemôžeme unavení rezignovať z tvorby lepšieho, spravodlivejšieho sveta podľa Ježišovho **srdca**, alebo svoje sklamanie a neúspechy projektovať do budúceho života v nebi. Ani nemôžeme čakať na iný zázrak, ako len na to, že v pokore zoberieme svoju zodpovednosť za tento svet, pokiaľ vidíme a pokiaľ nám sily stačia. Náš Boh nečaruje z klobúka, ale posla svojho Syna a nás, "aby nik nezahynul, ale mal večný život" /Jn 3,16/.

Dvetisícročná kresťanská skúsenosť je dosť veľká škola na to, aby sme porozumeli, aký záujem má Boh o svet, ako si pozýva a hľadá ľudí a posla ich meniť svet a ako odmenuje najlepších pracovníkov. Svätci sú ľudia, ktorí dokázali žiť intenzívne vo svojej dobe a vo svojom svete, dokázali osloviť zástupy, našli syntézu medzi vernosťou tejto zemi a ľuďom na nej, kde sa vyznamenali a nestratili nádej pre budúcnosť. Vytrvalo až do krajnosti pracovali pre svoju dobu, chránili to najcennejšie a unavení odchádzali z tohto sveta ako hrdí robotníci z vinice.

Ako dosiahnuť jednotu

Ježiš nás učí nasledovať ho, pri budovaní seba zabúdať na seba, obetovať sa za iných. Nahraďiť svoje dnešné individualistické a izolované vedenie vedomím univerzálnym, ktoré by nám umožnilo stále viac sa cítiť súčasťou veľkého duchovného celku. Hmota rozdeľuje, duch zjednocuje. náš rast je od hmotného k duchovnému, od sebalásky k láske k celému ľudstvu. Sme na správnej ceste. To, čo chce kresťanstvo dosiahnuť ako Božie kráľovstvo dá sa zhrnúť do úloh pre celé ľudstvo:

- jednota ľudského rodu,
- solidárnosť každého so všetkými a všetkými s každým na základe neopakovateľnosti, jedinečnosti a ceny každej ľudskej duše,
- poznanie svojho cieľa, ku ktorému dorastáme, oproti ktorému sú všetky naše pozemské a dočasné ciele len nižším stupňom a predobrazom.

Až potom sa uskutoční to, čo predpovedal prorok: Všetky národy prídu... /porovnaj Jer 16,19/; o čom sníval Ján vo svojej Apokalypse: Hostina Baránkova /pozri Zj 19,8/; o čom snívali, bratci žili a umierali všetci buditelia, teológovia, myslitelia, filozofi a svätci, o čom hovoril aj Dante: Nový Jeruzalem, kde Kristus bude prvým občanom /Zj 21,9/. Život na tejto zemi bude normálny vtedy, keď sa bude v pokojnom svete rozvíjať poznanie a tým aj zodpovednosť za svet, keď najcennejšou hodnotou bude Boh v človeku a človek v Bohu so svojou budúcnosťou, keď nik nebude utláčať, urážať a ničiť, keď sa nik nebude ani povyšovať a vynášať nad ostatných lebo "Božie kráľovstvo je vo vás" /Lk 17,21/.

Uprostred tohto "raja" nesmieme zabúdať na ten veľký Boží projekt, v ktorom nás Boh chce mať všetkých zjednotených a šťastných vo svojej a našej vzájomnej láske. Jednota sveta je možná len v Bohu a Kristus nás to učí.

Andrej Skalický

VZKRIESENIE TEĽA -- ZJEDNOTENIE V BOHU

Čo hovoríme my kresťania tým, že vyznávame vzkriesenie tela? Čo tým rozumieme?

Keď sa pod telom rozumie celý človek vo svojej pôvodnej stelesnenej skutočnosti, tak vzkriesenie je završenie celého človeka pred Bohom, ktorý mu dáva "večný život". Keďže človek je zložitá bytosť - napriek svojej jednote, ba v nej -, ktorú v určitom zmysle charakterizujú viaceré a veľmi odlišné sféry, ako hmota a duch, prirodzenosť a osoba, aktivita a pasivita atď., nie je divné, že priebeh jeho završovania a uskutočnenie tohto završovania nie je samo osebe v každom ohľade jednoduchou a totožnou veličinou a že "moment" takého viacvrstvého završenia nie je pre každú z týchto sfér prosto ten istý. Preto neprestáva byť pravdivým to, čo cirkev, poučená poznaním Písma, chápe stále jasnejšie: pretrvávajúca skutočnosť osobného ducha môže dospieť až k bezprostrednému spoločenstvu s Bohom cez udalosť a okolnosť, ktorú z jej svetskej strany zakusujeme ako smrť. Keďže toto spoločenstvo s Bohom tvorí najvnútornejšiu podstatu završenia, smrťou môže byť dané "nebo" a "večná blaženosť". Napriek tomu zosnulý ostáva so skutočnosťou, s osudom a časom sveta "spojený", aj keď si takú pretrvávajúcu príslušnosť k svetu nevieme "predstaviť" a ani Písmo neobsahuje o tom zrejme výrok. Treba si však vecne objasniť, že duchovné spoločenstvo s Bohom nemožno pokladať jednoducho za veličinu, ktorá rastie, ak náš vzťah k náležitostiam hmotného sveta klesá. Treba to chápať ako

dve v sebe úplne rôznorodé veličiny. Preto zásadne môže napríklad jestvovať videnie Boha pred smrťou a podobne "oddelenie od tela" v smrti nemusí pre dušu ešte zďaleka znamenať väčšiu blízkosť k Bohu. Odstup od sveta a blízkosť k Bohu nie sú zameniteľné pojmy, aj keď máme vo zvyku tak rozmýšľať. Zosnulí teda zostávajú /napriek visio beatifica=oblažujúcemu hľadaniu/ spojení s osudom sveta.

Tento svet ako celok má počiatok a dejiny. Ide v ústrety bodu, ktorý nie je koncom jeho jestvovania, ale koncom jeho neuzavretých, vyvíjajúcich sa dejín. Hoci si ťažko vieme predstaviť, ako sa raz môže oddeliť trvanie sveta od jeho /ako predpokladáme/ premeny, spejúcej do neistoty, tak málo môžeme povedať, aký bude svet, čo pretrvá. /Všetky pokusy predstaviť si to viaznu v obraze./ Predsa však tento koniec sveta, ktorý ešte nenastal, ale ktorý raz príde, je dnes ako celok pre nás skôr mysliteľný, než bol azda pre predchádzajúce pokolenia, najmä pre starých. Pre nich totiž tento svet ich skúsenosti pôsobil dojmom večného sveta. Zmena a pominuteľnosť boli dia-ním vo vrstve ležiacej celkom naspodku tohto "večného" sveta "večných" zákonov, obklopeného pokojnou jasnosťou nebeských sfér. Pre nich /dokonca aj pre kresťanov/ mohla byť preto blaženosť len vystahovaním zo sféry pominuteľnosti do oblažujúcich nebeských sfér, ktoré boli dané už pred týmto spásnodejinným "stahovaním". Spásnoscne dejiny prebiehali vo svete obklopenom "neбом", neboli však miestom vlastného vzniku neba. Pri všetkej súčasnej neistote fyziky vzhľadom na svet a pri všetkej spletitej problematike "zla-denia" teologických zásad a prirodzeného poznania sveta, zakladajúceho sa stále na predbežnosti, dnes predsa len lepšie poznáme vznik sveta ako celku. Pripadá nám nezmyselné chcieť sledovať jeho jestvovanie spätne do nekonečna. Je načasovaný bez zvyšku. /Nielen obeh jeho hviezd./

Keď pripustíme, že vznik, plynutie a dejiny sveta sú skutočne načasované a nerobíme z toho falošnú večnosť, potom môžeme povedať /celkom opatrne/: povaha sveta neprotirečí, že tieto otvorené, stále vznikajúce dejiny majú začiatok a koniec. Kto však vie povedať, do akej miery je tento koniec "vyústením do smrti" samotného behu sveta, ktorý postupuje podľa vnútorných zákonov? Ďalej do akej miery zaznie povel k zastaveniu stvoriteľským a hranice určujúcim slovom Boha? A napokon do akej miery smerujú oba tieto javy k tomu istému? Zo svedectva Boha rozhodne vieme, že tieto dejiny sveta majú svoj koniec a že týmto koncom nebude úplný zánik, nejstvovanie sveta, lež účasť na završení ducha, ktorý má začiatok v Bohu. A preto jeho začiatok nie je začiatkom konca, lež začiatkom vývoja v slobode, k slobodne dosahovanému završeniu, ktoré nedovolí vývoju upadnúť do ničoty, ale ho dvíha do definitívneho stavu. Keďže je pravdivé hlboké presvedčenie kresťanstva o tom, že zmyslom celej svetovej skutočnosti je osobnostný duch /napriek jeho biologickej a fyzickej bezvýznamnosti je nielen nejakým zvláštnym hostom vo svete, ktorý si tvorí svoje vlastné dejiny, pričom voči svetu zaujíma ináč bezcitný a ľahostajný postoj, ale ako ľudský duch je materiálny, svetský, vtelený, ba duch vnútrosvetský/, potom je koniec sveta účasťou na završení ducha. Ak je to tak, potom treba uvážiť, aké presne boli a sú dejiny osôb vlastníacich ducha: Sú to dejiny človečenstva /uvedomené alebo jemu samému zahalené/, ktoré sa udiali s osobou, pre osobu a proti osobe toho, ktorý vlastnil božský život vedno s dejinami ľudskej skutočnosti - smrťou a vzkriesením - Ježiša Krista. Koniec sveta je preto završením a plným uplatnením spásnych dejín, ktoré už v Ježišovi Kristovi a v jeho vzkriesení dosiahli svoj rozhodujúci prelom a víťazstvo. Preto sa jeho príchod pri tomto završení uskutočňuje s mocou a velebou: vyjavenie jeho víťazstva, prienik a zverejnenie aj kvôli skúsenosti, že svet ako celok ústi do jeho vzkriesenia a do oslávenia jeho tela. Jeho návrat nie je udalosťou, ktorá sa odohrá ako miestne ohraničená na javisku nepremeného sveta a ktorá by zaujímala určitý bod v priestore tohto sveta našej skúsenosti /ako ináč by ho

boli napríklad v stave všetci vidieť?/. Jeho opätovný príchod sa uskutoční pri završení sveta do tej skutočnosti, ktorú má už teraz, takže on, Bohočlovek, sa stane všobecne známym ako najvrútornejšie tajomstvo a stred celého sveta, dejín všetkej skutočnosti.

Do tejto súvislosti treba zaradiť to, čo nazývame v užšom zmysle vzkriesením tela. Dejiny ľudí, ktorí sa svojím životom dopracovali k svojej osobnej definitíve, neprestávajú so svetom súvisieť a svoju stelesnenú celistvosť a svoj výraz dosahujú so završením sveta. K vrcholu sa dostávajú ako celok s dušou a telom a ich završenie začaté už smrťou stáva sa tiež dokončeným, uchopiteľným. Ako nastáva toto stelesnené završenie, nie sme schopní si predstaviť. Vierou v božie zjavenie môžeme však povedať: verím, že raz budeme živí, celí a završení v plnom rozsahu, vo všetkých rozmeroch svojej existencie. Verím, že to, čo nazývame v nás a v našom svete hmotným /bez toho, aby sme vedeli povedať, čo to v zásade je, čo patrí k jeho podstate, ba čo i len k jeho provizórnemu tvaru a javu/, nie je jednoducho totožné s tým, čo je nepodstatné a zdanlivé, čo je teda odbavené, s tým, čo zaniká pred nadobudnutím definitívy človeka. Keď však to hmotné nie je objektívny preiud, nie iba materiál na likvidáciu, na ktorom sa voľne odohrávajú dejiny duchov, kým neukončia svoje dielo, lež je to aj kus pravej skutočnosti, potom v zmysle božieho prisľúbenia vchádza aj to do završenia. Keď uprieme pohľad na Vzkrieseného, pričom berieme do úvahy skúsenosť apoštolov, môže v nás skrsnúť určitá predstava telesnosti v završení, v ktorej dosahuje završenie aj sám stvorený duch. Len nesmieme pritom stratiť zo zreteľa, že to, čo mohli apoštoli pred svojím vlastným završením pri tomto Kristovom završení skusovať, je v istom zmysle čiastková, prenesená skúsenosť. A ostáva ešte aj tak nejasné, ako tí, čo nedosiahli svoje završenie, vnímajú to, čo je už v završení. Napokon budeme teda môcť Pavlovými slovami povedať: bude to duchovné telo /1 Kor 15,44/ - pravá telesnosť, ako číry výraz ducha, ktorý sa stal jedným s božským Pneuma; jeho stelesnosť bez pretrvávania jeho obmedzenosti, uponíženia a prázdnoty, telesnosť, ktorá neruší slobodu od pozemského tu a teraz, získanú smrťou, ale ju privádza k číremu prejavu. Keďže nie sme schopní chápať telesnosť a konkrétnosť vzkriesenej a skutočnej osoby - ani podľa skúsenosti so Vzkrieseným - ináč ako spolu s určitou priestorovosťou a umiestnením, mali by sme o nebi uvažovať aj ako o mieste a nielen ako o "stave". Pretože už teraz existujú ľudia /zmŕtvychvstalý Pán, Mária a pravdaže aj iní - porovnaj Mt 27,52/, ktorí vlastnia oslávenú telesnosť, existuje toto "miesto" už teraz ako výsledok tejto premeny ľudskej telesnosti. Keď máme na mysli podstatnú konečnosť našej vlastnej fyzickej priestorovosti, ktorá nie je predpokladom, ale vnútorným dôvodom neoslávanej hmoty a výsledkom jej dejín, potom nám nebude nemožné myslieť /nie: predstaviť si!/, že táto priestorovosť a oná nebeská "viazanosť na priestor" sú rôznorodé a neporovnateľné veličiny. To však potom znamená, že je a priori nezmyselné pýtať sa, kde nebo je, keď sa má pod týmto "kde" myslieť miesto našej fyzickej priestorovosti, a že ostáva predsa možné trvať veľmi "realisticky" na telesnosti oslávených spolu s ich priestorovosťou a umiestnením. Nebešťanov by sme nemali umiestňovať vo fyzickej svetovej sústave našej skúsenosti. Keďže však vo fyzike dnes viac než predtým platí myslieť bez názornosti, bude nás menej než prv hatiť v tom, aby sme brali vážne existenciu nebešťanov veľmi nenázorne. Keď raz dejiny kozmu a duchovného sveta dospejú k svojmu úplnému zakončeniu, všetko sa premení. Potom to nové bude možné nazvať tak isto novým nebom ako aj novou zemou.

Úplné riešenie, ktoré zahrňa všetko, je vždy to najťažšie a veľmi ťažko sa vpratáva do tiesňavy nášho ducha, ktorý túži po stručných a prehľadných riešeniach. Tak je to aj s otázkou po konci. Kto pozemský svet neuznáva a človeka v završení odkazuje do blaženosti /údajne/ čistého ducha, či už v zmysle špiritualizmu,

existencializmu alebo v akejkol'vek definitíve, pravú skutočnosť človeka, dieťaťa tejto zeme deformuje a zrádza. Napríklad, kto pripustí, aby človek zapadol do strašného mlyna prírody a bol v ňom rozdrvený, nevie, čo je duch a osoba, ani to, o koľko sú duch a osoba, napriek všetkej zdanlivej bezmocnosti, skutočnejšie než všetka hmota a všetky energie fyziky. Kto neverí, že duch a osoba môžu svorne dôjsť k završeniu, ten vlastne popiera, že duch a hmota boli stvorené od jedného Boha jedným činom k jednému cieľu. Kresťan je však človekom totálneho riešenia. To je to najťažšie, najneprehľadnejšie. Vieru v toto riešenie a odvahu k takému riešeniu čerpá človek jedine z božieho slova. Toto však svedčí o vzkriesení tela. /Mt 27,52; Sk 17,18./ Veď aj Slovo sa stalo telom. /Jn 1,14./ Ono si nepribralo to, čo je nepodstatné, ale to, čo bolo stvorené. Čo však bolo od Boha stvorené, nie je nikdy len negatívne, nie je nikdy ako závoj rozprávkovej bytosti. Čo bolo tak od Boha stvorené Kristom prevzaté a jeho smrťou a vzkriesením oslávené, má pred sebou definitívu a završenie aj v nás.

/Podľa Rahnera spracoval
Theodor/

MARIÁNSKY ROK SA STAL DUCHOVNOU PRÍPRAVOU K VSTUPU DO TRETIEHO TISÍCROČIA

Cirkev ako nositeľka duchovných hodnôt a šíriteľka spásy všetkých ľudí, vyhlásením Mariánskeho roka, ponúkla svetu, na prahu tretieho tisícročia, veľký dar zo svojho duchovného bohatstva, ktoré jej dal Kristus - Matku Božiu i Matku ľudu Božieho.

Svätý Otec pri otvorení Mariánskeho roka na svätodušné sviatky dňa 7. júna 1987 recitoval modlitbu, ktorú sám zložil. Po nej prehovoril k veriacim zhromaždeným na svätopeterskom námestí a s túžbou sa vyslovil, čo očakáva od vyhláseného Mariánskeho roka, vlastne od nás veriacich. Vyjadril sa, že bude prosiť našu nebeskú Matku, aby tento Mariánsky rok priniesol cirkvi a svetu bohaté duchovné ovocie. A najväčšou jeho túžbou, o ktorej sa sám vyjadril a o ktorú prosil, bolo, aby sa všetci v Krista veriaci kresťania ako na Východe, tak i na Západe zjednotili v modlitbách okolo Márie, Božej a našej Matky. Je teda úlohou všetkých katolíkov prosiť cez Máriu jej Syna Ježiša, aby ju urobil prostredníčkom zjednotenia všetkých kresťanov na celom svete.

V hľbokej viere sa Mária podujala na cestu s Ježišom cez roky jeho pozemského života až po kríž na Golgote. Na prvé Turíce, tá, ktorá sa stala blahoslavenou, pretože uverila, je spolu s apoštolmi vo večeradle /Sk 1,14/. Mária je pri kolíske cirkvi a začína veľkú púť novozákonného Božieho ľudu cez jeho dejiny. Mária zostáva stále prítomná, i po odchode z tohto sveta, v tajomstve Kristovom a jeho cirkvi. Ona ide vždy na čele veľkého sprievodu viery, nádeje a lásky, cez všetky pokolenia Božieho ľudu na zemi. Preto cirkev, ktorá na svojej púti dosahuje koniec druhého tisícročia, začala Mariánsky rok presne na sviatky Turíc, aby našla Máriu. Teraz, keď Duch Svätý preniká duše a pracuje v cirkvi, našou šancou je nájsť Máriu a putovať cez ďalšie tisícročia s nou.

V mariánskych svätyniach veriaci katolíci hľadajú stretnutie s Máriou, Božou Matkou. V jej materskej prítomnosti hľadajú posilu svojej viery, prosia svoju dobrú Matku o sprostredkovanie sily Duha Svätého a o pomoc v každej situácii. Naša viera pritom musí spočívať na zdravých základoch, prehĺbvať sa v zmysle Božieho zjavenia a zásad učiteľského úradu cirkvi. Musí vzrastať a živiť sa sviatosťami, zvlášť sviatosťou pokánia a Eucharistiou. A toto je

cieľ našich pútí, ktoré nám cirkev odporúča konať a s Máriou tak pomáha vnútornú obnovu životnej púti každého z nás.

O patermanom ovsei Mariánskeho roku sme v časopise Rodinné spoločenstvo priebožne informovali. Teraz chceme čitateľov oboznámiť s niektorými poslednými významnými podujatiami a udalosťami zo záveru tohto roku.

Levoča 1988

1. Vyberame z príhovorov otca ordinára Štefana Garaja na Levočskej hore 3. 7. 1988

Na úvod slavnostnej svätej omše o 10.00 h povedal:

Mariánski pútnici!

S radosťou srdecom pozdravujem vás všetkých tu prítomných na tomto milostivom mieste. Úprimne vitam všetkých, ktorí ste priputovali zo všetkých kútov nášho Slovenska. S nemenšou láskou vitam a pozdravujem i všetkých našich kresťanských bratov a sestry z Čiech a Moravy, i všetkých pútnikov spoza hraníc našej vlasti.

Touto sv. omšou, ktorá uzatvára program našej púte, chceme vyjadriť svoju vďačnosť a oddanosť Božej láske a добрote. Robíme tak prostredníctvom Panny Márie, našej nebeskej Matky, veď na jej počesť a k jej úcte sme sa tu dnes zišli.

Naše stretnutie sa stáva vrcholným vyjadrením úcty k Panne Márii na Slovensku, stáva sa tak skoro na záver Mariánskeho roku, ktorý cirkev, ako duchovnú prípravu na prelome tisícročí, venoval veľký ctiteľ Panny Márie Svätý Otec Ján Pavol II. Ak nie skutočne, tak aspoň duchovne vitame Svätého Otca v našom strede, i na tejto levočskej púti, ako najvzácnejšieho pútnika. Posielame mu z tohto miesta radosťné uistenie o mariánskom Slovensku, ktoré i dnes s ním zdieľa to koncilové "gaudium et spes"...

Ďakujeme mu za všetky jeho prejavy lásky k nám, i za dar tejto baziliky malej na Mariánskej hore, ktorá navždy bude spojená s jeho menom.

I z tohto miesta pozdravujeme sesterskú baziliku Panny Márie v Šaštíne, pozdravujeme tiež pútne miesta Marianku, Trnavu, Nitru, Staré Hory, Gaboltov, Lutinu, Klokočov, Unornú, Topoľčianky a všetky mariánske kostoly na našom Slovensku.

Oči národa pod Tatrami upierajú sa teraz na naše spoločenstvo okolo tohto eucharistického stola. Sme tu my a sú tu s nami všetci naši blízki, všetci naši kresťanskí bratia a sestry.

Do tejto chvíle vkladáme nádej tak duchovného života viery v cirkev v našom národe, ako i pozemského života v láske a pokoji so všetkými ľuďmi dobrej vôle.

Podstatné myšlienky z homílie:

Mariánski ctitelia, milovaný Boží ľud!

Naše Slovensko, hoci malé, ovládala posledné dni otázka: Pôjdeš do Levoče?

Chcem teraz za seba, ale i za vás vypovedať, prečo sme putovali v tomto roku včera a dnes na Mariánsku horu v Levoči.

Našiel som sedem motívov a dôvodov:

1. Život má zmysel, ak je pohybom nahor a dopredu

Biblická správa v knihe Genezis hovorí, že Stvoriteľ vložil do všetkých svojich diel zákon rastu, pohybu a rozmnožovania. Človek

ako súčasť stvorenej prírody má to robiť vždy uvedomele. To si žiada jeho dôstojnosť. Ak v nás ochabuje tento trend, ideme potom na také miesta, stretnutia, kde si obnovíme vedomie i ochotu rásť, aktivizovať sa a obohacovať svoj život.

Kultové miesta, v prvom rade kostoly, ale aj táto Mariánska hora, poďnecovali a šľachtili ľudského ducha po celé stáročia.

Obnova, zušľachtovanie ľudského srdca - to sú dejiny levočskej púte. A vaša početná prítomnosť v tomto roku dokazuje, že nič a nijaký iný výklad nepoškvrní tento ideál.

2. Znameníť života je vždy pohyb a nie zotrvávanie na starých tradičných pozíciách

Niž neobstojí a nepresadí sa, čo nie je preniknuté duchom, dušou človeka. Ježišova veta, že "Duch oživuje" /Jn 6,63 pozn.red./, je rukolapná i v kresťanskom živote na našom Slovensku.

Záujem o náboženstvo rastie. Objavujú sa nové iniciatívy, vzrastá hlad po duchovnej potrave, prehĺbuje sa modlitbový a rozjímavý život a spoločenstvo všetkých kresťanov.

Kresťanský životný štýl je obohatením tradičnej slovenskej zbožnosti. Pohyb vo vnútri i navonok je nielen znakom života, ale aj vzťahujúceho sa ducha, ktorý disponuje kresťana našich dní k istej dôstojnosti a k službe pre spoločné dobro.

Mariánska hora je hlbokým žriedlom náboženského života a aktivity, najmä v tejto diecéze.

3. Ježišov život bol putovaním od mesta k mestu, od človeka k človeku, od skutkov ku krížu

Ježišova osobnosť a život sa prejavujú skutkami. Obsahom štyroch evanjelií je Ježišova púť medzi ľuďmi. Ježiš tiež putuje.

Pohyb a priekopnícke cesty Ježiša Krista pre záchranu človeka urobili z evanjelia najčítanejšiu knihu v dejinách ľudstva. Preto je i dnes Písmo sväté mimoriadne aktuálne.

Ježiš pripomína pochybujúcim: Môj Otec pracuje aj teraz /Jn 5,17 pozn. red./. Nebojte sa! Ochabujúcim hovorí: Choďte, posielam aj vás /porovnaj Mt 10,16; Lk 10,3 pozn. red./. Týka sa to najmä našich knazov a budúcich knazov - bohoslovcov.

4. Život Panny Márie a učeníkov je putovanie

Najväčší cestovatelia sú dnes športovci-tenisti, ministri zahraničných vecí a Svätý Otec. Športovec ide nielen zo športovej radosti, ale i za ziskom. Ministri idú v službe mieru a dobra. Svätý Otec ide v službe šírenia evanjelia a pokoja.

Historicky i fakticky vždy predbieha Svätého Otca Panna Mária. Putuje s Ježišom a pre Ježiša už ako požehnaná matka. S 12-ročným Ježišom absolvuje prototyp všetkých budúcich pútí. Mária sprevádza i celé Ježišovo účinkovanie.

Mariánsky ctiteľ o 20 storočí neskôr má byť, podľa vzoru Márie, nositeľom, spolupútnikom a spoločníkom Ježiša Krista. Spoluúčast na Kristovom utrpení a oslávení sú, samozrejme, dôsledky duchovnej jednoty s ním.

Mužský rod si môže vybrať vzor z nevelkej galérie apoštolov, podľa svojej povahy a podľa svojho nadania.

Pri Kristovi sa môže uplatniť každý človek. Máme byť zajedno s Ježišom, keď ide o jeho vykupiteľské dielo. Slovom i silou Evanjelia chceme riešiť problémy i starosti človeka, ktorý pozerá už na tretie tisícročie. Ľudstvo už na vlastnej koži neraz skúsilo aktuálnosť Ježišovej vety: Bezo mňa nič nemôžete urobiť /Jn 15,5 pozn. red./.

Aj napredovanie slovenského mariánskeho národa má perspektívu a budúcnosť, ak pôjde skrze Krista, s Kristom a v Kristovi.

5. Rozšírený je teraz titul cirkvi: Boží ľud na cestách

Symbolom našej doby je rýchlosť, nestálosť, čím dokazujeme, že tu na zemi nemáme trvalý príbytok.

Aj my putujeme do prislúbenej zeme podobne ako Izraeliti. Náš cieľ musí byť istejší a jasnejší ako naša prítomnosť. V tomto ohľade má náboženstvo nezastupiteľný a trvalo proročský charakter.

Ak je život pohyb, tak je rozhodujúci cieľ. Je tragické, ak si niekto pomýlil zmysel a cieľ svojho života.

Aj dnešná púť má veľký náboženský, ale i čisto ľudský charakter. Chce nás naučiť, ako žiť, aby sme trafili bezpečne do cieľa. Po tejto pravdivej ceste života nás vedie Ježiš Kristus - náš Vykupiteľ. Po nej nás sprevádza Mária a to je aj hlavným poslaním cirkvi svätej. Boží ľud na cestách kráča pokojne, lebo má istotu svojho cieľa - Boha samého, spoločenstvo Panny Márie i všetkých, čo nás už predišli do večnosti.

6. Načo je taká cesta, ktorá nevedie k chrámu Bohorodičky

Je to myšlienka z gruzínskeho filmu Pokánie. Nechceme stratiť v prvom rade svoj vnútorný chrám, chrám lásky a úcty k Bohorodičke, uprostred premien našej modernej doby.

7. Lebo si to želá Svätý Otec týmto Mariánskym rokom

Svätý Otec je bezpochyby najväčší pútnik nášho storočia. On chce, aby sme do 3. tisícročia nastúpili v duchovnom spoločenstve a pod ochranou Panny Márie.

Robí to aj náš ľud pod Tatrami, nakoľko môže. I týmto Mariánskym rokom, ako v minulosti tak i dnes a v budúcnosti, chceme patriť Kristovi a dôverujeme, že Boh nám to aj dožičí.

Vo veľkej dôvere opakujeme slová Cyrilo-Metodského chorála: "Nezhynie ľud, čo veriť neprestane, dedičstvo otcov, zachovaj nám, Pane!"

Drahí a milovaní mariánski ctitelia!

Tak si myslím, že od zajtra bude Slovensko ovládať otázka: Boli ste v Levoči?

Všetci prítomní, čo ste tu, iste s hrdosťou potvrdíte svoju účasť. A ja som presvedčený, že i svedectvom svojho života na každom mieste, na každom pracovisku dokážete, že naša náboženská orientácia je správna rovnako ako nasmerovanie k cieľu nášho života.

Spoločenstvo Trojjediného Boha a našej milovanej nebeskej Matky Márie nech je s vami všetkými. Amen.

Z príhovoru pred záverečným požehnaním:

Želaním Svätého Otca pri otváraní Mariánskeho roku bolo, aby miestne cirkvi hlbšie žili tajomstvá života Panny Márie, ako ich predstavujú v liturgickom roku jednotlivé slávnosti a sviatky. Jeho vrúcny želaním bolo, aby sa veriaci ľud stretával najmä na miestach zasvätených jej úcte.

Domnievam sa, že včerajší i dnešný program púte naplnili toto pranie Svätého Otca.

Dovoľte mi, za vás všetkých i za seba, vysloviť vreľú a úprimnú vďaku Božej prozreteľnosti za dar Mariánskeho roku, vďaku za dar tohto nášho stretnutia. Vďaka Svätému Otcovi, ako správcovi duchovného pokladu, za túto možnosť získania nových milostí a odpustkov, za dar tejto baziliky na Mariánskej hore, ktorej menovanie prišlo ako vigílijný dar v r. 1984.

Ďakujeme vrele Svätému Otcovi i za nedávny pozdrav a prejav jeho lásky k nášmu Slovensku, ktorý poslal na vlnách éteru v slovenčine dna 24. júna tohto roku zo sv. omše v rakúskom Trausdorfe. Bol nám vtedy fyzicky veľmi blízko, lebo je to neďaleko hraníc našej vlasti. /Jeho znenie uvádzame za týmito príhovormi, pozn. red./

Ďakujem všetkým, ktorí svojimi silami prispeli k tomu, že toto naše stretnutie na tomto mieste vyznelo k Božej sláve, že bolo vyjadrením našej úcty a lásky k Matke najdrahšej.

Nakoniec ešte s najväčšou láskou skladám svoj obdiv, úctu i lásku vám, drahí mariánski pútnici. Chcem sa vám úprimne poďakovať za vašu spontánnu účasť na tejto veľkolepej púti. V spojení obiet, Ježišovej i našej, je naša najväčšia nádej a istota, že z tohto miesta neodídeme naprázdno. Tak nám to dokazuje Panna Mária svojimi slovami: "Velebí moja duša Pána" /Lk 1,47 pozn. red./.

Ďakujeme Bohu za túto milosť, tak ako Panna Mária ďakovala u svojej príbuznej Alžbety: "Hladných nakrmil dobrotami a bohatých prepustil naprázdno" /Lk 1,53 pozn. red./.

Boh si z nás robí svojich bratov a sestry, ktorým patrí jeho prítomné i budúce spoločenstvo. Boh je s nami dnes, bude iste i zajtra i naveky.

Po slávnostnom požehnaní, za dar Mariánskeho roku pozdravíme hymnickou piesňou nášho Svätého Otca.

Na záver ordinár Š. Garaj povedal:

Plamen, čo horí v tejto chvíli v našich srdciach, nech trvale horí v tomto prostredí, na jeho blízkom okolí, ale i všade - v diocéze, ba po celom Slovensku.

Nasledovalo požehnanie, spev hymny V sedmobrežnom kruhu Ríma a pieseň Slovensko moje, otčina moja.

2. Svätý Otec pozdravil levočských pútnikov v nedeľu 3. 7. 1988

Napoludnie pred modlitbou Anjel Pána Svätý Otec Ján Pavol II. hovoril o mariánskych svätyniach na Slovensku a povedal:

"Dnes naša návšteva mariánskych svätýň nás privádza na Slovensko v duchovnej jednote s pútnikmi zhromaždenými v Levoči. Prichádzajú tam prvú júlovú nedeľu desaťtisíce pútnikov - veriacich, rodín a mladých, aby sa zhromaždili k modlitbe v prítomnosti Panny Márie. Je to stretnutie, ktoré vyjadruje a posilňuje ich vieru, dodáva odvalu, upevňuje zväzky jednoty a sústreďuje v totožnosti duchovných úmyslov rôznorodé úsilie, ktoré Duch Svätý neprestáva vzbudzovať, napriek nie vždy priaznivým okolnostiam.

Z Levoče sa potom náš pohľad upiera na ďalšie mariánske svätyně, ktorými Slovensko oplýva. Spomeniem aspoň tie najznámejšie: Gaboltov, Lútinu, Marianku, Staré Hory, a predovšetkým Šaštín, národnú svätyniu Panny Márie Sedembolestnej, patronky Slovenska. Možno povedať, že každý kút Slovenska žije sprevádzaný materinským pohľadom Panny Márie.

Skutočne, úcta k Sedembolestnej Panne Márii sprevádzala tento drahý národ po stáročia jeho dejín, plný ťažkých skúšok, ktoré ohrozovali jeho samotnú národnú existenciu, duchovnú identitu a vieru. V minulých a v súčasných ťžkostiach láska k Sedembolestnej Panne Márii a dôvera v jej materinskú ochranu nikdy nezošla. Zaiste, táto láska k Panne Márii má svoj pôvod v diele sv. Cyrila a Metoda, ktorí slovenských predkov utvrdili vo viere a položili základy ich kultúry. Takto to bolo v celých ich dejinách, ako o tom svedčia kostoly zasvätené Panne Márii v každej časti Slovenska, postavené v rôznych časových obdobiach, počnúc tými najstaršími až podnes.

Púte ako konkrétny prejav ľudskej viery a zbožnosti vždy tvorili a tvoria i dnes dôležité stretnutie veriacich.

Aby sme vyjadrili naše duchovné spojenie s touto púťou, po-
modlime sa spolu Anjel Pána."

Po modlitbe Anjel Pána Svätý Otec poslal levočským pútnikom pozdrav po slovensky: "Drahí levočskí pútnici, v duchu putujem s vami na Levočskú horu, zo srdca vás poďakujem: Nech vás Matka Božia posilní vo viere, upevní v nádeji i rozohní v láske k Bohu a k blížnym!"

3. Postrehy účastníkov

- Program bol na vysokej úrovni. Kázne sa zbytočne nenatáhova-
li. Boli odmenené potleskom. Sympatické bolo keď sa kazatelia od-
volávali na Svätého Otca, resp. kard. F. Tomáška

- program mal gradáciu, vyvrcholil sv. omšou v nedeľu
o 10.00 h

- ozvučenie bolo dobré

- po celú noc prichádzali pútnici na Horu, od 4.00 h išli v
oboch smeroch, jedni hore a druhí už z púte

- spolok sv. Vojtecha mal na púti stánok, ktorý však nezodpo-
vedal významu tejto inštitúcie

- vo vlakoch smerom do Levoče i od nej sa spievali nábožen-
ské piesne

- bolo by načase pri púťach zriaďovať provizórne hygienické
zariadenia, napr. ako to bolo v r. 1985 na Velehrade

- povzbudivé bolo, ako sa uskutočnil duchovný dialóg medzi
Levočou a Svätým Otcem: 1/ ordinár S. Baraj často spomínal Svätého
Otca počas slávnostnej svätej omše v nedeľu o 10.00 h, 2/ Svätý
Otec pred modlitbou Anjel Pána hovoril o pútnických miestach na
Slovensku, hlavne o Levoči; pútnikom poslal pozdrav po slovensky,
3/ Svätý Otec pozdravil pútnikov aj skrze levočského kaplána, kto-
rý sa s ním stretol počas návštevy v Levoči

- cez noc prebývalo na modlitbách vyše 100 tisíc pútnikov, čs.
televízia uviedla 100 tisíc, rakúsky rozhlas 4. 7. hovoril o počte
do 300 tisíc, VR vyše 200 tisíc. Na základe údajov zo Spiša púte
sa zúčastnilo 280 tisíc pútnikov.

II. Celoslovenská púť k Matke Božej v Nitre

Starobylé mesto Nitra je kolískou slovanského kresťanstva, je-
ho kostol na Kalvárii je miestom tradičnej úcty Slovákov k Panne
Márii, Patrónke našej krajiny. Od jeho postavenia v stredoveku až
po súčasnosť prichádzajú k nemu mnohé generácie, osobitne každo-
ročne 15. augusta na sviatok Nanebovzatia Panny Márie. Tohtoročná
púť v Nitre však bola v mnohých ohľadoch výnimočná.

Už v sobotu 13. 8. prichádzali tisíce veriacich na Kalváriu,
podvečer mnohí aj v skupinách s krížom a s obrazmi na čele. S mod-
litbami a so spevom kráčali ulicami Nitry. Modlili sa v kostole,
na krížovej ceste, mnohí z nich išli na sv. spoveď. Od 15. h spove-
dalo pred kostolom 30 kňazov! Pred každým z nich trpezlivo stál
dlhý zástup ľudí. Bol to nezvyklý pohľad na toto "hromadné" spove-
danie. Nik sa pred nikým neskrýval, spovedalo sa ešte aj o druhej
hodine v noci. O 17. h bola v kostole maďarská sv. omša, o 19. h
už vonku pri krásnom poľnom oltári /prvýkrát po 19 rokoch/ sloven-
ská sv. omša. Priestor pred kostolom a okolité vršky boli plné
veriacich. Svätú omšu mal otec Vrablec, koncelebroval provinciál
SVD otec Babin, bývalý obyvateľ Misijného domu. Kázeň otca Vrableca
už tradične upútala. Po zamyslení sa nad tým, prečo sme sem prišli,
vyzval k jednote všetkých veriacich, hovoril o Panne Márii a jej

úlohe v slovenskom národe. Vyhlásil, že len ten, kto ju svojím životom nasleduje, len ten môže byť šťastný. Pripomenul článok v Pravde z 9. 8., kde sa konštatovalo, že ČSSR získalo vo viacerých kritériách /umelo prerušované tehotenstvo, predčasné sobáše, tehotenstvá pred sobášom/ prvé miesto v Európe! Na príkladoch z čiernej kroniky kazateľ ukázal, že ľudia, ktorí nemorálne žijú, nemôžu byť šťastní. Potraty nazval vraždami nenarodených ľudí a vyzval, aby sme proti nim protestovali. Pre tých, ktorí nás nazývajú zaostalými a tmármi pripomenul, že na svete je veľa katolíckych univerzít a mnohí z najlepších vedcov sú veriaci. Pýtal sa, či je tmárom aj pápež Ján Pavol II., všestranne vzdelaný človek, ktorý ovláda 8 jazykov... Na príklade manželov zo Slovenska ukázal ako sa aj dnes ľudia obracajú v Medžugorí. V závere kázne otec Vrablec nazval mládež pýchou slovenského národa.

Kázeň trvala 30 minút, bola neobyčajne sugestívna, čo sme my vyjadrili silným potleskom. V prosbách veriacich sa vystriedali všetky stavy, modlila sa aj rehoľná sestra za rehoľníkov a za nové rehoľné povolania. Počas prijímania, ktoré sa podávalo v uličkách medzi pútnikmi sme striedavo spievali tradičné aj mládežnícke piesne. Pápežskú hymnu po omši a potlesk po nej bolo vraj počuť aj na Zobore. Duchovný správca Kalvárie otec Rábek po omši oznámil, že po ruženci bude pri poľnom oltári celú noc program mládeže. Vyzval účinkujúcich k dôstojnému správaniu a varoval pred neuvážanými výrokmi.

Od 21. hodiny až skoro do 5. hodiny rána teda mikrofóny patrili mladým. Hlavná masa ľudí /asi 10.000/ bola v priestranstve pred oltárom, v kostole sa modlili a spievali najmä starší a na lúke pod Kalváriou noc prespievali a premeditovali mladí, najmä tí, ktorí už svoj hlavný program zakončili /bolo ich asi 400/.

V nočnom programe pri poľnom oltári sa vystriedali skupiny z celého Slovenska. Vystúpenia, ktoré si mladí sami pripravili, boli veľmi pekné. Nikto ich tentokrát necenzuroval, modlitby sa striedali s meditáciami a piesňami. Mnohé piesne spievali všetci prítomní, hoci sa objavilo veľa nových pekných piesní. Jadrom meditácií bola Panna Mária, jej život, vzťah ku Kristovi, neobyčajné skutky viery, pápežova láska k Márii. Hovorilo sa však aj o histórii Slovenska, o jej koreňoch, o tom, že len Boh dáva zmysel nášmu bytiu. Magnetofóny a videokamery tieto nádherné historické chvíle verne zaznamenali. Na našu všeobecnú radosť sme mali možnosť privítať otca biskupa Korca a pomodliť sa s ním. Aj keď verejne nevystúpil, prekvapila jeho vitalita. Bol neustále obkľúčený mládežou, s ktorou prediskutoval celú noc.

V pásme o histórii viery v slovenskom národe sme si s dojatím vypočuli krátke životopisy biskupov Kmeťku, Vojtaššáka a Gojdiča. Dotkli sa nás slová o ich ťažkých životných osudoch, čo sme vyjadrili dlhým, neutíchajúcim potleskom. Rovnako to bolo aj pri pozdrave kardinálovi Tomáškovi a pri proteste proti väzneniu Ivana Polanského z Novej Dubnice, ktorého súd protiprávne odsúdil na 4 roky odňatia slobody nepodmienečne za rozmnožovanie náboženskej literatúry! Z reakcií prítomných sa dalo usúdiť, že tento prípad dobre poznajú a že rozhodne proti nemu protestujú. O polnoci - na púťach už tradične - tisíce zapálených sviečok vyjadrilo spolupatričnosť s Kristovým svetlom viery a pravdy /vodné delá sa neobjavili/. Neobyčajne pútavý program pri oltári prerušili len známe tóny čs. štátnej a potom pápežskej hymny. Prihlásili sme sa tým k zhromaždeniu z 25. 3. 1988 v Bratislave a potvrdili oprávnené požiadavky veriacich: nevmešovanie sa štátu do cirkevných záležitostí, vysvätenie biskupov na uprázdnené stolce, uznanie reholí, nerušené vyučovanie náboženstva, vydávanie náboženskej literatúry. Asi o 3 h ráno odznelo pásmo o vernosti Slovákov Bohu. Pri hymnických piesňach "Kto za pravdu horí" a "Nad Tatrou sa blýska" sme všetci povstávali a mohutným spevom sme vítali prebúdžajúci sa nový deň...

O 5. hodine bola Krížová cesta na Kalváriu - takú ešte Nitra nezažila. Bolo na nej toľko ľudí, že sa strácali za horizontom. Pútnikom sa z vrcholu Kalvárie naskytol nádherný pohľad na vychádzajúce slnko, na panorámu Nitry a Zobora. Naši patróni sv. Cyril, Metod, Beňadik a Svorad boli vtedy s nami... O 7. hodine bola slovenská a o 8,30 maďarská omša v kostole. O 9. hodine si Krížovú cestu vykonala skupina veriacich z Detvy spolu s dychovou kapelou. Na ich čele šiel starý muž v slovenskom kroji s krížom v rukách, ženy mu niesli veľkú fujaru a flautu. Počas hlavnej omše boli pri hlavnom oltári, kde sa neraz dostali k slovu. Pred desiatou hodinou zaznela stotisícovému davu mariánska pieseň na flaute a pri príchode sprievodu s biskupmi za hlaholu zvonov ich vítala aj zadumaná melódia fujary - symbolu ťažko skúšaného slovenského národa. Na hlavnú sv. omšu otca biskupa Pásztor nemožno zabudnúť. Medzi mnohými jeho koncelebrantmi bol aj otec Vojenčiak, misionár SVD, ktorý pracuje už 40 rokov v Indonézii. Mimoriadne srdečne bol vítaný biskup Sokol, aj keď počas celej slávnosti neprehovoril. Svoje kvety dal telesne postihnutým na vozičkoch. Otec biskup Pásztor mal asi 20-minútovú kázeň, po ktorej nasledoval 4-minútový príhovor v maďarskej reči. V centre jeho pozornosti bola rodina, jej súčasné problémy a jej dôležitosť pre duchovné zdravie národa. Podakoval štátnej správe za povolenie slúžiť sv. omšu vonku a vyslovil nádej, že to tak bude aj o rok. Osobitne sa tiež prihovoral chorým, ktorí na púť nemohli prísť. V prosbách veriacich sme prosili aj za zlepšenie vzťahu štátu a cirkvi. Prijímanie trvalo 33 minút, počas neho sme spievali tradičné piesne a zaznela aj meditácia. Po požehnaní náboženských predmetov biskupom zaznela pápežská hymna s tradičným potleskom a hneď na to za hlaholu zvonov a fujary pieseň Ó Mária bolestivá. Sprievod odchádzal za pozdravovania veriacich a kalvárijské zvony doplnili túto veľkolepú slávnosť. Modlitba Anjel Pána a báseň k Panne Márii ukončili vskutku historickú udalosť. Dychovka sa síce prišla rozlúčiť s Nanebovzatou, ale nadšenému davu sa nechcelo rozchádzať...

K Nanebovzatej Panne Márii v roku 55. výročia posvätenia Príbinovho kostola na Kalvárii sa zišlo počas dvoch dní okolo 150.000 veriacich, ktorí tak ako voľakedy pod šírým nebom velebili Boha, jeho Syna a Matku. Možno teda povedať, že do série veľkých udalostí vo Velehrade, v Levoči, Šaštíne a v Bratislave sa navždy zapísala aj Nitra!

Na záver ešte niekoľko postrehov:

Veľmi milo prekvapila obetavosť usporiadateľov. Nechceli sme veriť, že zanedbaný poľný oltár začali farníci opravovať už v máji 1988. Vtedy ešte nikto nevedel, že slávnosť bude povolená vonku. Posledné týždne pred púťou kalvárijskí veriaci urobili obrovský kus práce na úpravách terénu, na príprave hygienických zariadení a na organizačnom zabezpečení púte. Štát na akciu finančne neprispel, pomohol však pri čistení okolia, pripravil stánky s občerstvením, zabezpečil prenosné WC.

Verejná ani štátna bezpečnosť tentokrát do priebehu púte nezasahovali. Bol na nich vidno údiv nad toľkými masami. VB ochotne usmernovala dopravu, dokonca jeden zablúdený autobus s pútnikmi príslušník so služobným autom osobne zaviedol až na Kalváriu. Naši bratia z ŠTB stáli v pozadí, nikoho nelegitimovali, nešikanovali a nefotografovali. Predpokladáme, že dvaja fotografi s perfektne vybavenými aparátmi boli "naši" - tiež sa zbožne modlili. Prekvapením púte bol aj počet rehoľných sestričiek, najmä tých mladých, iba nedávno "oblečených". Sú tu, nevymreli, treba s nimi rátať! Chvála Bohu!

Spolu s maďarskými spoluobčanmi z okolia sme dôstojne ukázali svetu svoju vieru v Ježiša Krista a lásku k Panne Márii. "Mária nesklame" hlásal veľký transparent na hlavnej omši a všetci sme cítili, že je to tak. Mládež sa aj teraz prekonávala, ba možno

povedať, že vo svojej aktivite bola vzorom aj starším. Mladí splnili prosbu otca Rábeka a nedali sa v programe strhnúť k neuváženým výrokom. Ukázali, že aj bez cenzúry a osobitného dozoru dokážu cirkevným slávnostiam zachovať punc veľkolepej náboženskej udalosti bez rušivých politických momentov /do 21. augusta zostávalo len 7 dní...!/. Všetky úvahy sa týkali cirkvi a náboženstva. Problémov, ktorých majú cirkvi a veriaci v tejto krajine neúrekom. Kresťania už prestali byť zastrášenou masou, ktorá sa skladá z bojazlivých a nerozhodných jednotlivcov. Sú početným množstvom čestných občanov, na ktorých sa cirkvi aj štát môže kedykoľvek spoľahnúť. Osud a morálka národa im nie je ľahostajná, nemienia sa už ďalej skrývať a pretvarovať.

Záverom ďakujeme všetkým, ktorí sa pričinili o nezabudnuteľný priebeh tejto oslavy. Osobitná vďaka patrí asi stovke mladých usporiadateľov, ktorí ako pred púťou, tak aj počas nej všetko výborne organizovali. Vďaka p. biskupom, knazom, sestričkám, starým aj mladým Nitranom, ktorí sa na príprave podieľali. Vďaka aj štátnej správe za pomoc pri tejto akcii. Obavy príslušníkov Štb o organizačné zvládnutie sa ukázali neopodstatnené.

Účastníkom nitrianskej púte Trnavčania oznámili, že pred pár dňami doniesli osobne od Svätého Otca požehnanie pre túto púť. Iní mladí Trnavčania zase pozvali mládež z celej ČSSR na 17. - 18. 9. 1988 do Šaštína, kde sa chystala zakončiť Mariánsky rok Trnavská diecéza.

----- III. Ďalšie púte

1. Oživenie mariánskej úcty

V sobotu 21. mája bola púť na Starých Horách. Uskutočnil sa predsvätoдушný modlitbový program, ktorý sa začal v sobotu popoludní sv. omšou o 18.30, pokračoval ďalšou omšou o 22.00 h. Medzitým i potom celú noc až do 4.00 h v nedeľu pokračoval program i súkromné pobožnosti. Na rozdiel od predchádzajúcich pútí pôsobili teraz dve mládežnícke hudobné skupiny. Bolo cítiť réžiu: Per Mariam ad Jesum et dona Spiritus Sancti. Účasť, odhadom: 2500 - 3000 pútnikov za obidva dni, napriek daždivému chladnému počasiu.

V nedeľu sa začali sv. omše o 5.00 h a o 10.30 posledná pontifikálna s účasťou otca biskupa Jozefa Feranca. V nedeľu sa zúčastnili oficiálni hostia: okresný cirkevný tajomník a štátny poverenec pre cirkevné púte. U mladých bola citelná snaha vyhnúť sa účasti na pontifikálnej sv. omši. Priestor okolo studničky a sochy bol yzorne upravený. Už cez zimu sa robili menšie výpravy pútnikov, najmä z B. Bystrice.

2. Náboženská obroda pokračuje

V dňoch 11. - 12. 6. zorganizovali veriace rodiny banskobystrickej diecézy na Starých Horách ďalšiu púť s celonočným programom. Organizácia bola výborná. Keď sa o veci dozvedel okresný tajomník pre cirkevné záležitosti, vyvíjal nátlak na p. biskupa a miestneho správcu fary, aby prikázali na noc kostol uzamknúť. Nepodarilo sa to. Proces mariánskej náboženskej obrody pokračuje aj v meste Banská Bystrica a v okolí! Podľa odhadov sa na púti zúčastnilo najmenej 2 až 3 tisíc pútnikov.

3. Nová bazilika minor - Púť v Lutine 27. - 28. 8. 1988

Odpust v gréckokatolíckom pútnickom mieste Lutina prekonal doterajšie púte počtom pútnikov, ich nadšením a veríme, že aj množstvom obdržaných milostí. Bol vyvrcholením Mariánskeho roku, nie však jeho záverom, lebo Svätý Otec predĺžil Mariánsky rok pre

prešovské gréckokatolícke biskupstvo do 3. decembra t. r. Z rozhodnutia Svätého Otca dostali slovenskí gréckokatolíci, ale aj celý slovenský národ veľký dar: Povýšenie farského kostola v Lutine na baziliku minor. Tým sa táto prvá slovenská gréckokatolícka bazilika priradila k bazilikám v Šaštíne a na levočskej Mariánskej hore, takže máme na Slovensku tri baziliky minor, všetky zasvätené Panne Márii.

Obrady sa začali tradičným svätením vody vo zvláštnej kaplnke. Pri prameni na kopci nad Lutinou, pokračovali svätými Liturgiami v chráme striedavo v jazyku slovenskom i staroslovienskom, pri nich boli viaceré krásne a povzbudzujúce kázne a príhovory. Medzi sv. Liturgiami sa konali pobožnosti krížovej cesty, sv. ruženca atď., ako aj spevy zborov azda z celého Slovenska. Popritom si pútníci vykonávali súkromne aj v skupinách pobožnosti aj pri kaplnkách na kopci a v noci sa na kopci konala aj krásna procesia so sviečkami. Po celý čas spovedalo väčšie množstvo knazov/bez obmedzenia zo strany štátnej správy/.

V nedeľu o 8.00 h slúžil otec ordinár Hirka apoštolský administrátor prešovský sv. Liturgiu v chráme a pri nej oznámil jeho povýšenie na baziliku. Posledná sv. Liturgia sa konala tradične pri kaplnke Nanebovzatia Panny Márie na kopci.

Ako sme sa neskôr dozvedeli, po púti predvolala Štátna bezpečnosť miestneho duchovného. Bol vystavený nadávkam, obvineniam a vyhrážkam o preložení a odobratí št. súhlasu. Otec ordinár všetky obvinenia odmietol ako neodôvodnené.

IV. U k o n č e n i e M a r i á n s k e h o r o k u T r n a v s k e j d i e c é z y

Bazilika v Šaštíne sa stala 17.-18.septembra 1988 cieľom asi 100 tisíc pútnikov, ktorí sem prišli osláviť sviatok Sedembolestnej Panny Márie, Patrónky Slovenska a ukončiť Mariánsky rok v trnavskej arcidiecéze. Túžba veriacich predĺžiť Mariánsky rok v iných diecézach nebola splnená /okrem prešovskej grécko-katolíckej diecézy a pražskej arcidiecézy/. Aj to svedčí o boľavom probléme našej cirkvi, že už desaťročia nemáme biskupskú konferenciu, lebo nemáme biskupov v osirelých diecézach.

Niektoré skupinky putovali pešo už od piatku, iné od soboty, väčšina však prišla dopravnými prostriedkami zo všetkých kútov Slovenska, ba aj z Čiech a Moravy.

Oficiálne schválený program sa podobal programu zo Svätodušných sviatkov v Šaštíne. V sobotu boli sväté omše o 17.00, 18.00 a 22.00 h. V nedeľu o 6.00, 8.00 a 10.30. /Mnohí nevedeli o sv. omši 1.30, nebola ohlásená./

Už v sobotu prišlo toľko pútnikov ako minulé roky na hlavnú sv. omšu v nedeľu. To spôsobilo, že celkový program v bazilike a v jej okolí bol pestrý a rozvíjal sa vo viacerých skupinkách a rozličnými formami, či už súkromne alebo spoločne.

Program, ktorý bol v bazilike a veľmi dobrým ozvučením sa prenášal i do okolia, pripravili zástupcovia slovenských diecéz /okrem grécko-katolíckej/. Za program bol osobne zodpovedný vopred poverený knaz. V bazilike bol spev a hudobný sprievod na výbornej úrovni, čo je povzbudzujúce. Slovné, meditatívne časti zďaleka neboli na takej úrovni. Chýbala im väčšia spontánnosť, schopnosť vysloviť sa o pálčivých problémoch našej doby, schopnosť nadviazať živý vnútorný dialóg s mládežou. Ukazuje sa, že keby sa dala možnosť tým duchovným, ktorí pracujú s mládežou, program by bol na podstatne vyššej úrovni. Spytujme si svedomie, či nezanedbávame dobré, keď sa dohodne priemerný program!

Veriaci mimo baziliky sa podielali na programe modlitieb a spevov v bazilike alebo sa pripojili k iným skupinkám, ktoré sa modlili, spievali alebo spontánne vyjadrovali radosť a nadšenie, že sú v blízkosti Patrónky Slovenska, ktorá pozná ich túžby a ťažkosti. Bolo dojemné vidieť nábožne klaňiacich pri kaplnke či pred krížom alebo Sochou Sedembolestnej. Ba niektorí meditovali vyše pol hodiny na spôsob východnej meditácie. Mnohí boli v spacákoch, prikrýť dekami /bolochladno/ a počúvali alebo oddychovali.

Najživšie bolo "pod gaštanmi". Tu bola i najmladšia časť pútnikov. Kostol bol totiž celú noc plný, obsadený zväčša staršou generáciou. Skupinka priťahovala nadšením a spevmi za sprievodu mnohých gitár. Ich gestá vyjadrovali pravdu "v jednote je sila" /sústredné kruhy spojené rukami/, ústredné tajomstvo našej viery - Zmŕtvychvstanie, Vzkriesenie a definitívne víťazstvo Dobra nad zlom /zdvihnuté ruky a palce vysunuté do písmena V.../, vďačnosť voči Pánu Bohu piesnami a rytmickým potleskom, vďačnosť voči našim nástupcom apoštolov. Živá spojenie so Svätým Otcom v Afrike vyjadrili piesnami Celý tvoj, V sedembrežnom kruhu Ríma, volanie "Nech žije Svätý Otec". Odhodlanosť za požiadavky vyše 500 tisícovej petície za náboženskú slobodu tu zvlášť odzneli okolo polnoci, keď sa zapálili sviečky v celom priestranstve pred bazilikou. Pomodlili sa Anjel Pána, zaspievali štátnu a pápežskú hymnu. S vďačnosťou prijali pozdrav od kard. Františka Tomáša a od českých pútnikov. Prečítali posolstvo kardinálovi.

"Televízne vyznanie viery" nastalo okolo 3. hod., kedy ich prišla snímať československá televízia. Reflektor kameramanov osvetlil vyše tisícčlennú skupinku so zdvihnutými rukami a skandovaním: My chceme Svätého Otca, my chceme náboženskú slobodu, my chceme biskupov, my chceme rehole, nech žije biskup Korec..."

Milým prekvapením bolo, že s väčšou zásobou sviečok prišli naši bratia z Moravy...

Po priestore sa potulovali rozliční fotografi aj ľudia s videokamerou. Snímali pútnikov cez omšu a keď začali so silným reflektorom snímať aj spievajúcu mláď, zaznelo mohutné "Zhasnite tú lampu". Jej zhasnutie privítalo veľké nadšenie, ale keď sa lampy stále z iných pozícií zapalovala, mládež spustila pred kamerou uragán potlesku a hesiel... Nech žije otec biskup Sokol, Korec, kardinál Tomášek.

Keď sa o štvrtej ráno nedostavila skupina z Banskej Bystrice s očakávaným zborom a hudobnými nástrojmi nahradili ju iní. Bolo to riadenie Ducha Svätého. Mladí v tomto improvizovanom programe vyslovili čistú pravdu o bolestiach slovenského národa v náboženských otázkach. Žiadali obsadenie biskupských stolcov, znovuzastavenie reholí, zrušenie zákona o dozore štátu nad cirkvou. Opísali praktiky prijímania do seminára, kde prijímú tých, ktorí sľúbili "spoluprácu"...

Posledných 5 minút tieto slová už nikto nepočul. Príslušníci v civile vbehlí do sakristie a onedlho reproduktory v kostole aj vonku stíchli. Ľudia v kostole protestovali, mladí v programe však pokračovali dovtedy, kým ich kňaz Dočolomanský nevyhnal od mikrofónov. Účinkujúci opustili kostol so slzami v očiach. Niekoľko tisícčlenná skupinka mladých potom debatovala s p. Dočolomanským pred kostolom na schodoch. Všadeprítomní príslušníci tu mali vhodnú príležitosť na natáčanie, ktorú pohotovo využili...

Už počas púte sa rozniesol chýr o incidente, ktorý mal otec biskup Korec v Bratislave. "Páni z ŠTB si neželali Korcovu prítomnosť v Šaštíne. Šesťdesiatpäťročnému katolíckemu biskupovi s čestným doktorátom Yalskej univerzity štyria chlapi hrubým násilím zabránili do Šaštína odcestovať. V srdci Európy, v našom spoločnom európskom dome mu "ochráncovia zákona" vykrúcali ruky a

obarili ho vreloú kávou z rozbitej termosky. Biskup Korec sa odmietol dobrovoľne podriaďiť protiprávnemu zaisteniu a svojím nekompromisným postojom si vynútil okamžité prepustenie. V južnej Afrike otec biskup Tutu takéto problémy ešte nemá. Darmo! Juhoafrická polícia sa má od našej čo učiť! Otec biskup týmto príkladom ukázal všetkým, ktorých stále sledujú, vyšetrujú a šikanujú, že existujú hranice týchto nezákonností a že slobodu, ktorej garantom je v každej civilizovanej krajine štát, si musíme chrániť a udeľovať sami.

Táto udalosť sa natrvalo zapíše do dejín Slovenska a stane sa dôkazom neúprimnej snahy o zlepšenie vzťahov štátu k cirkvi u nás.

Známe sú už aj prípady zo Šaštína. V sobotu podvečer tu legítimovali príslušníci mladíka z východného Slovenska, vyslédili dom, kde mal zložené veci a kde si oddýchol. Zazvonili a zisťovali podrobnosti. Tiež sa dozvedáme, že bol zakázaný autobus z Oravy /majú nepríjemnosti kvôli Nitre/. Z Vrútok sa kvôli nepovolenému autobusu nedostavila skupinka, ktorá mala mať program za Banskú Bystricu!

Ako kresťania máme povinnosť pýtať sa, ako sa opýtal Pán Ježiš: Prečo ma biješ? Je tiež našou povinnosťou zaujať postoj pri hriechu iných, či zjavnej nespravodlivosti. Inak sme spoluvinní! Páchame Hriech! Áno, máme milovať i nepriateľov, máme odpúšťať. No máme sa i brániť v mene pravdy, života a lásky. Ako veriaci nemôžeme zo seba robiť "fackovacích panškov", nemožno na nás orať do nekonečna! Upozorňujeme vládu, ktorá chce robiť prestavbu, že je mnoho odvetví hospodárstva, kde sa môže efektívne využiť činnosť príslušníkov ŠTB. Cirkevným predstaviteľom a kňazom pripomíname, aby nekrižovali Krista znova svojím zbabelým postojom. Poučme sa z čias Krista, ktorého odsúdili a umučili cirkevní predstavení....!

Vyvrcholením púte bola sv. omša o 10.30 h, ktorú celebroval biskup Mons. Ján Sokol. V homílii hovoril o pravej viere, ktorej prehlbenie bolo motívom Mariánskeho roku. Pripomenul, že duchom evanjelia treba preniknúť každé prostredie. To si vyžaduje evangelizáciu seba a svojich bratov a sestier. Viac sa máme utiekať k Panne Márii, aby sme vedeli, komu sme uverili. Vo svojej reči otec biskup Sokol vyzval všetkých veriacich, aby sa nestretávali len v kostoloch a na púťach, ale aj doma v súkromí a tam si vymieňali svoje náboženské skúsenosti. Darmo čs. propaganda informuje o "tajnej cirkvi"! Na súkromných stretnutiach mládeže i dospelých nie je nič tajné. Potvrdil to aj otec biskup.

Na záver sv. omše zdôraznil, že Mariánsky rok sa síce končí, ale bude pokračovať jeho ovocím. Zároveň odovzdal pútnikom pozdrav Svätého Otca Jána Pavla II. a biskupov a ordinárov z Čiech, Moravy a Slovenska.

Povzbudivé boli modlitby pred požehnaním a zasvätenie sa Panne Márii, ktoré predniesol dekan zo Senice: "Svet sa nemusí báť ľudí, ktorí veria, ani tých, ktorí milujú. Nech sa svet bojí tých, ktorí už prestali milovať." Vyslovili sa tu aktuálne prosby za rodiny, mládež, kňazov, Sv. Otca, no zvlášť za tých, ktorí pre zachovanie viery prinášajú veľké obety. "Vezmi ich pod osobitnú ochranu. Odovzdávame Ti slabých vo viere, zastrášených, aby sa vrátili na cestu spásy. Nech strach a úzkosť vystrieda radosť".

S pocitom hrdosti a radosti sme spievali na záver V sedmobrežnom kruhu Ríma... Boli sme naplnení vďačnosťou Pánu Bohu a Svätému Otcovi za dar Mariánskeho roku.

Ešte niekoľko poznámok: Sme vďační usporiadateľskej službe, ktorá sa snažila zabezpečiť priechodnosť baziliky ako aj iné služby. Veď sa začala oprava baziliky a lešenie prekážalo voľnejšiemu vstupu. Je však veľmi dôležité zabezpečiť priechodnosť i v priestore baziliky, najmä v noci. Priestory medzi lavicami sa totiž

matrvalo obsadiť prenosnými stoličkami. Aspoň minimálny prechod musí byť zabezpečený! Bolo by vhodné uvážiť možnosť ďalších vchodov do baziliky, ktoré by sa mohli zriadiť počas opravy. Ukazuje sa tiež nevyhnutnosť lepšieho vetrania.

Spolok sv. Vojtecha opäť predával. Pred stánkom však bol dlhý rad ľudí. Písno Svätého a spevníky sa rýchlo vypredali. Uvítali by sme nielen viac kusov, ale aj viac titulov náboženskej literatúry.

V homíliách kňazi hovorili o prehĺbení duchovného života. Kázne však boli zväčša rozvláčne a dlhé, a v niektorých prípadoch i povrchné. Platí zásada, že na 10-minútovú kázeň je potrebná dlhšia príprava ako na dlhší príhovor.

A ako ďalej? Zdá sa, že všetci aktívnejší účinkujúci z minuloročných púť majú zamedzený vstup do programu. Program fakticky diktuje a kontroluje ministerstvo kultúry svojimi ľuďmi a cez málo prezieravých kňazov. Podstatne vzrástla účasť pútnikov v noci. Vo väčšom počte prichádza staršia generácia. To je vítané. Mládež sa nevymestí do kostola. Nachádza si nové formy. Nie vždy sú však organizačne doriešene tak, ako tie, ktoré boli v minulosti v kostole, najmä preto, že sú bez ozvučenia. Ak zaznie nejaké slovo, nepočuť to. A tak sa spieva a hovorí gestami mladých. Domnievame sa však, že technicky je možné ozvučiť priestor provizórne - pomocou zosilňovačov napájaných z batérií. Samozrejme treba vopred myslieť na prípravu duchovného programu i vonku. Zároveň sa ukazuje, ako nereálne je dosiahnuť úplne jednotný program s veľkým množstvom pútnikov. Bolo by to podobné ako chcieť, aby počas symfonického koncertu hrali len jedny husle. Stratila by sa bohatosť a variabilita hudby. Treba si uvedomiť, že ak má byť koncert úspešný, potrebuje priestor, dobrého dirigenta, dobré nástroje. Vedieť na nich hrať, mať dobré noty, nadšenie, cit... Snažme sa na púťach všetci prispieť k tomu, aby boli podmienky čo najlepšie. Nedovoľme priemernosť! Buďme si vedomí toho, že podmienky neprídu samy od seba. Buďme vynachádzaví, ešte duchovnejší, ešte nadšenejší, radostnejší a odhodlaní niesť štafetu viery a prehĺbovať ju aj na púťach. Vďaka Bohu za všetko doteraz!

V. Z á v e r m i m o r i a d n e h o M a r i á n s k e h o r o k u 1987 - 1988

Myslím, že všetci pociťujeme množstvo milostí, aké sme už desiatky rokov nezažili. Márne sme sa s nedôverou pozastavovali nad "prorocktvaním" o "veľkých veciach", ktoré nám Pán pripovedal a pripravuje teraz!

Akousi predohrou, uvertúrou, Mariánskeho roka u nás bol jubilejný Metodský rok 1985 s jeho pamätnou púťou na Velehrade, ktorý uvoľnil lavínu odvahy a sebavedomia.

Štrnásť mesiacov Mariánskeho roka sme objavovali a zhromažďovali to, čo už bolo známe o Matke Božej, tejto jeho zvlášť vyvolanej nádobe. Neraz sme prekvapení, čo nachádzame. O čom sme si mysleli, že je nové, moderné, ukazuje sa ako dávno objavené, známe, no zabudnuté, zanedbané alebo nepochopené - či už v oblasti teórie poznania, alebo praxe, života. Teraz teda všetko to, čo sme objavili, počuli, prečítali, prežili a skúsili, leží pred nami ako bohaté prestretý stôl plný plodov, ktoré nás majú posilniť.

To, čo nám Mariánsky rok dal, nie je však výsledkom len nášho snaženia. Sám Duch Svätý tu konal. Už sv. Ľudovít Grignon predpovedal dobu, kedy "Mária bude poznávaná a zjavená pôsobením Ducha Svätého". On, Duch Svätý, usmerňuje cirkev. On spôsobil, že Sv. Otec vyhlásil Mariánsky rok, aby nám priblížil našu Matku. On sám pôsobil v nás, keď sme hľadali, lebo bez jeho svetla by sme "pozerali a nevideli, počúvali a nerozumeli" /pozri Iz 6,9; Mk 4,12/.

Čo sme v Mariánskom roku dosiahli, je to, čo nám Boh chcel dať. Toto je ten správny smer, ktorým musí cirkev vykročiť v ústrety tretiemu tisícročiu. Sú však aj iné smery, ktoré sa javia byť dobré, ba z ľudského hľadiska lepšie. Chýba im však podstatný vnútorný rozmer - Boží impulz - ktorý očisťuje, posilňuje a oslobodzuje. Našou jedinou šancou je pridržať sa cirkvi, skaly Petrovej, ktorá dostala jedinečný prísľub, že ju brány pekelné nepremôžu. A práve cirkev nám dala v tomto Mariánskom roku smer pre vstup do tretieho kresťanského tisícročia. Tak zdôvodnil jeho vyhlásenie sám Sv. Otec.

Ako cenný zdroj poznania Panny Márie dostala cirkev v tomto milostivom roku prekrásny dar - encykliku Sv. Otca Jána Pavla II. "REDEMPTORIS MATER" - Matka Vykupiteľa. Z nej môžeme stále čerpať, aby sme pochopili úlohu Márie v dejinách spásy i v živote každého z nás, aby sme lepšie poznali Boží plán spásy a teda aj samého Boha. Mária je tá, ktorú si Boh vyvolil, lebo v nej našiel zaľúbenie. Ona najviac spĺňala Boží zámer stvorenia. Preto si ju Boh vyvolil pre spoluprácu v pláne spásy, keď chcel dať svetu Vykupiteľa. Ona je prvá z ľudí, cez ktorú sa spojilo nebo so zemou. Boh s človekom. Ona je prvým ohnivkom. To určuje, aký musí byť náš vzťah k nej, keď sa chceme dostať k Bohu - musíme byť jej podobní i s ňou spojení.

Nesmieme zabúdať ani na poznanie z vlastných skúseností. Lebo Máriu musíme nielen poznať, aby sme ju napodobňovali, ale musíme prežívať spoločenstvo s ňou. To čo v apoštolskom vyznaní vyznávame ako jeden zo základných článkov viery - "Verím v spoločenstvo svätých" - bolo by mŕtvou vierou bez skutkov, keby sme nevedeli nebeskej Matke podať ruku a nechať sa ňou viesť, dôverovať jej, keby sme nevedeli skutočne prežívať s ňou spoločenstvo svätých.

Náš vzťah k nebeskej Matke teda vyžaduje prakticky uskutočniť "vyznanie viery", v ktorej sme boli pokrstení. Teda vidíme, že vlastne nič nového, nič navyše. Mariánsky rok neobjavil novú cestu, len nás napráva na pôvodnú, jedinú a pravú cestu Božiu, z ktorej sme sa odchýlili.

Mariánsky rok nesporne priniesol veľké oživenie pútí. V dejinách spásy zohralo putovanie veľkú úlohu. V dnešnej dobe sme však i k nemu začali strácať vzťah - začalo sa nám vidieť nemoderné, archaické, zbytočné.

Keď Boh previedol Izrael cez Červené more, mohol byť onedlho pri hraniciach Kanaánu. Avšak nechal svoj vyvolený národ 40 rokov putovať púšťou, až potom mu dal vstúpiť do zaslúbenej zeme.

Keď Ježiš po krste v Jordáne začal účinkovať v Kafarnaume, denne k nemu prichádzali zástupy ľudí. Jedného rána ho však márne hľadali. Našli ho až za mestom modliť sa. "Poďme aj do ostatných miest a dedín, veď nato som prišiel," /Lk 4,43/ povedal, a už sa do mesta nevrátil. V modlitbe pochopil, čo od neho Otec žiada. A tak sa začalo jeho putovanie.

Či nočná levočská Mariánska hora nie je až veľmi podobná tej noci na hore blahoslavenstiev? Takisto Kalvária v Nitre, Šaštín, Staré Hory, Ľutina, Gaboltov, Uhorná, Marianka a mnohé iné...?

Putovanie vychováva, formuje, pretvára. Napomáha byť disponovaným pre veci Božie. Aj Matka Božia v Lurdoch, vo Fatime, keď sa jej deti pýtali, čo žiada - odpovedala: "Príďte znova!" To bol začiatok veľkých pútí, ktoré Matka Božia takto sama "vyprovokovala". Toto iste pomohlo zachovať na svete zmysel pre púť, dnešnému svetu také nepochopiteľné, zato však cenné pred Bohom.

Mnohí z nás museli znášať väčšie či menšie utrpenie pre vieru. Utrpenie je zdrojom vnútornej sily. Táto doba je dobou skrytého mučeníctva. Skrytého pred svetom, ale viditeľného pred Bohom. Mnohí pocítili vnútornú silu, ochotu trpieť za Krista. Mnohí chorí Slovenska sústredili obrovský duchovný kapitál dobrovoľným, ba až radostným prijatím celoživotného utrpenia, obetujúc ho Bohu rukami Márie.

V tomto Mariánskom roku Slovensko dostalo dávno vytúžený dar - pastiera, nástupcu apoštolov, otca biskupa. Aký je jeho program? RENOVATIO SPIRITUALIS PER MARIAM - DUCHOVNÁ OBNOVA PROSTREDNÍCTVOM MÁRIE. Toto je to, čo nás čaká. Vnútoraná obnova, nie nejaké dianie navonok. Možno sme čakali niečo viac - aby sa celé Slovensko stretlo u našej Patrónky. Ale čo by pomohlo, keby sa tu naozaj stretlo, ale vnútorne by zostalo nezmenené. Raz sa tu naozaj stretne, ale až vtedy, keď už bude vnútorne premenené, svorné a jednotné. Aj Ježiš odmietol pokušenie zhoďiť sa z chrámovej hradby. Okázalým činom by spôsobil, že ľud by sa za ním hrnul, ale vnútorne by sa ani najmenej nezmenil. Teda najprv to Renovatio... Musíme zažiť niečo veľké, čo nás vnútorne pretvorí tak, že nik neodolá našej Patrónke, nebude si pýtať povolenie, ani čakať na pozvanie. Príde ako syn k Matke zo silného vnútorného popudu. Vtedy to bude mať cenu! Až vtedy sa u nej stretnú biskupi všetkých slovenských diecéz so svojimi veriacimi.

/Z príspevkov viacerých autorov; ls/

OSOBNÉ SVEDECTVO O INCIDENTE

V sobotu 17. septembra 1988 som odchádzal z bytu večer o 20.30 h s tým, že pôjdeme autom do Šaštína. Chceli sme tam byť na jednej sv. omši o 22. hodine a chceli sme prežiť chvíľu v modlitbe, adorácii a spevom a po polnoci sme sa chceli vrátiť do Bratislavy. Mal som ísť autom s dr. Čarnogurským a dr. Mikloškom.

Už od 15. hodiny sa prechádzali po Vilovej ulici príslušníci ŠTB v civile a mali tu pristavené aj autá. Nápadné mi bolo poobede iba to, že ma k susedom volal ktosi k telefónu, údajne nejaký Polakovič, v súrnej veci. Ale potom sa v telefóne neozval, ani nijakú súrnu vec nepredložil. Toto skúšanie cez telefón sa stalo prvý raz za 18 rokov môjho bývania v terajšom byte. Inak s menovanými susedmi nemám nijaké kontakty.

Keď som večer o pol deviatej prešiel ulicou za samoobsluhu, stál tam už dr. Mikloško. Dozvedel som sa, že dr. Čarnogurského strážia už celý deň. Sotva sme si stačili povedať niekoľko slov, prihrmela k nám Lada, potom ďalšia, opodiaľ sa ťahal muž v civile, tretie auto obehlo okolo nás - všetko príslušníci, jednak v uniforme, jednak v civile. Jedného som poznal. Chlapec v uniforme prišiel ku mne a žiadal legitimáciu. Dal som mu ju. Nato ma vyzval, aby som išiel s nimi "podľa zákona podať vysvetlenie".

Pozrel som sa na neho a povedal som mu: "Nehovoríte pravdu, predstierate zákon, o nijaké vysvetlenie nejde, chcete ma odvieť od púte do Šaštína. A vy to viete! Trestný poriadok vám zakazuje predstierať nepravdivé skutočnosti a tým podvádzať!"

Príslušník mi povedal, že buď pôjdem dobrovoľne, alebo ma odvedú. Odpovedal som mu: "Dobrovoľne nepôjdem za nijakú cenu! Či ma odvediete, to je vaša vec". A dodal som: "Tohto roku ste prišli takto pre mňa ako pre zločinca už tretí raz. Prvý raz v marci pred zhromaždením veriacich v Bratislave na sviatok Zvestovania. Predstierali ste, že mám ísť podať vysvetlenie podľa zákona 40/74. Usvedčil som vás zo lži tým, že od 9. hodiny, čo ste čakali pred naším vchodom v aute celých osem hodín, mohol som vám podať sto vysvetlení, ale nie o 17. h, keď som išiel vo sviatočný deň do kostola. Potom ste sa usvedčili zo lži sami, keď vám nebolo čo vysvetľovať a keď ste ma chceli iba zadržať na VB počas zhromaždenia pred Národným divadlom. Usvedčili ste sa i tým, že ste ma odvedli po takmer troch hodinách zadržania až pred vchod do schodišťa nášho paneláku a ešte ste zostali v aute strážiť až do 22. hodiny, aby som nešiel do mesta, čo ste aj výslovne povedali!"

Potom som sa obrátil na príslušníka v civile, ktorého som poznal, a povedal som: "Vy zas viete, čo ste so mnou urobili 30. augusta 1988, ako ste ma zadržali od 7. do 13. hodiny počas súdneho pojednávania s Ivanom Polanským. Vtedy bolo tiež na predvolaní napísané "za účelom podania vysvetlenia v zmysle zákona 40/74". Ani vtedy nešlo o nijaké vysvetlenie - vy ste ho nežiadali a ja som vám ho nedal. Dostali ste jednoducho príkaz zadržať ma až do vynesenia rozsudku. Údaj na predvolaní bol teda lživý. Zahrávate sa s občanmi ako feudáli s poddanými. Teraz ma chcete brať na ulici, za tmy, večer pred 21 hodinou. Hovoríte znova o "vysvetlení", zatiaľ čo ide o púť v Šaštíne, aby ste ma na celú noc zadržali na VB. Za nijakú cenu dobrovoľne nepôjdem!"

Ešte padli nejaké slová - a štyria príslušníci sa na mňa vrhli, chytili ma za ruky a nohy a vliekli ma k autu. Vo mne vzkypel akýsi robotnícky vzdor, takže som povedal: "24 rokov som robil tvrdo ako robotník - dobrovoľne do auta nejdem!" A vystrel som sa tak mocne, že si nevedeli rady. Jeden mi začal vykrúcať dozadu pravú ruku, ale ani to nepomohlo. Dvaja mi dvíhali nohy, bol som celkom vo vzduchu a tak ma tlačili do auta. Rozbili mi i veľkú termosku a horúci obsah sa rozlial po mne. Myslel som, že pustili do mňa elektrický prúd, tak ma to páliło. Ale vystrel som sa ešte pevnejšie, až ma pustili. Celý oblek som mal pooblievaný. Doma som zistil na tele pohmoždeniny, podliatinu krvou, oblek som mal roztrhnutý.

Dr. Mikloško ma medzitým chránil a naliehavo varoval týchto chlapcov, aby si uvedomili a rozmysleli, čo robia. "Dopúšťate sa násilia proti biskupovi, ktorého pozná Slovensko, Čechy, Morava i svet!" Najprv ho nepočúvali, potom, keď ma nedostali do auta, zostali bezradní. Jeden z nich odišiel a s autom zmizol. Dobrú pol hodinu som sa prechádzal sem i tam dvadsať-tridsať metrov po chodníku pomedzi ostatných príslušníkov. Nik mi nepovedal ani slova. Traja stáli mlčky. Dr. Mikloško vyhodil rozbitú termosku do kontajnera a chvíľu sme sa rozprávali. Krútil nad tým všetkým hlavou. Povedal som mu: "Tento tretí raz pri predstieraní zákona už narazili! U nás je toľko bojzlivosti! Niektorí ľudia šíria ešte aj okolo seba takú zbabelosť, že som rozhodnutý postaviť sa proti zneužívaniu zákona a tento raz nepopustiť. Som rozhodnutý ukázať, že pred surrovým násilím dobrovoľne neuhnem a že podvod nazvem podvodom! 24-krát si ma predvolali doteraz na ŠTB!"

Medzitým som mladým mužom povedal: "Vrhli ste sa protizákonne na mňa 65-ročného muža! A pritom ste vedeli, o čo ide! Robíte peknú perestrojku! O nejaký čas sa budete za to hanbiť, ba možno aj viac!" - A myslel som pritom na to, kam ženú niektorí fanatickí ateisti veci s utláčaním náboženstva. Ako sa boja deti v škole učiteľov, ako učiteľia zisťujú, kto chodí do kostola, ako sa boja veriaci v úradoch a továrňach prezradiť, že sú veriaci, ako sa utahujú ľudia v kostoloch a ako kostoly striedajú atď. A pritom v televízii i v novinách sa stále píše o úplnej slobode náboženstva, o úplnej rovnosti veriacich pred zákonom a v spoločnosti! Stále sa hovorí a píše o vedení "konštruktívnych rozhovorov" s Vatikánom. Takéto konštruktívne rozhovory sa vedú už 25 rokov! Vždy "v atmosfére vzájomného porozumenia". Zatiaľ čo biskup Vojtaššák je odsúdený na 24 rokov väzenia, biskup Gojdič na doživotie... Vedie sa konštruktívny dialóg, zatiaľ čo sú rušené časopisy a vydavateľstvá, likvidované rehole, prenasledovaní veriaci rodičia, študenti, zatváraní knazi i laici a zatiaľ čo biskup Gojdič vo väzení zomiera... Aj dnes sa vedú "konštruktívne rozhovory", aj dnes je podľa novín úplná sloboda a úplná rovnosť pre veriacich. Len nik z veriacich nemôže byť učiteľom, ani vedúcim v kancelárii či v dielni. Predavačka v zelovoci nemôže mať na retiazke krížik, veriaci ľudia sú hromadne predvolávaní k výsluchom, stále majú podávať "vysvetlenia", nesmú sa zúčastniť na verejných súdnych pojednávaniach, odstrašujú ich od púti, všade ich fotografujú a potom im to na políciu ukazujú, aby všetkých zastrašili tým, že "všetko sa vie". Po dlhých mesiacoch dostávajú

desiatky účastníkov Bratislavského veľkého piatku z 25. marca 1988 "Trestný rozkaz" od tzv. samosudcu dr. Jána Jamricha na 2000 korún pokuty alebo na dva mesiace do väzenia. 22-ročná dievčina má v rozkaze napísané, že "so sviečkou v ruke na námestí zotrvala", tým sa vraj previnila, lebo "spáchala prečin proti verejnému poriadku".

Lenže situácia je dnes už aj u nás iná. Dejiny idú napred. Vyrástla nám generácia mladých ľudí, odchovaných socializmom, a tí sú aj hrdí a poznajú svoje práva. Je im jasné, že mladí majú právo domáhať sa spravodlivosti nielen v Južnej Afrike, v Barme alebo v Gaze, lež aj na Slovensku, v Čechách a na Morave. Slobodu svedomia a presvedčenia si nežobru - dávajú si ju a prežívajú sami. A to je aj v záujme dobrého mena republiky! Veď do akého svetla negramotnosti stavajú republiku tí nedočkaví a bezohľadní ateisti, ktorí by chceli zateizovať naše národy za každú cenu, i za cenu, že svet bude pokladať náš štát za štát barbarov a násilníkov. - Pre toto všetko som si v sobotu večer 17. septembra 1988 povedal, že tentoraz už neustúpim!

Keď sa prehnať okolo nás znova niekoľko áut VB, jeden príslušník prišiel vyzvať dr. Mikloška, aby nasadol do auta. Protestoval, potom nasadol. Pri odchode sme si zakývali. So mnou zostali štyria či piati. Najprv nevedeli, ako ďalej. Ten, ktorého som poznal, mi začal navrhovať, aby som sa zriekol Šaštína. Už nebola reč o nijakom "vysvetľovaní". Povedal som, že im nedám za nijakú cenu nijaké uistenie, že do Šaštína na púť už nepôjdem! "Odídte preč a nechajte ma! Ja sám sa rozhodnem ako budem chcieť! Inak pomôže len násilie, ktoré ste už skúsili!" - povedal som.

Po chvíli sa dali všetci dohromady a potom nasadli do áut. Keď odišli, prechádzal som ešte nejaký čas po Vranovskej ulici, potom som zamieril pomaly domov. Bolo asi 21 hodín 45 minút. Zrejme ma z diaľky sledovali. Bol som spotený, mokrý od rozliatej termosky, bolelo ma plece i hrudník... Náš vchod príslušníci strážili, ako mi povedali známi, celú noc. Bol to nový dôkaz, že "podanie vysvetlenia" iba falošne predstierali. Ja som sa doma úprimne pomodlil, a to i za pútnikov v Šaštíne, ktorí ma čakali...

V nedeľu ráno 18. septembra som vstal ako každý iný deň o 4.45 h. Po modlitbách som začal slúžiť sv. omšu na 25. nedeľu v roku cyklus B. A tu som bol prekvapený, ale aj utvrdený a posilnený čo do údelu, ktorý mi prichodí niest už 38 rokov. Tu máte slová sv. Písma, ktoré som uprostred sv. omše čítal - príkoria tu uvádzané sa vzťahujú v prvom rade na nášho Pána, ale aj jeho veriaci sa z nich v dejinách cirkvi uchádza: "Zlomyseľní ľudia povedali: "Číhajte na spravodlivého, lebo je nám na ťarchu. Stavia sa proti nášmu správaniu, vyčíta nám prestupovanie zákona, žaluje, že sme zradili svoju výchovu. Nuž pozrime, či sú jeho reči pravdivé a skúsme, ako sa to s ním skončí... Skúšajme ho potupou a súžením..." /Múdr.2, 12-17/.

A v nasledujúcom žalme som sa modlil: "Pán udržiava môj život! Pane, zachráň ma pre svoje meno a svojou mocou chráň moje právo... Lebo pyšní povstávajú proti mne a násilníci mi striehnu na život, nechcú mať Boha na očiach. Ale mne Boh pomáha a môj život udržiava Pán. S radosťou ti prinesiem obeť. Meno tvoje, Pane, budem velebiť, lebo si dobrý!"

Po svojej sv. omši som šiel na 8. sv. omšu do kostola v Petržalke. Cestou som stretol jedného príslušníka v civile z večerného incidentu. Iste boli viacerí, no nezastavili ma už, ako to urobili v marci. V kostole bolo pekne - sv. omša bola zo sviatku Povýšenia sv. kríža - tomuto tajomstvu je chrám zasvätený. "Stat crux, dum volvitur mundus! Kríž stojí, zatiaľ čo svet sa zmieta..."

J. Ch. Korec, Vilová 7
Bratislava

POŠKODILI MENO REPUBLIKY

List o. biskupa Korca prezidentovi.

Pán Prezident!

Informujem Vás o incidente, ku ktorému došlo nezákonným postupom niekoľkých príslušníkov Štátnej a Verejnej bezpečnosti voči mne dňa 17. septembra 1988 a ktorým mi zabránili zúčastniť sa náboženskej púte v Šaštíne. Keď som večer uvedeného dňa o 20.30 chcel odcestovať autom, zastavili ma, legitimovali a dali mi príkaz, aby som šiel s nimi, a to pod falošnou zámienkou "podania vysvetlenia podľa zákona 40/74". Ak by bolo išlo naozaj o sŕne "vysvetlenie", aké predstierali, keď ma o to žiadali večer už za tmy, neboli by museli pozorovať náš vchod v autách už od 15. hodiny. Ako sa ukázalo, nešlo o nijaké "vysvetlenie", zákon iba predstierali, čím porušili ustanovenie Trestného poriadku, ktorý vyšetrojúcim orgánom predstieranie zakazuje, a porušili i zákon 40/74, podľa ktorého požadované "vysvetlenie" môžu orgány Bezpečnosti žiadať len "pre zistenie trestného činu, prečinu alebo priestupku a ich páchatela", a nie z iných ľubovoľných a svojvoľných cieľov /par. 19,1/.

Už v marci tohto roku ma pod zámienkou "podania vysvetlenia" zadržali na sviatok Zvestovania na tri hodiny a prekazili mi účasť na sviatočných bohoslužbách v kostole. Ráno toho dňa o 9. hodine ma v mojom byte žiadali, aby som sa nezúčastnil modlitbového zhromaždenia v Bratislave. Potom strážili v aute do 17. hodiny náš vchod. Keď som vyšiel v tomto čase do kostola, legitimovali ma znova a vyzvali ma, aby som šiel podať "vysvetlenie". O nijaké vysvetlenie však nešlo, bola to len nepravdivá zámienka. Môžem to doložiť ďalšími podrobnosťami. Pri prepúšťaní z VB o 20.30 h mi to sami povedali a strážili ma ešte do 22. hodiny. To isté mi urobili 30. augusta, keď ma zadržali na 6 hodín s tým istým nepravdivým tvrdením, potom sa však netajili tým, že mi chceli prekaziť účasť na verejnom súdnom pojednávaní s Ivanom Polanským.

Keď ma pred cestou na púť do Šaštína v sobotu večer 17. septembra znova za tmy vyzvali, že mám ísť s nimi a podať "vysvetlenie", povedal som, že ma už dvakrát týmto zákonom podviedli a že tretí raz už dobrovoľne nejdem, lebo sledujú čosi úplne iné - prekaziť mi púť do Šaštína. Hrozili mi násilím. Môj spoločník dr. Mikloško ich naliehavo upozorňoval, aby nepoužili násilie. Povedal im, že istotne vedia, že majú "pred sebou biskupa, ktorého pozná celé Slovensko, celé Čechy a Morava, ba i svet". Napriek tomu násilie použili a porušili ustanovenie zákona, na ktorý sa falošne odvolávali a podľa ktorého sú "povinní dbať na česť, vážnosť a dôstojnosť občanov i na svoju vlastnú", a na spôsob nezodpovedných násilníkov sa štyria z nich vrhli na mňa, chytili ma za nohy a ruky, násilím ma vliekli k autu a násilím ma chceli do neho dostať. Keďže som sa vypnul celým telom, pokus hrubého násillia sa im nepodaril. Vykrútili mi pritom pravú ruku, obľali ma horúcim obsahom termosky a spôsobili mi pohmoždeniny a krvavú podliatinu. Po tomto hrubom násilí zostali bezradní, asi 45 minút stáli a jeden z nich odišiel niekam na poradu. Asi po hodine všetci autami odišli.

Hrubým násilím, ktorého sa proti mne dopustili štyria príslušníci Bezpečnosti, pošliapali nielen moje občianske práva a zhanovali moju česť, lež rozhorčili státisíce veriacich i neveriacich občanov na Slovensku, v Čechách i na Morave a ešte väčšie množstvo v cudzine. Tým poškodili meno republiky. Takýto hrubý fyzický zásah si nedovolila voči kňazom doteraz ani polícia Juhoafrickej únie, hoci verejne kritizujú jej politiku apartheidu.

Keď Vás, pápež, o tomto násilnom incidente informujem, je to zároveň aj môj protest proti tomuto hrubému porušeniu občianskych práv. Ostatné ponechávam na Vaše uváženie.

S pozdravom

Za mier podľa ľudských práv

V Bratislave, 28. 9. 1988
Na vedomie: kardinál František
Tomášek, Praha

J. Ch. Kopač, Vilev 7, Bratislava

MANŽELSKÉ REKOLEKCIE

Manželské rekolekcie predstavujú jednu z nových foriem duchovných cvičení zameraných špeciálne na vytváranie a prehĺbovanie jednoty a lásky manželov a rodiny. V niekoľkých článkoch, uverejnených postupne, chceme čitateľov oboznámiť s podstatnými charakteristikami rekolekcií a priniesť námety na rozhovor medzi manželmi.

1. Rekolekčné hnutie

Manželské stretnutia sú rekolekčným hnutím, ktorého cieľom je upevňovať manželské puto, napomáhať lepšie a hlbšie vzájomné porozumenie muža a ženy ako základ sviatostného rozmeru ich zväzku. Tento zámer sa spája tým, že sa manželským párom navrhuje taká forma dialógu, ktorá na jednej strane umožňuje mužovi a žene hlbšie sa spoznať a na druhej strane - v prípade konfliktu - umožňuje vyhnúť sa prehĺbeniu nezhody medzi manželmi.

2. Základnou formou práce sú uzatvorené rekolekcie

Základnou formou práce Manželských stretnutí sú dvojdnové uzatvorené rekolekcie, začínajúce sa v piatok o 18.00 h a končiacie sa v nedeľu okolo 16.00 h. Program rekolekcií je modifikovaný a našim podmienkam prispôsobenou verziou hnutia Marriage Encounter, rozšíreného hodne v zahraničí. Podstatou rekolekcií je dialóg, ktorého cieľom nie je riešiť konkrétne problémy, ale priviesť k vzájomnému porozumeniu, k väčšej vzájomnej dôvere a úcte.

K programu rekolekcie patrí cyklus tém od autoreflexie cez posúdenie vzťahu muža a ženy, vzťahu k Bohu až po úvahy o otvorení sa manželského páru potrebám iných ľudí.

Aby účastníci patrične prežili rekolekcie, nemajú vopred poznať jej priebeh ani formu. Najhlbšie prežívajú rekolekcie tie manželské páry, pre ktoré podnetom na účasť bolo svedectvo ich známych o prežití rekolekcií.

3. Vedúci: manželské páry a kňaz

Manželské stretnutia vedú zvyčajne tri manželské páry a jeden alebo dvaja kňazi. Tými pármí, ako aj kňazmi môžu byť osoby, ktoré sa už zúčastnili na rekolekciách a ktoré prežili dialóg ako hlbokú hodnotu. Manželské páry vedúce rekolekcie čerpajú ducha na strávenie rekolekčného víkendu z vlastnej manželskej spätosti, kňaz zo spätosti s cirkvou a jedni aj druhí zo spätosti s Bohom. Bohu sú zverené stretnutia muža a ženy, ktoré sa uskutočňujú na rekolekciách, reorientácia ich života, prehĺbenie spätosti. Úlohou tých, čo vedú rekolekcie, je predovšetkým deliť sa s účastníkmi o vlastnú skúsenosť v tejto oblasti.

Špecifikum práce rekolekcií Manželských stretnutí, spojené s ponáraním sa do najsubtílnejších zážitkov človeka, do sveta jeho citov, jeho osobnosti, si vyžaduje od vedúcich manželských párov

i od kňazov starostlivú prípravu. Výsledkom pozvoľného rozvíjania sú dobre vykonané rekolekcie, výrazné svedectvo účastníkov a predovšetkým naozajstná premena ich života.

4. Účastníci

Pri pozývaní manželských párov na rekolekčný víkend Manželských stretnutí sa nekladú účastníkom nijaké formálne prekážky. Vek a vzdelanie nemajú na prežitie rekolekcií vplyv. V zásade sa určuje, aby účastnícke manželské páry mali za sebou aspoň tri roky spoločného života. Pravda, nie je to striktná zásada. Spočiatku prichádzali na rekolekcie Manželských stretnutí takzvané "dobré manželstvá", ktoré si chceli prehĺbiť svoju spiritualitu. Skúsenosť ukázala, že na víkend môžu prísť aj manželské páry žijúce v otvorenom konflikte, nachádzajúce sa v štádiu rozhovorov o rozvoze, no prejavujúce dobrú vôľu dostať sa z prežívanej krízy. Pre mnohé takéto páry sú Manželské stretnutia mimoriadne plodné. Práve tak sa môžu na rekolekciách zúčastniť aj manželské páry neveriacich - pravda, ak akceptujú kresťanskú inšpiráciu programu.

Manželské stretnutia sú v zásade jednorazovým programom. Neráta sa pri nich s častou účasťou tých istých osôb, s výnimkou vedúcich. Všetkým účastníkom rekolekcií navrhujeme pokračovať v dialógu doma.

Na Manželské stretnutia pozývame tak páry viazané k iným prostrediam pastorácie rodín, ako aj tie, ktoré nepocitujú potrebu širšieho spoločenstva. Páry viazané k iným štruktúram zúčastňujú sa po rekolekcii naďalej na živote svojich spoločenstiev.

Aby sa vychádzalo v ústrety potrebám účastníkov, udržiavajú sa s nimi styky v podobe rozličných foriem postrekolekčných stretnutí, ktoré hlbšie prenikajú do podstaty dialógu.

5. Program pre snúbencov

Z ducha dialógu Manželských stretnutí sa zrodil program stretnutí pre snúbencov. Tieto stretnutia sa konajú v katechetickom stredisku vo forme niekoľkohodinových stretnutí raz do týždňa. Robia sa podobnou metódou ako rekolekcie pre manželské páry.

6. Organizačné poznámky

Strediská Manželských stretnutí sa vytvárajú v jednotlivých diecézach. Bežné práce strediska organizuje manželský pár zodpovedný za vedenie stretnutí v danej diecéze. Strediská udržiavajú medzi sebou spojenie.

Manželské stretnutia sa usporadúvajú s vedomím a so súhlasom biskupov a podľa potreby sa spolupracuje s diecéznymi pastoráciami rodín.

/Pokračovanie/

POTREBUJÚ SA RODINY STRETÁVAŤ?

Keď sa pred pätnástimi - dvadsiatimi rokmi rozchýrilo, že susedka v bytovke či kolega v práci sa rozvádza, považovalo sa to všeobecne za niečo mimoriadne a tragické. V súčasnosti sa frekvencia rozvodov a rozvratov rodín natoľko zvýšila, že nejaký prípad rozvodu kolegu na pracovisku alebo v blízkosti nášho bydliska sa stáva bežnou, všednou udalosťou; človek to už ani poriadne nevníma ako zvláštnosť a aj cit na to akosi otupel. Rodina, ako dôsledok celospoločenských vzťahov u nás, je v kríze. Nielenže to

hovoria štatistiky, ale vidíme a pociťujeme to priamo aj my vo svojom bezprostrednom okolí. V mestách na sídliskách hádam niet činžiaka, kde by nebola aspoň jedna rozvrátená rodina. A v takomto nezdravom prostredí má vyrastať naša mládež, budúcnosť našej spoločnosti. Človek sa až zhrozí, keď si predstaví, v akom prostredí si budú naše deti zakladať rodiny a aké obrovské úsilie musia vynaložiť na to, aby odvrátili všetky vonkajšie vplyvy, ktoré spôsobujú rozvrátenie rodiny.

Všimnime si však ešte jednu vec. Väčšina mestského obyvateľstva býva v panelákoch na nových sídliskách, ktoré v našich slovenských mestách vyrastajú ako huby po daždi. Prevažná časť obyvateľstva sídlisk sú mladé rodiny, ktoré zväčša pochádzajú z dedinského prostredia. Z prostredia, pre ktoré pred 40 rokmi platilo úslovie: "Dedina - jedna rodina". Celá dedina sa navonok javila ako kresťanská. Musíme zdôrazniť, že navonok. V opačnom prípade by totiž nemohlo dôjsť k tomu, aby sa potomkovia týchto kresťanských rodín rozvádzali a rozvracali svoje vlastné rodiny. Priznajme si to otvorene: Mnohí naši rodičia, formálni kresťania žijúci v kresťanskom prostredí, v skutočnosti boli modloslužobníci. Ich modlou bol majetok, chalupa, role, voly. A spravodlivosť si tiež vyžiadala svoje: Za neprávosti rodičov pykajú ich deti. Ako hovorí Písmo sväté: "Otcovia jedli kyslé hrozno a deťom strpli zuby" "Jer 31,29; Ez 18,2/.

Ak staršej generácii stačilo naučiť sa naspamäť zopár otázok a odpovedí z katechizmu, odrecitovať naučené modlitby na poludnie, večer, pred jedlom, po jedle, pred prácou a po práci a zúčastniť sa v nedeľu a vo sviatok na sv. omši a nekonať ťažké práce, tak terajšej generácii to už nestačí. Nehovoríme, že jej to netreba. Ale len toto nestačí. Generáciu našich otcov a materí totiž so sebou nieslo kresťanské prostredie, zatiaľ čo súčasné generácie bývajúce po sídliskách bez kostolov a kňazov žijú v diaspore pod ustavičným ateistickým tlakom skonformovaných susedov, školy, pracovného prostredia, rozhlasu, televízie, novín atď. V takomto nábožensky neprajnom prostredí môžu obstáť a udržať sa iba nábožensky silné rodiny s hlbokým kresťanským koreňom. Môžu obstáť len rodiny s pevnými a istými kresťanskými zásadami, ktoré ani v rozličných životných situáciách nevyvráti povíchrice ateizácie. Môžu obstáť len rodiny, ktoré nielen počúvajú Božie slovo, ale ho aj zachovávajú, t. j. žijú podľa Evanjelia. A žiť podľa Evanjelia v kresťansky cudzom prostredí, kde z celého činžiaku v nedeľu častokrát už ide do kostola len jedna rodina, to je pre osamelú, izolovanú rodinu skutočne ťažké. Ak chce mať vo svojom snažení aj vonkajšiu podporu, nutne si musí hľadať rodiny podobného zmysľovania, ako má ona. Dospelí sa takto majú s kým o čom porozprávať. Deti vidia, že ich rodina nie je výnimkou, ale že jestvujú aj iné rodiny, ktoré žijú po kresťansky. Cez víkend môžu ísť spoločne na výlet s návštevou kostola, môžu sa spoločne modliť, každodenne si vzájomne pomáhať: zavarovať dieťa, vybaviť či nakúpiť niečo v meste, oblečenie po deťoch, ktoré z toho vyrástli, dať ponosiť menším deťom z inej rodiny atď., a toto všetko nie preto, aby sa nám to vrátilo, ale z úprimnej kresťanskej lásky. Ubi charitas, Deus ibi est. Kde je láska, tam je Boh. A tam kde je Boh, namiesto nenávisť je láska, namiesto zloby odpustenie, namiesto nesváru súlad, namiesto lži pravda, namiesto beznádejnosti nádej, namiesto smútku radosť, namiesto tmy svetlo a namiesto pochybnosti viera. Viera v Boha i viera v človeka. V človeka, ktorý bol stvorený pre niečo nesmierne väčšie ako pre otroctvo hmoty: chaty, auta, postavenia, kariery, výnosného miesta v zamestnaní... V človeka, ktorý má šancu mať účasť na Božom synovstve. V človeka, ktorý bol stvorený na Boží obraz. V človeka, ktorý má takú nesmierne hodnotu, že je povolaný pre večný život v blaženosti, a nie pre večnú smrť.

Rodina sa nezachráni sama, ale len - s pomocou Božou - v spoločenstve lásky s inými rodinami, v spoločnej modlitbe, v spoločnej činnosti, v spoločnom živote podľa Evanjelia.

Niektoré rodiny to už skúsili a môžu potvrdiť, že spoločenstvo lásky s inými rodinami im pomohlo obstáť a udržať sa pred vonkajším náporom ateizácie, ale aj dosiahnuť Boží pokoj, ten pokoj, ktorý svet dať nemôže.

Niektoré rodiny by hádam aj chceli žiť takýmto životným štýlom, ale zatiaľ nepoznajú nikoho zo svojho okolia s podobným zmýšľaním. "Hľadajte, a nájdete!" /Mt 7,7; Lk 11,9/ - hovorí Kristus aj týmto rodinám. Treba si všímať ľudí zo svojho okolia, ktorí pravidelne navštevujú kostol a pristupujú k Eucharistii. Treba prekonať počiatočnú ostýchavosť a treba osloviť týchto ľudí, aby sa z ustráchanosti prebrali do nového a plného života viery. Veď aj prvé slová zmŕtvychvstalého Pána ustrašeným apoštolom boli: "Nebojte sa, ja som premohol smrť" /porovnaj Jn 16,33/.

Po takomto oslovení po prvý raz môže nasledovať priateľská návšteva, a potom postupne to môže byť pravidelné stretanie sa pri spoločnej modlitbe, veď Kristus hovorí: "Kde sa dvaja alebo traja zídu v mojom mene, tam som aj ja medzi nimi" /Mt 18,20/. Spoločná modlitba nemusí byť "zvláštna", veď máme také krásne spoločné modlitby, ktoré sú stáročiami odskúšané a ktoré sú všeobecne známe, ako ruženec, litánie, krížová cesta. A preto, že sú známe, je predpoklad, že sa ich budú všetci modliť. A treba vydržať a rásť aj z duchovnej stránky. Treba čítať Kristovo Evanjelium, meditovať o ňom a snažiť sa podľa neho aj žiť. Tie rodiny, ktoré to skúsili, dosiahli Boží pokoj a požívajú slobodu Božích detí.

Ak to ešte nerobíte, skúste to aj vy. "Skúste a presvedčte sa, aký dobrý je Pán..."

P. K.

CENNÁ INICIATÍVA

Vážená redakcia časopisu Rodinné spoločenstvo

Naše rodinné spoločenstvo pravidelne číta časopis Rodinné spoločenstvo /RoS/. Býva v ňom veľa zaujímavých článkov a stálych rubrik, ktoré obohacujú náš duchovný život. Obraciame sa na Vás s návrhom zaradiť do RoS ešte jednu stálu rubriku. Mohla by sa volať napr. Zo života rodinných spoločenstiev. Bol by to priestor pre členov rôznych rodinných spoločenstiev na uverejňovanie svojich skúseností, zážitkov, či rád, čím by ste obohatili iné rodinné spoločenstvá.

Zároveň sa obraciame na rodinné spoločenstvá so želaním, aby do redakcie posielali príspevky o tom, ako vyzerajú ich stretnutia, čo robia pre duchovný rast spoločenstva, ako prežili spolu dovolenku, aký program pripravili pre deti, na akú zaujímavú tému diskutovali atď.

Táto rubrika by sa mohla stať miestom širokej výmeny názorov a skúseností medzi rodinnými spoločenstvami. Aký charakter nadobudne, bude závisieť od rodinných spoločenstiev samotných. A keďže platí, že kto navrhuje má začať, napíšeme vám čosi o našom rodinnom spoločenstve.

Redakcia s vďakou za podnetný návrh otvára túto rubriku.

V novembri 1988 sa konala vo Vatikáne schôdza biskupov, predsedov komisie pre rodinu, na ktorej sa zo Slovenska zúčastnil biskup J. Sokol. Predmetom rokovania bola súčasná situácia v pastorácii rodín a jej obnova. Dúfame, že závery schôdze pozitívne ovplyvnia pastoráciu rodín a rodinný apoštolát aj u nás.

ZO ŽIVOTA RODINNÝCH SPOLOČENSTIEV

Naše spoločenstvo vzniklo asi pred tromi rokmi z rodín, ktoré bývajú blízko seba. Nepoznali sme sa všetci navzájom, a tak sme pri duchovnom zbližovaní museli budovať i prirodzenú, kamarátsku rovinu. Dnes sme už aj ako kamaráti, vieme si navzájom pomôcť i navštíviť sa mimo stretnutí spoločenstva, i keď sa niektoré rodiny medzi sebou ešte dosť nezblížili. Preto si myslím, že je lepšie, ak spoločenstvo vytvárajú ľudia, ktorí sa navzájom poznajú a vedia, že si budú rozumieť.

Stretnutia spoločenstva mávame raz za dva týždne. Minulý rok, 8. decembra, sa naše spoločenstvo, jeho rodiny a jeho jednotliví členovia, zasvätilo Nepoškvrnenému srdcu Panny Márie a Božskému srdcu Ježišovmu. Na toto zasvätenie sme sa pripravovali asi 3 mesiace. Ku koncu sme sa stretávali každý týždeň a prichádzal medzi nás kňaz. Na stretnutie chodí z rodiny striedavo obyčajne jeden člen lebo druhý zostáva pri deťoch okrem jedných manželov, ktorí si skôr na každé stretnutie zabezpečia opatrovníka k deťom. V deň zasvätenia sme si všetci našli opatrovníkov a slávnostnejšie oblečení a po prijatí sviatosti zmierenia sme sa počas svätej omše zasvätili modlitbou, ktorú sme si sami pripravili. V nej sme si dali predsa-
vzatie, že vytvoríme živý ruženec z členov nášho spoločenstva a na každom stretnutí spoločenstva sa pomodlíme nejakú modlitbu k Panne Márii a k Pánovi Ježišovi /napr. desiatok ruženca a liténie k Božskému srdcu/. Cítíme, ako nás toto zasvätenie navzájom zbližilo.

Naše spoločenstvo pred prípravou na toto zasvätenie nemalo pravidelný kontakt s kňazom. Ale po zasvätení sa nám tak páčilo, že medzi nás chodil kňaz, že sme sa dohodli, aby prichádzal pravidelne aspoň raz za štvrt' roka. Keď príde teraz na stretnutie, prichádza o dve hodiny skôr, ako sa začne stretnutie, aby sa s ním, kto chce, mohol individuálne porozprávať i vyspovedať. Niektorí z nás, ale nie všetci, majú svojich duchovných poradcov /sprievodcov, kňazov z nášho spoločenstva/, niektorí už viac rokov. Neplánujeme mať všetky rodiny jedného duchovného poradcu, ale sme radi, že nám jeden kňaz pomáha ako spoločenstvu. V budúcnosti by sme chceli hlavne vzťah ku kňazovi prehĺbiť a zintenzívniť.

A ešte porozprávam niečo o našich deťoch. Veď ony sú jedným z hlavných dôvodov, prečo sme členmi rodinného spoločenstva a nie filozofického, teologického, či umeleckého krúžku. V našom spoločenstve máme všetci malé deti /najstaršie 4-5 ročné/. Spočiatku sme pre ne vymysleli škôlku. To znamená, že sme určili, ku ktorej mamičke, v ktorý deň môžu ostatné mamičky priniesť svoje staršie ratolesti a ony sa tam mali hrať. Ale vyskytli sa problémy s tým, že deti spia v rôznych časoch, že je to na jednu mamičku veľa, zvlášť keď má jedno vlastné niekoľkomesačné dieťa, a tak sme od škôlky upustili. Ale dve rodiny si túto škôlku medzi sebou dodnes udržujú.

Novší spôsob stretávania detí presunul povinnosti z mamičiek viac na oteckov. Na stretnutí spoločenstva si určíme 3 a 5 termínov na dva týždne a v určený deň po práci, vezmeme ratolesti a ideme do dohodnutej rodiny. Deti sa spolu asi dve hodiny hrajú a my, keď nám to dovoľia, si trochu podebatujeme. Niektorí môžu odbehnúť niečo si vybaviť. Okrem toho majiteľia áut vezmú občas niektoré deti a ešte nejakého rodiča i ďalej do prírody. Na Mikuláša sme deťom pripravili stretnutie s Mikulášom a na jar mali karneval.

O našom spoločenstve by to bolo zatiaľ všetko a budeme sa tešiť na články o iných spoločenstvách.

Štefan

ABY VŠETCI BOLI JEDNO /Jn 17,21P/
/Meditácia pre rodinné spoločenstvá/

Významným rozmerom Ježišovho života bola modlitba. Ňou prenikal svoj pobyt v ústraní i v spoločenstve. V dôvernóm spoločenstve svojich učeníkov pri poslednej večeri sa modlil za seba, aby svojím utrpením a smrťou oslávil nebeského Otca /Jn 17,1-5/, potom sa modlil za učeníkov, aby ich Otec zachoval pred zlým a posvätil pravdou /Jn 17,6-19/ a nakoniec sa modlil za veriacich, aby medzi nimi bola láska a jednota: "... aby všetci boli jedno ako ty, Otče, vo mne a ja v tebe..." /Jn 17,20-26/.

Aby všetci boli jedno... Pokúsme sa túto Ježišovú prosbu vidieť v kontexte jeho života. Ježiš sa najprv modlil za jednotu a potom za jednotu išiel trpieť a zomierať. A čo ho stále to zomieranie za jednotu? Musel prežiť úzkosť, opustenosť, fyzické bolesti, potupu... Ba musel sa vzdáť aj najvnútornejšieho jadra svojej osobnosti - vlastnej vôle. Ľudsky povedané: Ježiš sa nemusel nechať pribiť na kríž. Azda by bol stačil nejaký kompromis a mohol by pokračovať v konaní dobra: uzdravovať chorých, kriesiť mŕtvych, vyhánať zlých duchov, ohlasovať pravdu. Ale keď nastala jeho hodina, z lásky a poslušnosti si dal pribiť na kríž svoje ruky a nohy, aby takto dosiahol vyššie dobro - zjednotenie ľudstva s nebeským Otcom.

Ježiš je náš vzor. Ľudstvo potrebovalo takýto živý vzor pre život podľa božieho programu. Svätci v jednotlivých dejinných obdobiach životne zachytili určité aspekty Ježišovej osobnosti. Historicky Ježiš takto pokračoval svojím životom v mystickom Tele - v cirkvi. A tento prúd mystického Krista zachytil aj nás. Znovu sa nechávame Inšpirovať Ježišovým príkladom. Znovu sa ponárame do Ježišovej sily, ktorú On sám uplatňuje na svetovými ríšami a ich predstaviteľmi ako jediný dejinný víťaz. V konečných dôsledkoch mu neprekážajú ani rozličné odstredivé a nepriateľské sily, lebo aj utrpenie mystického Krista napomáha jeho víťazstvu.

V takýchto okolnostiach sa usilujeme aj my o jednotu v našej rodine a v našom spoločenstve. Našu snahu však brzdí množstvo objektívnych i subjektívnych prekážok, ako napríklad vplyv prostredia, naša nedokonalosť a podobne. Častokrát padáme pod ťarchou únavy, pocítujeme potrebu nabráť druhý dych. Vtedy, keď nestačia naše obmedzené prirodzené duševné schopnosti, sú riešením ťažkých životných situácií nadprirodzené duchovné skutočnosti. Ako ich získať, na to nám dáva Ježiš odpoveď svojím životným príkladom: modlitbou a zomieraním.

Podľa Ježišovho príkladu sa máme modliť za jednotu v našej rodine i v našom spoločenstve - aby všetci boli jedno... Jednotiacim princípom v každom spoločenstve - podobne ako vo vnútrobožskom živote medzi Otcem i Synom i ako v cirkvi - je Duch Svätý. A Duch Svätý je Ježišov Duch. Preto prosme Ježiša, podľa jeho vzoru, aby nám dal tohto svojho Ducha - hĺbku viery, nádeje i lásky.

Ducha Svätého nám môže sprostredkovať tiež oslávená Ježišova matka Mária, ktorá je najbližšie pri oslávenom Kristovi a ktorá je sama plná Ducha. Ona po Ježišovom Nanebovstúpení po deväť dní zotrvala vo večeradle s Ježišovými učeníkmi v jednomyselnej a vytrvalej modlitbe, prosiac o zoslanie Ducha Svätého /Sk 1,14/. Poprosme ju, aby tak, ako svojím orodovaním zvolávala príchod Ducha Svätého do vznikajúcej cirkvi, sprostredkovala tohto Ducha jednoty i pre cirkev pokračujúcu v našich rodinách a v našom spoločenstve. Modliť sa máme tak ako Mária. Kvalitu našej modlitby si môžeme špecifikovať niektorými jej vlastnosťami: pokora, poslušnosť, láska, vernosť, ochota k obete...

Podľa Ježišovho príkladu máme zomierať za jednotu v našej rodine i v našom spoločenstve. Pre toto zomieranie v duchovnom zmysle slova rodí sa sila z modlitby. A naopak, zomieranie s Kristom nás disponuje pre väčšieho ducha obety, odpúšťania, sebazaprenia, ktoré vedú k vyjadreniu v modlitbe. Väčšie dobro získame skrze zriekanie sa vlastných fixných predstáv a vlastnej vôle, pri ktorom budeme nachádzať podobnosť s Ježišom kladúcim ruky a nohy na kríž. V našej rodine a v našom spoločenstve zavládne nadprirodzená jednota, nadprirodzený pokoj, nadprirodzené šťastie ako záloh večného života.

Zmŕtvychvstalý a oslávený Kristus, ktorý cez utrpenie prešiel do slávy nebeského Otca, oslovuje aj nás: Nebojte sa! Pokoj vám... A pre život jednoty zanechal nám záloh: svoju modlitbu a zomieranie za nás. Sme zahrnutí do Ježišovej modlitby, do jeho zomierania i zmŕtvychvstania - len sa nám treba disponovať pre účinky týchto skutočností. V duchu silnej viery prežime tú úžasnú skutočnosť: Ježiš sa modlil aj za jednotu v našej rodine a v našom spoločenstve. A navyše aj za túto našu jednotu zomieral a pre túto našu jednotu ako oslávený Pán nám dal svojho Ducha ako Ducha jednoty...

1000 ROKOV OD POKRSTENIA RUSKA

1. Apoštolský list pápeža Jána Pavla II. k miléniu

Rok 1988 z cirkevného hľadiska stojí v znamení krstu Kyjevskej Rusi. Pred 1000 rokmi dal sa pokrstiť kyjevské veľkoknieža Vladimír I. aj s celým svojím národom. Tým sa začalo kresťanstvo šíriť na východ od vtedajšej poľskej ríše. Túto spomienku slávia dnes nielen kresťania v Sovietskom zväze, ale s nimi i všetci, ktorí vyznávajú kresťanstvo a ktorí vyšli z pokresťančenia kyjevskej Rusi. Pápež Ján Pavol II. pri tejto príležitosti vyzdvihol túto udalosť vlastným apoštolským listom. Dokument nesie názov "Euntes in mundum" - Choďte do celého sveta. Bol zverejnený v utorok 22. 3. 1988 vo Vatikáne.

Pápežský list sa člení na 6 častí. V 1. kapitole pápež predovšetkým vyzdvihuje jednotu v milosti sviatosti krstu. V 2. kapitole Ján Pavol II. zdôrazňuje, že napriek rozličným jazykom a rozličným iným okolnostiam vývinu boli cirkvi východu a západu v plnom vzájomnom spoločenstve. Hlava katolíckej cirkvi píše doslova: "Existovala východná cirkev a existovala západná cirkev, každá podľa svojho vývinu zodpovedne vlastnej teologickej, právnej a liturgickej tradícii a dokonca s pozoruhodnými rozdielmi, ale vládlo plné spoločenstvo medzi východom a západom, medzi Rímom a Carihradom, so vzájomnými vzťahmi. A bola to nerozdelená cirkev východu a západu, ktorá prijala a podporovala cirkev kyjevskú." Knieža Vladimír bol si vedomý tejto jednoty cirkvi a Európy. Preto udržiaval styky nielen s Carihradom, ale aj so západom a s Rímom, ktorého biskup bol uznávaný ako ten, ktorý predsedá spoločenstvu celej cirkvi.

Pápež sa v tejto súvislosti podrobnejšie zaoberá aj oblasťou viery a kultúry. S pohľadom na pokresťančenie kyjevskej Rusi a odtiaľ na zvyšok východnej Európy Ján Pavol zdôrazňuje: "Východní Slovania vytvorili dejiny, spiritualitu, liturgické tradície a právne návyky, ktoré zodpovedajú ich svojrázu a sú v súlade s tradíciou východných cirkví, ďalej tiež niektoré formy teologickej reflexie o zjavenej pravde, ktoré sa líšia od foriem bežných na západe, ale tieto súčasne dopĺňajú." Pre upevnenie cirkvi a inkulturácie kresťanstva medzi východnými Slovami podčiarkuje pápež najmä vplyv mníšskeho života. Nie je žiadna náhoda, píše pápež, že mních a najmä "starec" bol rešpektovaný všetkými vrstvami obyvateľstva ako duchovný vodca.

V 4. kapitole Ján Pavol II. zdôrazňuje povinnosť úsilia o jednotu kresťanstva. Výročie krstu kyjevskej Rusi je výzvou preorientovať pastoračnú a ekumenickú pozornosť z minulosti na budúcnosť, prehĺbiť túžbu po jednote a posilniť modlitbu za jednotu. Pápež píše doslova: "Aký úžitok by to malo pre celý boží ľud, keby pravoslávni a katolícki dediči kyjevského krstu, hlboko pohnutí obnoveným povedomím ich pôvodného spoločenstva, vedeli prijať v tom tkviacu výzvu a vedeli priniesť kresťanom našej doby z toho vyplývajúce ekumenické posolstvo, ktoré by pohýňalo k tomu, urýchliť kroky ku cieľu Kristom chcenej plnej jednoty!"

Vychádzajúc z tejto vety hlava katolíckej cirkvi zdôrazňuje ďalej význam jednoty cirkví a jednoty európskeho kontinentu. Pápež tu podčiarkuje, že Európa je vo svojich koreňoch kresťanská. Obe formy veľkej tradície cirkvi, západná a východná, patria k sebe ako obe plúca jedného organizmu. Dedičstvo, ktoré Európa dostala z tejto jednoty a z tejto spoločnej kultúry, tvorí zvláštnu výzvu pre kresťanov 20. storočia. V dnešných ľuďoch žije úprimná túžba po jednote ako predpoklad pre mierové spolunažívanie národov, v ktorom spočíva blaho všetkých. Je to túžba, ktorá hýbe svedomiami všetkých a preniká politiku a hospodárstvo. Ďalej píše Ján Pavol II. doslovne: "Niet opravdivého mieru, ak len nie na základe procesu zjednocovania, v ktorom si každý národ môže v slobode a pravde sám zvoliť cesty vlastného rozvoja. Inak taký proces nie je možný, ak niet zhody v pôvodnej a základnej jednote, ktorá sa prejavuje v rozličných nie protirečivých, ale doplnujúcich sa formách, ktoré sa vzájomne potrebujú a hľadajú." Pápež vyjadruje svoju plnú dôveru ľudskému úsiliu o odstránenie napätia a konfliktov mierovou cestou dialógu, dohôd, vzájomného pochopenia a rešpektovania.

Záverom poukazuje Ján Pavol II. na spoločné uctievanie Matky Božej v cirkvi východu a v cirkvi západu. Obe cirkvi sú zjednotené v radosti oslavy 1000-ročia s Máriou, Matkou Ježišovou. Máriina modlitba čerpá zvláštnym spôsobom z moci Božej: "Je to pomoc a sila vyššieho poriadku pre spásu kresťanov."

Dokument k miléniu pokrstenia Kyjevskej Rusi je obnovenou výzvou pápeža mobilizovať všetky sily, aby sa obnovila jednota medzi cirkvami východu a katolíckou cirkvou. Táto jednota je nutná, ako pápež vždy znovu zdôrazňuje, nielen pre svedectvo pred dnešným svetom, ale aj pre prekonanie napätia vo svete a zaistenie mieru, po ktorom túžia všetci ľudia.

2. Zo sovietskej tlače

V sovietskom týždenníku "Ogoňok", č. 10 z marca 1988 bol uverejnený rozhovor novinára A. Černova s akademikom Dmitrijom Sergejevičom Lichačovom pod názvom "Predbežné bilancovanie tisícročnej skúsenosti", z ktorého vyberáme:

A. Černov /ďalej A. Č./: U nás jestvuje roztržka medzi vývinom vlastného náboženského myslenia a jeho oponentom - vedeckým ateizmom. Kritika náboženstva sa u nás nahradzuje čímisi, čo je pod akúkoľvek kritiku. Využívajúc túto príležitosť chcel by som upozorniť na potrebu špeciálneho vydávania akéhosi "Dialógu", kde by s rovnakými právami vystupovali vedci, bohoslovci, filozofi, básnici a spisovatelia. Tak by sme sa mohli oslobodiť od predsudkov, mohli by sme nájsť spoločné stanoviská. A už v nijakom prípade by sa nemala viesť polemika v rozličných rovinách tak, aby sa ľudia nepočuli a aby si jeden druhému nerozumeli. Kedy sa vlastne ideológia oficiálneho pravoslavia stala duchovnou brzdou vo vývine národa? Čím sa to začalo? Nikolajevskou formulou "Samoderžavie - Pravoslavie - Národnosť"? Alebo skôr? Prečo dekabristi boli poväčšine ľudia veriaci a príslušníci nešľachtickej /raznočinskej/ inteligencie neboli?

D. Lichačov /ďalej D. L.č.: - Myslím, že veľmi veľa záviselo od Petra I. Hoci sám Peter mal rád pravoslávne bohoslužby a spieval v chóre,

a v nijakom prípade nebol ateizmom. Reformy Petra I. boli pokračovaním reforiem patriarchu Nikona a viedli k strašnému úpadku cirkvnej autority. Ak spovedník nemá zachovávať spovedné tajomstvo, ak štátnym nariadením kňaz je povinný udávať, potom ako možno hovoriť o cirkvnej autorite? Tu sú korene rozkvetu staroverectva. Prekvitalo ani nie tak za Alexeja Michajloviča, ako skôr za Petra, a Nikolaja I. ... Úloha Nikolaja I. v tomto procese je veľmi negatívna. Prenasledovaním starovercov v nejednom ohľade obrátil ekonomiku Ruska navrchom. Najzámožnejšou a najpodnikavejšou vrstvou spoločnosti boli staroverci. Staroverci vybudovali aj priemysel na Urale. Zákony Nikolaja I. proti nim podkopali ruskú metalurgiu. Za Jekateríny a Alexandra I. ruské delostrelectvo bolo na prvom mieste vo svete. Rusko stálo na prvom mieste aj čo do množstva a kvality vytavenej rudy. Archeológovia, čo robia vykopávky na Borodinskom poli, Vám povedia, že hneď vidia rozdiely medzi ruskými a francúzskymi delovými guľami...

A. Č.: A predsa, prečo uverovovsko-nikolajevská formula "Samoderžavie - Pravoslávie - Národnosť" bola ruskou inteligenciou prijatá s takým odporom?

D. L.: Samoderžavie /absolutizmus - pozn. prekl./ sa nemalo stotožňovať s pravoslávím. Nepodoberám sa súdiť, nakoľko je tu na vine cirkev, hoci vina, povedzme, metropolitu Fotija a iných tu bola. Zárukou autority cirkvi je jej oddelenie od štátu. Cirkev a štát sa preplietli a všetky viny štátu padali aj na cirkev. Táto formula pokazila vtedajšie pravoslávie, alebo v každom prípade ho podkopala. Cirkev musí byť oddelená od štátu. Pred tisíc rokmi kresťanstvo sa stalo štátnym náboženstvom Staroj Rusi a Rus zjednotilo, neskôr Rusko, Bielorusko a Ukrajinu. V tom bola sila, ale v tom bola aj slabosť, lebo cirkev podriadená štátu stratila svoju duchovnú slobodu, slobodu svedomia. Všetko ostatné z toho vyplývalo. Keď si veriaci, znamená to, že si monarchistom. A kresťanstvo, to nie je ideológia buržoázna alebo socialistická. Je to svetonázor plus etické normy správania sa vo verejnosti, v živote.

A. Č.: V sedemdesiatych rokoch mnohí z mojich vrstovníkov sa obrátili k náboženstvu. Občianska realizácia osobnosti bola veľmi ťažká pre toho, kto sa nechcel podieľať na oslavovaní alebo nebol karieristom...

D. L.: V tomto s Vami, Andrej Jurievič, nemôžem súhlasiť. Keď človek chodí do chrámu kvôli móde, alebo len z premenenia svetonázoru - aj to je klamstvo. Cirkev, to nie je len zmena svetonázoru, to je už premena spôsobu života, obyčajov. U veriaceho aj súkromný život má byť náboženský, so zachovávaním pôstov, sviatkov atď. A mnohí chodili do chrámu len z protestu proti oficiálnej lži. Aj v tom bol prvok klamstva. Kresťanstvo si vyžaduje nielen kresťanský svetonázor, ale aj skutky. Bez skutkov je viera mŕtva. A skutkov vlastne nebolo.

A. Č.: - Teda vieru mať, značí konať skutky. Ale v sedemdesiatych rokoch tlač začala biť na poplach: komsomolci si nechávajú krstiť deti. A pravoslávni báťuškovia dokonca začali hovoriť o druhom krste Rusi.

D. L.: - To je veľmi nepresne vyjadrené. Kresťanstvo bolo na Rusi aj pred krstom Rusi, pred prijatím kresťanstva. Aj kňažná Ol'ga sa nechala pokrstiť, v Kyjeve stál chrám Il'ju /Eliáša/. Krst Rusi znamená oficiálne prijatie kresťanstva štátom, spojenie cirkvi a štátu. Hovoriť o druhom krste Rusi v nijakom prípade nemožno. Znovuzjednotenie cirkvi a štátu bolo by pre kresťanstvo pohromou. Naopak, cirkev sa musí úplne oddeliť od štátu preto, aby sa mohla slobodne rozvíjať a byť náboženstvom v plnom zmysle tohto slova. Vôbec, spoločenský pokrok spočíva v slobode, v rozšírení sektoru slobody...

A. Č.: - Otázka, ktorá dnes zvlášť znepokojuje: prečo kresťan nemôže byť nacionalistom a nacionalista kresťanom?

D. L.: To je ľahká otázka. Pretože kresťanstvo je univerzálne náboženstvo. V rovnakej miere je to náboženstvo aj pre černochoch, aj pre Číňanov. Nakoľko je kresťanstvo internacionálne, natoľko je veľkým náboženstvom. Ak sa zredukuje na náboženstvo národné, prestáva byť tým, čím má byť. Nechcem spomínať náboženstvá uzavreté v jednom národe. Je ich niekoľko, ale je to veľký nedostatok týchto náboženstiev.

A. Č.: Dmitrij Sergejevič, v čom je hlavné bilancovanie jubilea ruskej cirkvi?

D. L.: V tom, že cirkev sa nemá miešať do vecí štátu a štát do vecí cirkvi. Táto ich vzájomná závislosť bola predurčená už Vladimírom I. Veľa ešte treba urobiť, najmä prekonať strach úradníkov. Malý príklad. Pri Gatčine pred múzeom Vepskej poštovej stanice ktosi sa bojí postaviť kríž na zrekonštruovanej kaplnke. Vari to nie je povera? Napokon treba vydať Bibliu, pretože Biblia, to je kľúč súčasného umenia. Teda za takého stavu vecí trpia nielen veriaci, ale aj ateisti. Vychovávame ľudí vo vlastenectve, ale nepoznáme bohatú staroruskú slovesnosť, a tá je ľuďom nedostupná bez poznania kresťanskej problematiky. Stadiaľ aj špekulácie, aj sektárstvo, aj záujem o kaďečo. Ostáva dúfať, že sa situácia zlepší, ak sa nebudeme báť dialógu.

3. Kult Matky Božej na Východe a jednota kresťanov

Na ceste k jednote všetkých kresťanov, na ceste k tomu, aby sme pokročili vpred v dialógu medzi katolíckou cirkvou a cirkevnými spoločenstvami na Západe /myslíme tým protestantské cirkvi/ by veľmi prospelo, keby sme si opäť zvykli plne dýchať dvoma svojimi pľúcami: Východom i Západom.

Medzi učením katolíckej cirkvi a cirkvami pravoslávnyimi nie sú až také neprekonateľné rozdiely. K jednému z výrazných spojív patrí práve vrúcna láska a hlboká úcta k "Presvätej Bohorodičke".

Grécki Otcovia a byzantská Tradícia, pozerajúc na Pannu Máriu vo svetle Slova, ktoré sa stalo telom, sa snažili preniknúť hĺbku spojiva, ktoré spája Máriu ako Matku Božiu s Kristom a s cirkvou. Panna Mária neprestáva byť prítomná v celom spasiteľnom tajomstve.

Nielenže možno povedať, že východní kresťania vždy uctievali Matku Božiu, ale je to dokonca jednou z charakteristických črtí ich duchovnosti. Nestačí to vysvetliť povrchné vyhlásením, že východné národy sú väčšmi "sentimentálne". Príčiny sú oveľa hlbšie. Úcta k Bohorodičke /Theotokos/ totiž patrí k hlavným črtám východnej duchovnosti, ktorá má ráz antropologický. V tejto súvislosti sa Mária javí ako "prepodobnejšia", ako tá, ktorá sa spomedzi ľudských bytostí najviac podobá Božiemu obrazu v Kristovi, vtelenom Slove. V nej teda môžeme kontemplovať Boha vstupujúceho do života človeka a zároveň v nej vidieť model na napodobňovanie.

Východná duchovnosť je eschatologická. Mária je eschaton, plné a dokonalé zbožstvenie ľudskej bytosti po Kristovi. Preto východná cirkev vzdáva Márii "božskú úctu", úctu božstva v nej, nazýva ju "hranicou medzi stvoreným a nestvoreným".

Ďalej, východná duchovnosť má povahu ekleziologickú. V skutočnosti sa šírka a hĺbka mariánskej úcty nedá vysvetliť inak ako z tradície cirkvi a z presvedčenia Božieho ľudu.

Východ je kontemplatívny. Pretože je prepodobnejšia "najpodobnejšia", Mária sa predstavuje ľudu ako príklad, na ktorom vidno Boha, jeho činnosť. Ona sama bola ako prvá povznesená ku kontemplácii, "videla Boha", t. j. Slovo v jeho poníženej telesnej podobe.

Logos, ktorý sa narodil z jej tela, navždy zostáva v jej srdci, ako to pekne ilustruje ikona Znamenie, modliaca sa Panna s obrazom Slova na prsiach. Tým má Máriina modlitba účasť na moci Božej. Je teda útočiskom a silou všetkých, čo sa k jej modlitbe utiekajú.

A práve v mariánskej úcte vidí pápež Ján Pavol II. prostriedok k dosiahnutiu jednoty medzi Východom a Západom, keď v encyklike Redemptoris Mater hovorí: "Prečo by sme teda nemohli na nu pozerať všetci spoločne ako na našu spoločnú Matku, ktorá prosí za jednotu Božej rodiny a ktorá všetkých predchádza v čele dlhého zástupu svedkov viery v jediného Boha, Syna Božieho, počatého v jej panenskom lone pôsobením Ducha Svätého."

VERONIKINO SVEDECTVO

Prebieha hodina dejepisu v piatom ročníku ZŠ, v malom mestečku v najvýchodnejšom cípe našej republiky. Súdružka učiteľka, z tej staršej generácie, kladie deťom otázku: "kto z vás, žiaci, ešte verí, že Ježiš Kristus skutočne na Zemi žil?"

Približne medzi tridsiatimi žiakmi sa nájde iba jedno dievčaťko, Veronika, ktoré odpovedá, že "verí v Ježiška". Okrem nej je tu ešte jeden malý "filozof", ktorý šalamúnsky hovorí, že takúto otázku teraz ešte nevie posúdiť - je vraj ešte na to príliš mladý - že o takomto ťažkom probléme zatiaľ nič nečítal, ani o tom veľa nepočul...

Učiteľka je s výsledkom spokojná i keď sa zdá, že slová filozofujúceho žiacka jej nedajú pokoj... V každom prípade už o pár mesiacov svoj "pedagogický" postup demonštruje ďalšou otázkou: "Kto z vás, žiaci, chodí ešte do kostola?"

Tentokrát je spokojnosť na strane učiteľky úplná. Okrem "zastalej" Veroniky sa nenašiel v triede nikto, kto by odpovedal kladne. Po vyučovaní Veronika plače. Prečo? Ako sa v slzách napokon malému "filozofovi" prizná, plače nie z ľútosti, že je medzi "neveriacimi" spolužiakmi opustená, ale najmä preto, že aj spolužiak Maroš verejne prehlásil, že v Ježiška neverí a že do kostola nechodí. Vie predsa veľmi dobre, že Maroš chodí spolu s rodičmi každú nedeľu do kostola do blízkej obce, a sám tam dokonca miništruje. A práve toto Marošovo pokrytectvo Veronika znáša veľmi ťažko. Jej plač preto neutícha a nepomáha ani utešovanie malého filozofa...

Pre úplnosť treba poznamenať, že v mestečku niet kostola, preto musia jeho obyvatelia chodiť do kostola do susedných obcí; deti sú pritom samozrejme viazané na sprievod rodičov alebo príbuzných.

Uvedená skutočná udalosť z čerstvej minulosti nebude pravdepodobne v našich pomeroch zriedkavým a ani nie celkom extrémnym prípadom.

Zamyslime sa nad týmto prípadom z toho najjednoduchšieho ľudského hľadiska. Zastavme sa pri plači Veroniky. Prečo plače práve ona nad pokrytectvom svojho spolužiaka? Nemali by sme plakať skôr my dospelí? Nielen my, kresťania, ale aj ateisti, pedagógovia, vedci, robotníci, knazi a hlavne tí, čo sa stali rodičmi. A nemali by sme horekovať nad niekym iným, ale nad nami samými, nad príkladom, ktorý dávame a ktorý mladí pozorne sledujú a nasledujú. Celá spoločnosť by mala vlastne plakať sama nad sebou... Nad výsledkami svojej vystatovacej učnosti, priam bohorovnosti, všemohúcnosti... Nad svojím pokrytectvom, skazenosťou, ale hlavne nad svojou náklonnosťou k demagógii a neúctou k pravde a tolerancii.

Rád by som Veroniku utíšil aspoň týmito slovami: "Veronika, neplač! Ty určite za nič nemôžeš. Hlavnú vinu predsa nenesie na celej veci ani Maroš, ani ostatní spolužiaci, ba ani súdružka učiteľka! Prestaň plakať! A keď ozaj nemôžeš, tak plač nad nami. Plač nad tými, ktorí dlhé roky nútili a nútila pedagógov vo výchovnom systéme predkladať mládeži celé bloky neobjektívnych a tendenčných pseudoinformácií, prekrútených polopráv, výmyslov a výslovných lží. Plač nad tými, ktorí z toho všetkého dokázali urobiť celý "vedecko-pedagogický systém", a dokonca ho uzakonili a pod hrozbou sankcií požadujú, aby sa neustále aplikoval v praxi! A zaplať aj nad nami, ktorí sme tomu všetkému nedokázali zabrániť, ktorí sme sa nezmohli nielen na "povinnú neposlušnosť", ale ani na pasívnu rezistenciu, ani na nič podobné! Zbabelosť, neochota a málo odvahy a dospelých obetovať sa za pravdu a počúvať hlas svedomia, to je to, nad čím treba, Veronika, plakať. Ty si nám vlastne dala poriadnu lekciiu, krásny príklad charakterného postoja k svojej pravde. Nežiaľ, ale teš sa, že si to dokázala. Ty si zvíťazila, my zatiaľ neustále zlyhávame, prehrávame. Nehnevaj sa preto ani na súdružku učiteľku. Aj ona bola možno sama takto v detstve vychovávaná a hlavne dlhé roky potom poslušne absorbovala pokyny vrecnosti a "argumenty" našej doby. Možno je sama naozaj vnútorne presvedčená o pravdivosti propagandy, ktorej obsah sa snaží vštepiť do povedomia svojich žiakov, a preto zabúda aj na pedagogické a ľudské zásady... A možno jej nadmerná horlivosť plynie aj z toho, že nemá zodpovedajúcu kvalifikáciu. A nehnevaj sa ani na Maroša, ani na ostatných spolužiakov. Viem, že by si Marošov postoj najradšej nazvala "zbabelosťou", alebo dokonca "zradou". Ale nesúď prenašliene nikoho, nie sme tu na to. Možno si už v kostole počula: "Nesúďte, aby ste neboli súdení..." /Mt 7,1/. Príporčením ti aj pekné, i keď staré indiánske príslovie: "Nesúď človeka, ak nechodíš v jeho mokasínoch!" Maj to stále na pamäti. Veď aj Marošov postoj sa dá na príklad pochopiť ako detská "strategickosť", alebo "diplomacia". On si svoje vystúpenie pred triedou iste dobre premyslel, a išlo určite iba o dôsledok toho, čo počul a videl okolo seba, v príklade rodičov a ostatných dospelých. Opakujem, buď rada a zároveň i hrdá, že si dokázala v triede taká osamelá verejne prejavovať svoje presvedčenie..."

Prirodzene, dalo by sa nad týmto prípadom zamyslieť i z mnohých iných aspektov, pretože nám dáva na to mnoho impulzov i ponaučení.

Február 1988

Antonio

ZAMYSLITE SA!

List rodičov prezidentovi

List uvádzame v plnom znení:

Vec: Sťažnosť proti obmedzeniu náboženskej slobody

Vážený pán

JUDr. Gustáv Husák

prezident ČSSR, Praha-Hradčany, Hrad

V plnej dôvere sa obraciame na Vás, náš pán prezident, aby ste nám, rodičom školopovinných detí, pomohli proti zásahom školy i nadriadených úradov, ktoré prekážajú náboženskému vzdelávaniu našich detí.

Viete veľmi dobre, že podľa nového nariadenia sme nemuseli deti prihlasovať na náboženstvo v škole ako doposiaľ, ale priamo

na farskom úrade. Učitelia teraz začínajú robiť zásahy, aby deti zastrášovali a v škole ich vyzývajú, aby sa priznali, kto ešte chodí na náboženstvo. Z pedagogického hľadiska to nevyznieva nijako výchovne /z právneho hľadiska je to obmedzovanie slobody, pozn. red./, ale naopak! Prihlásené deti na náboženstvo chcú označovať za "čierne ovce" a strašia ich, že nebudú môcť ďalej študovať.

Máme k Vám, pán prezident otázky:

- Nestačí nám už chuligánskej mládeže a mládeže z radov tzv. "satanistov"? Nemáme ešte dosť zvrhých mladých ľudí a nimi preplnené väznice? Chceme napomáhať pomýlenosťou učiteľov, ich nepedagogickými zásahmi ďalšiemu rozširovaniu radov narkomanov, zlodejov? Kde dôjde národ pri takejto výchove?

- Prečo sa nášmu kňazovi v Nitrianskom Pravne vyrubila pokuta za to, že sa celú noc modlil z príležitosti púte za dobro národa?

Pán prezident toto je hrubé porušovanie práv občanov, ktorí sa ešte hrdo hlásia k náboženstvu a ktoré nie je pre nich žiadne ópium, ale ktoré ich formuje, aby sa stali dobrými a čestnými občanmi.

Pán prezident, žiadame Vás, ako najvyššiu hlavu štátu, zasiahnite konečne proti rôznym bezpráviam, ktoré sú páchané proti veriacim občanom. Či tieto zásahy i proti najmladším občanom našej vlasti sa majú považovať za perestrojku? Zamyslite sa...

Modlíme sa za Vás, aby ste v Božom mene previedli aj u nás obnovu, ktorá prinesie rozkvet vlasti a pokoj, po ktorom všetci túžia.

Za pochopenie ďakujeme.

Rodičia Aničky Zacharovej,
žiaci ZŠ v Nitrianskom Pravne,
Dlhá ul. 586.

PIERRE TEILHARD DE CHARDIN A JEHO VESMÍR

V stati "Fenomén kresťanstva", ktorú prinášame ďalej v tomto čísle a ktorá je prevzatá zo záveru chýrnej knihy Pierrea Teilharda de Chardina "Le Phénomène humain" /Ľudský fenomén, resp. Ľudstvo ako jav/ sprístupňujeme predstavu tohto veľkého katolíckeho mysliteľa nášho storočia o zjednocovaní sa ľudstva a sveta v Kristovi, podanú z pohľadu prírodovedca. Aby sme jej lepšie porozumeli, patrí sa nám povedať najprv pár slov na úvod o Teilhardovi a o jeho evolucionizme, ktorý je dnes - ako sa konštatuje napríklad v metodických textoch na vyučovanie katolíckeho náboženstva na gymnáziách v Bavorsku /1982/ - jediným kresťanským svetonázorom, čo sa bez problémov dá uviesť do súladu s poznatkami najmodernejšej prírodovedy.

Marie Joseph Pierre Teilhard de Chardin sa narodil 1. mája 1881 na zámku Sarcenat v Auvergne /Francúzsko/. V rokoch 1892 až 1897 bol žiakom jezuitského kolégia v Mongré. Roku 1899 vstúpil v Aix-en-Provence do jezuitskej rehole. Študoval filozofiu a teológiu, od roku 1902 v Jersey a v Hastingsse v Anglicku. V rokoch 1905 až 1908 učil fyziku a chémiu na jezuitskom kolégiu v Káhire. Roku 1911 bol vysvätený za kňaza. Po vypuknutí prvej svetovej vojny slúžil v rokoch 1915 až 1919 ako sanitár vo francúzskej armáde. V rokoch 1919 až 1922 študoval na parížskej univerzite prírodné vedy. Po získaní doktorátu prírodných vied na základe dizertácie z paleontológie stal sa profesorom geológie na Katolíckom

inštitúte v Paríži. Ale už od roku 1923 /do roku 1939/ zúčastňoval sa na výskumných výpravách v Ázii - v Číne, Mongolsku, Indii, Barmе, na Jáve. V rokoch 1928-1929 stal sa účastníkom objavu tzv. pekinského človeka /*Sinanthropus pekinensis*/. V rokoch 1928, 1951 a 1953 podnikol cesty do Afriky: tam mu išlo o štúdium australopiteka. Roku 1950 ho zvolili za člena Francúzskej akadémie.

Veľmi skoro začal byť Teilhard známy svojimi názormi pokúšajúcimi sa zladit' vývojovú teóriu s kresťanstvom, ktoré sa šírili najmä medzi jeho rehoľnými spolubratmi a vzdelancami v jeho početných listoch a esejistických spisoch. Narazil v tomto ohľade na nepochopenie svojich rehoľných predstavených. Roku 1926 mu zakázali učiť a vydávať svoje väčšie diela tlačou /publikoval však asi 120 odborných prírodovedeckých štúdií a asi 90 filozoficko-náboženských statí/ a roku 1951 sa na základe rozhodnutia rehoľných predstavených natrvalo presídlil do USA. V Spojených štátoch potom aj v New Yorku vo veľkonočný pondelok roka 1955, 10. apríla, zomrel na srdcovú porážku /ešte v ten deň celebraval svätú omšu/. Po jeho smrti sa začali jeho diela vydávať ako zobraňované spisy /380 väčších i menších spisov v 12 zväzkoch/. Bestsellerom sa stalo najmä dielo *Le Phénomène humain*, ktoré sa hojne prekladá. Dnes cirkev Teilhardove myšlienky neodmieta, ba ich - ak to tak možno formulovať - rehabilitovala. /V koncilovej pastorálnej konštitúcii *Gaudium et spes*, 14, čítame: "Človek... samou telesnou sústavou zhrňa v sebe prvky hmotného sveta takým spôsobom, že jeho prostredníctvom dosahujú svoj vrchol a pozdvihujú svoj hlas na slobodnú oslavu Stvoriteľa."/

Celé univerzum je pre Teilharda evolúciou. Všetko bytie univerza je neprestajným stávaním sa, ktoré sa vyvíja smerom k svojmu cieľu /finalizácia/. Preto stvorenie nikdy neprestáva, je sústavným, nepretržitým uskutočňovaním sa v priebehu celého trvania sveta. Tento vývoj je priamočiary, preto ho Teilhard nazýva ortogenézou /gr. orthos = priamy; gr. genesis = vznik/. Pravda, treba zdôrazniť, že Teilhard pozoruje a posudzuje celú skutočnosť tak, ako sa ona javí prírodovedcovi, teda ako jav, fenomén, čisto fenomenologicky.

Zmyslom materiálnej evolúcie je pre Teilharda vznik ducha. Vznikom človeka ako telesno-duchovnej jednotky /hmotnej a duchovnej bytosti; telesnosť sa tu uvádza pred duchovnosťou jedine s ohľadom na smer ortogenézy/ dosiahla evolúcia svoju prvú metu. Sám Teilhard k tomuto konštatovaniu poznamenáva: "Musím vari ešte raz opakovať, že sa tu obmedzujem na fenomén, to znamená na vzťah medzi vedomím a komplexnosťou /komplexnosťou hmoty - pozn. D. H./ vypozerovaný skúsenosťou, bez toho, že by som predbiehal úsudok o pôsobení hlbších príčin, ktoré vedú celú hru? Pre obmedzenia, ktorými našu zmyslovú skúsenosť zatažuje priestor a čas, môžeme zdá sa, vedeckou skúsenosťou postihnúť zľudšťujúci /a zduchovňujúci/ skok k osobnému vedomiu len pod obrazom kritického bodu. - Jednako, ak sme raz ten skok konštatovali, nezabraňuje to spiritualistickému mysliteľovi nasadiť tu - pre dôvod vyššieho poriadku a v neskoršom bode svojej dialektiky - pod závojom javu revolučnej premeny akékoľvek 'stvoriteľské' pôsobenie alebo 'osobitný zásah'."

Už neživej hmote prisudzuje Teilhard "psyché", čosi duchovné v najprvšom zárodku. To psychické v hmote sa čoraz väčšími zhutňuje v biogenéze /gr. bios = život/, zvlášť silne od začiatkov kefalizácie /gr. kefalé = hlava/, t. j. od vzniku ríše zvierat. Priamočiary vzostup je tu nezadržateľný: ortogenéza musela priviesť k človeku /antropogenéza/.

Človek a vesmír sa ukazujú ako čosi napevno vzájomne zviazané: až človek môže pochopiť súvislosti evolúcie /uňho vzniká reflexívne vedomie/ a evolúcia vysvetľuje /z fenomenologického hľadiska! / vznik človeka.

Dnešný človek je iba na začiatku svojho duchovného vývoja. Noogenéza /gr. noos = rozum/ ako pokračovanie biogenézy a antropogenézy, smerujúca k duchovnej jednote ľudstva, je iba v počiatčnom svojom štádiu. Cieľom celej evolúcie je Kristus ako Pán vesmíru /= kozmický Kristus/. K nemu univerzum v ortogenéze konverguje. Teilhard označuje bod tejto konvergenencie ako bod Omega. /V Zjavení apoštola Jána hovorí Ježiš: "Ja som Alfa a Omega." - Pozn. D. H./ Od Kristovho narodenia má evolúcia božsko-ľudské centrum, ku ktorému sa uberá.

Teilhardizmus, ako sme ho tu veľmi stručne načrtli, je jedným výrazným smerom moderného katolíckeho myslenia. Prehľadný obraz o ňom možno u nás získať z Teilhardovej state Môj vesmír, ktorá bola publikovaná v Revue svetovej literatúry č. 5 a 6 roku 1968.

Teilhard bol až do svojho skonu verný svojmu kňazstvu, svojmu rehoľnému stavu i svojej vede. Svojím životom i dielom preukázal, že skutočná hlboká viera a skutočná vážna veda neprichádzajú do konfliktu. Pravda, svoje evolucionistické myšlienky formuloval, hoci stál pevne na katolíckych pozíciách, z pohľadu prírodovedca, nie teológa a jazykom prírodovedy, nie teológie - z toho vyplynulo aj mnohé neporozumenie jeho názorov. Neporozumieť mu možno tým skôr, že práve pre tento uhol pohľadu jeho učenie nepredstavuje filozoficky ucelený systém, že z neho nie je napríklad zrejmé, aké miesto v rámci svojej celkovej predstavy o svete a o človeku dával /resp. aké by bol dával pri úvahách zameraných oným smerom/ prvotnému hriechu, trestu za hriech, vteleniu a vykúpeniu. Teilhard sám však nikde vo svojich dielach sa nestavia na stanovisko degradácie alebo vôbec negácie Božej ekonómie spásy; koniec koncov, ako Kristov kňaz bol presvedčeným hlásateľom Zjavenia.

Damián Hľadík

FENOMÉN KREŠŤANSTVA

Keby nad osobne uvedeným životom nežiaril pól najväčšej príťažlivosti a stálosti, nejestvovalo by pokračovanie a pokrok ani v oblasti individuálneho konania, ktoré je schopné prijať impulz len skrze nádej na nepominuteľnosť, ani v oblasti kolektívnych síl príťažlivosti, ktoré by sa bez pôsobenia víťaznej lásky nemohli spojiť. Ani individuálne ani v spoločenstve nemohla by sa konštrukcia noosféry dovrieť ináč než pod vplyvom centra Omega. /Pozn. prekl.: Ako noosféru označuje Teilhard de Chardin oblasť stvoreného bytia, ktorá z fenomenologického hľadiska vývojovo nadväzuje na biosféru. Inými slovami: je to oblasť reflexívneho vedomia v stvorení svete. Grécke noos alebo nús znamená rozum./

Všestranná aplikácia empirických zákonov vývoja na človeka priviedla nás logicky k tomuto postulátu.

Kto však nevidí v tomto uzávere, na prvý dojem celkom teoreticky, možný, ba dokonca celkom pravdepodobný spätný odraz na skúsenosť?

Keby bolo centrum Omega iba vzdialeným a ideálnym ohniskom, ktorého poslaním je vynoriť sa na konci časov z konvergenencie pozemských prvkov vedomia, nemohlo by ho nič poodcloniť nášmu zraku pred nástupom tejto konvergenencie. Vo chvíli, v ktorej žijeme, nebolo by možné spoznať na Zemi nijakú inú energiu osobnej podstaty než tú, ktorú vytvára suma ľudských osôb.

Naproti tomu, ak Omega je už teraz tu, ako predpokladáme, a pôsobí v najhlbších hĺbinách mysliacej masy, jej existencia zjavne nevyhnutne už teraz sa dáva spoznávať v istých príznakoch nášmu

pozorovaniu. Na podnecovanie evolúcie v nižších štádiách stačilo, pravdaže, pôlu sveta pôsobiť biologicky zahalene v neosobnej forme. Ale teraz, na mysliace bytosti, akými sme sa stali, môže tento pôl žiariť od centra k centru - osobným spôsobom. /Pozn. prekl.: Pojem centra osobného vedenia používaný Teilhardom je vlastne synonymom osoby./ Bolo by pravdepodobné, že by to nevyužil?

Alebo je celá konštrukcia sveta, ako ju podávam, bezvýznamnou myšlienkovou pavučinou, alebo, naopak, kdesi okolo nás musí sa dať v tej a či onej forme spoznávať prebytok osobnej, mimoludskej energie a musí ohlasovať svoju prítomnosť - ak len sa vieme dobre dívať.

Tu sa stáva zjavnou dôležitosť fenoménu kresťanstva pre vedu.

Fenomén kresťanstva. Na konci štúdie o ľudskom fenoméne volím tento výraz nie náhodne ani jednoducho pre slovnú symetriu. Skôr má jednoznačne naznačiť, v akom duchu chcem hovoriť.

Žijem v srdci kresťanstva a bolo by možné ma podozrievať, že tu chcem sofisticky vpašovať apológiu. Ale nakoľko len človek môže oddeliť vo svojom vnútri rozličné roviny poznania, aj tu ešte hovorí a dožaduje sa vypočutia nie presvedčený veriaci, lež prírodovedec.

Skutočnosť kresťanstva vidíme pred sebou. Má svoje miesto medzi ostatnými realitami sveta.

Rád by som ukázal, ako podľa všetkého poskytuje ponajprv obsahom svojho kréda, potom hodnotou svojho jestvovania a naostatok neobyčajnou silou svojho rastu žiadané potvrdenie obrazu univerza ovládaného energiami osobnej podstaty.

I. Línia viery

Tomu, kto pozná kresťanstvo iba zvonka, sa ono javí zúfale neprehľadné. V skutočnosti však obsahuje v sebe neobyčajne jednoduché a úžasne smelé riešenie otázky sveta, keď si ho všimneme v jeho hlavných črtách.

Stredobodom je, so zarážajúcou zrejmosťou, bezpodmienečné vyznávanie osobného Boha: Boh ako Prozreteľnosť, ktorá starostlivo riadi univerzum, a Boh ako Zjaviteľ, ktorý sa dáva človeku na úrovni rozumu a cestami rozumu. Po všetkom, čo som povedal, ľahko by som mohol dať vo chvíli pocítiť, akú hodnotu má a aká je časovo blízka táto húževnatá osobnostná viera, ktorú ešte nedávno pokladali za zastaranú a odsudzovali ju. Tu je dôležité poznamenať, že takýto postoj ponecháva v srdci veriaceho nesmierny priestor a že sa dá bez problémov spájať so všetkým veľkým a zdravým v celosti sveta.

V začiatkoch svojej židovskej fázy mohlo sa kresťanstvo pokladať za osobitné náboženstvo jedného národa. Aj neskôr podliehalo všeobecným danostiam ľudského poznania a mohlo si vytvárať iba príúzkú predstavu o svete naokolo. A predsa od svojho zrodu sa sústavne usilovalo včleniť do svojej stavby a svojich výsledkov totalitu poznaneého obrazu sveta.

Personalizmus a univerzalizmus. Ako našli tieto dva princípy cestu k zjednoteniu sa v teológii kresťanstva?

Pre praktickú pohodlnosť a azda aj intelektuálnu úzkostlivosť opisuje sa Boží štát v poučných knihách pričasto v konvenčných a čisto morálnych pojmoch. Boh a ním riadený svet: obsiahla jednota na právnom základe, asi ako rodina alebo vláda. Celkom iná je osnova, z ktorej sa živí a od začiatku vyviera sila kresťanstva. Pre chybné chápanie evanjeliového učenia sa často domnievame, že preukazujeme kresťanstvu úctu, keď ho pretvárame v predstavu na dobráčku filantropiu. A predsa sme nič neporozumeli z jeho "mystérií", kým nevidíme, že nijaká viera a nádej nie sú skutočnejšie a svetovejšie než jeho. Božie kráľovstvo ako veľká rodina? V istom zmysle áno. Lenže v inom zmysle aj neobyčajný biologický proces: vyslobodzujúca inkarnácia.

Stvoriť svet, završiť ho a zbaviť ho viny, to je pre Boha, ako čítame už u Pavla a Jána, zjednocovanie sveta v organickom zjednotení so sebou samým. /Nie je "byť" a "byť jedno" už v gréckom myslení - ako v každom myslení - jedno a to isté?/ Ako Boh svet zjednocuje? Tak, že sa do istej miery vnára do vecí, že sa stáva "prvkom" a že takto, pôsobiac z oporného bodu v srdci hmoty, preberá vedenie a plán toho, čo dnes voláme evolúciou. Ako princíp univerzálnej životnej sily zaujal Kristus svoje miesto, keď ako človek medzi ľuďmi vstal z mŕtvych, a od počiatku si podrobuje všeobecný vzostup vedomia, doprostred ktorého /totiž toho vzostupu/ si zastal, očisťuje ho, vedie a v najvyššej miere oduševňuje. Ustavičnou akciou zjednocovania a povznášania /pozn. prekl.: autor používa výrazy communion a sublimation; z nich prvý znamená aj eucharistické prijímanie, jeho významový obsah je teda plnší/ zhromažďuje v sebe celkovú duševnú silu Zeme. A keď tak všetko zhromaždí a všetko pretvorí, jeho posledným činom bude návrat k božskému ohnisku, ktoré nikdy neopustil, a so všetkým, čo získal, prinavráti sa do seba. A potom, hovorí nám svätý Pavol, bude Boh "všetko vo všetkom" /pozn. prekl.: 1 Kor 15,28/. Vskutku vyššia forma "panteizmu" /"en pasi panta Theos"/, bez otravnej príchuti pomiešania sa alebo rozplynutia sa v nič. Očakávanie dokonalej jednoty, v ktorej každý prvok, čo sa do nej vnorí, spolu s univerzom nájde svoje dovršenie.

Univerzum sa dovršuje v syntéze centier, v dokonalom súlade so zákonmi zjednocovania. Boh, centrum centier. V tomto konečnom obraze vrcholí kresťanská dogma. - To je natoľko zhodné s predstavou bodu Omega, že by som sa iste nikdy nebol opovážil racionálnym spôsobom si predstaviť a formulovať hypotézu o bode Omega, keby som nebol našiel vo svojom veriacom vedomí jeho ideálny obraz, ba čo viac, jeho živú skutočnosť.

II. Hodnota jestvovania

Je pomerne ľahké vybudovať konštrukciu teórie sveta. Ale spoobiť umele zrod náboženstva, to prevyšuje individuálne sily. Platónovi, Spinozovi, Hegelovi sa podarilo rozvinúť náhľady, ktoré šírkou perspektív nezaostávajú za inkarnáciou, a predsa ani jeden z ich metafyzických systémov neprekročil hranice ideológie. Jeden alebo druhý mohol azda osvietiť duchov, no ani jeden sa nedostal potiaľ, aby splodil život. V očiach "prírodovedca" je osou významu a tajomstva fenoménu kresťanstva hodnota jeho jestvovania a jeho skutočnosti.

Skutočné je kresťanstvo predovšetkým rozsahom spontánneho hnutia, ktoré vyvolalo v ľudstve. Obracia sa k celému človeku a ku všetkým triedam ľudí, a tak bez úpornosti zaujalo svoje miesto medzi najsilnejšími a najplodnejšími prúdmi, ktoré zaznamenávajú dodnes dejiny noosféry. Necítíme vari všade na modernej Zemi jeho znaky a jeho sústavný vplyv, bez ohľadu na to, či s ním súhlasíme, alebo či sa odvraciamy od neho?

Je tu zaiste Kvantitatívna hodnota, ktorú možno merať podľa veľkosti jeho akčného rádia. Ale - rád by som dodal - zvlášť i kvalitatívna hodnota, ktorá sa prejavuje vo vzklíčení špecificky nového stavu vedomia, ako pri každom biologickom pokroku. /Pozn. prekl.: Pojem vedomia používa Teilhard vo všeobecnejšom význame. Označuje ním "každý druh psychického prejavu, od najjednoduchších foriem vnútorného pocitu až po ľudský fenomén reflexívneho poznania"./

Myslím tu na kresťanskú lásku.

Kresťanská láska ostáva tým, čo ju nezakúsili, nepochopiteľná. To, že Nekonečno a Nepochopiteľno môže byť predmetom lásky, že ľudské srdce môže naozajstnou láskou biť pre svojho blížneho, zdá sa mnohým ľuďom, ktorých poznám, jednoducho nemožné - a takmer

abnormálne. Možno však pochybovať o jestvovaní tohto citu - či už by sa zakladal na prelude, alebo nie - a dokonca o jeho väčšmi než normálnej sile, keď si uvedomíme už holé skutočnosti, ktoré neprestajne spôsobuje pred našimi očami? Nie je pozitívnu skutočnosťou, že jeho plameňom tisícky mystikov po dvadsať storočí zapálili v sebe toľký náruživý žiar, že jeho jas a jeho čistota nechali čeleko za sebou oheň a odovzdanosť akejkoľvek zemskej lásky? Nie je práve tak skutočnosťou, že iné tisícky mužov a žien, čo pocítili túto vášeň, dennodenne sa zriekali každej inej ctižiadosťivosti a každej inej radosti než tých, čo sa jej v námahách čoraz väčšmi oddávali? Nie je napokon skutočnosťou, či to - a za to ručím - že by sa mohutná budova obradov, hierarchie a učenia, ktorú predstavuje cirkev, bola dávno zrútila do prachu, z ktorého povstala, keby bola v dušiach veriacich vyhasla Božia láska?

Pre vedu o človeku je teda fenoménom základného významu, že sa na veľkej časti Zeme vytvoril a rozrástol terén myslenia, v ktorom láska v skutku objímajúca svet nielenže bola vymyslená a hlásaná, ale aj ukázala svoju psychologickú možnosť a praktickú účinnosť. Je to o to významnejšie, že toto hnutie nijako neslabne, ale zjavne sa ešte akceleruje a zintenzívňuje.

III. Sila rastu

Pre takmer všetky staré náboženstvá znamenala obnova kozmických názorov, ktorá charakterizuje "moderného ducha", krízu. Pravdepodobne ju neprekonajú, ak už nezahynuli. Keďže sa priúzkou viažu na neudržateľné mystické predstavy alebo na mystiku pesimizmu a pasivity, nemôžu sa prispôsobiť číselnej nesmiernosti alebo konštruktívnym požiadavkám priestoročasu. Už nezodpovedajú predpokladom našej vedy a nášho konania.

Kresťanstvo navzdory tomuto otrasu, ktorý spôsobuje rýchle vytrácanie sa jeho rivalov, hoci spočiatku samo sa očistom zakolísalo, javí všetky príznaky nového rozletu. S novými dimenziami, ktoré nadobudlo univerzum pred našimi očami, badá kresťanstvo v sebe samom vyššiu silu a cíti, že je pre svet ešte väčšmi potrebné ako kedykoľvek predtým.

Vyššia sila. Kresťanské nazeranie potrebuje pre svoj život a rozvoj ovzdušie rozľahlosti a spätosti. Čím je svet rozľahlejší, čím organickejšie sú jeho vnútorné väzby, tým víťaznejšie triumfujú perspektívy inkarnácie. Veriaci to začínajú badať nie bez prekvapenia. Nejaký čas pocítoval kresťan strach pred evolúciou, ale dnes spoznáva, že mu ona celkom prosto naskytuje úžasnú možnosť ešte hlbšie cítiť blízkosť Boha a ešte hlbšie sa Bohu odovzdávať. V prírode, ktorej látku sme si predstavovali pluralisticky a staticky, mohli sme si nanajvýš zamieňať Kristovu svetovládu s mocou pôsobiacou zvonka. No koľký nápor, koľkú intenzitu nadobúda sila vlastná Kristovi v duchovne konvergentnom svete! Ak svet je konvergentný a ak Kristus zaujíma jeho centrum; nie je kristogenéza svätého Pavla a svätého Jána ničím iným a ničím menším ako očakávaným a súčasne prekvapujúcim pokračovaním noogenézy, v ktorej pre našu skúsenosť vrcholí kozmogenéza. Kristus sa organicky zaodievá celým majestátom svojho stvorenia. Preto sa človek vidí schopný /a nechápe to obrazne/ s pohnutým svetom v celej jeho dĺžke, šírke a hĺbke pretrpieť a objaviť svojho Boha. Môcť Bohu doslova povedať, že ho milujeme, nielen celým svojím telom, celým svojím srdcom a celou svojou dušou, ale s celým univerzom nachádzajúcim sa na ceste k jednote, to je modlitba, ktorá je možná iba v priestoročase.

Väčšia potrebnosť. Ak tvrdíme, že kresťan^{stvo} navzdory opačnému zdaniu sa udomáčuje vo svete obdivuhodne rozšírenom vedou a rastie v ňom, vyjadruje tento výrok iba polovicu toho, čo sa tu v skutočnosti odohráva. Evolúcia takpovediac vlieva kresťanským očakávaniam a nádejiam novú krv. No nie je azda, naopak, kresťanská viera určená

a nechystá sa na to, aby zachránila evolúciu alebo ju rovno vystriedala?

Nemožno sa nádejať na nijaký pokrok na Zemi - to už som sa pokúsil ukázať - bez priority a triumfu osobnej skutočnosti na výške ducha. Dnes kresťanstvo je v celej noosfére jediným myšlienkovým prúdom, ktorý je dosť odvážny a dosť pokrokový na to, aby skutočne a účinne obsiahol svet, spôsobom, ktorý príde svetu vhod a je neobmedzene schopný zdokonaľovania a pri ktorom viera a nádej sa dovŕšuje v láske k blížnemu. Iba kresťanstvo, iba samo kresťanstvo na celej modernej Zemi sa ukazuje schopné privodiť syntézu vesmíru a osoby v jednom jedinom akte prýštiacom zo života. Iba ono samo nás môže viesť k tomu, aby sme nielen slúžili nesmiernemu hnutiu, ktoré nás strháva so sebou, ale aby sme ho aj milovali.

Môžeme vari konštatovať, iné než to, že kresťanstvo spĺňa všetky podmienky, ktoré právom očakávame od náboženstva budúcnosti, a že vskutku zaujíma, ako nám prisľubuje, to postavenie, skrze ktoré bude do budúcnosti smerovať hlavná os evolúcie?

Zhrňme celú situáciu:

1. Hnutie kresťanstva so svojím zakorenením v minulosti a so svojím neprestajným rozvojom, pozorované ako fenomén, objektívne javí známky fyla /pojmom fylum označuje Teilhard veľmi zovšeobecne - nie v zmysle systematiky - chápaný biologický kmeň - pozn. prekl./.

2. Keď toto fylum zasadíme do evolúcie, ktorú budeme chápať ako vzostup vedomia, bude sa rozvíjať - keďže je upriamené na syntézu založenú na láske - presne v tom smere, ktorý pokladáme za zameralie biogenézy.

3. Rozlet tohto hnutia, vystupujúceho strmhlav do výšav, ktorý vedie a nesie jeho prenikanie vpred, kľúčovo obsahuje vedomie skutočného vzťahu k duchovnému a transcendentnému pólu univerzálnej konvergenzie.

Nie je to vari skúška z opačnej strany, čo nám takto čo najpresnejšie potvrdzuje naše očakávanie, že na vrchole sveta skutočne jestvuje to, čo sme nazývali "bodom Omega"? /Alebo prinajmenšom v presnejšej formulácii: "že na vrchole sveta je prítomné čosi, čo sa nachádza v tej istej čiare, ale stojí ešte vyššie než bod Omega". - To preto, aby sme rešpektovali teologickú tézu o "nadprirodzenom", podľa ktorej kontakt medzi Bohom a svetom začínajúci sa hic et nunc dosahuje nadprirodzenú vrúcnosť a teda charakter nadprirodzeného daru, na čo by človek len vedený túžbou svojej "prirodzenosti" nemohol mať nádej ani robiť si nárok./ Nie je to slnečný lúč prerážajúci oblaky? Svetlo, ktoré vyvýšená už skutočnosť zosiedla na skutočnosť vystupujúcu? Nepreráza našu samotu? Nie je to vplyv Iného, najvyššieho Niekoľo citeľný v našom svete? Nehrá s tým všetkým presne fenomén kresťanstva, ktorý vyrastá uprostred fenoménu sociálnej skutočnosti?

Aj keby som nebol kresťanom, ale iba mužom vedy, pravdepodobne by som si tvárou v tvár takej dokonalej zhode kládol túto otázku.

/Z nemeckého prekladu

Pierre Teilhard de Chardin: Der Mensch im Kosmos, München 1985/

25 ROKOV SLOVENSKEHO ÚSTAVU SV. CYRILA A METODA V RÍME

V tomto roku si pripomíname 25. výročie posvätenia základného kameňa stavby Slovenského ústavu sv. Cyrila a Metoda v Ríme. Stalo

sa to v jubilejnom roku 1100. výročia príchodu vierozvestov sv. Cyrila a Metoda k Slovienom. V tom istom roku 15. sept. 1963 na sviatok Sedembolestnej Panny Márie, Patrónky Slovenska, bol Ústav slávnostne posvätený. Ústav vznikol vďaka obetavosti Slovákov v zahraničí, ktorí z povďačnosti voči sv. Cyrilovi a Metodovi za dar kresťanskej viery a kultúry pomohli vybudovať toto dielo. Vznik Ústavu nebol náhodný, bolo to naplnenie túžby Slovákov, roztratených po všetkých kontinentoch, po vybudovaní strediska, ktoré bude zjednocujúcim prvkom a ohniskom náboženského života Slovákov.

Cieľom a programom Ústavu je organizovať pastoračnú činnosť medzi Slovákami v zahraničí, vychovávať kňazov, vydávať a rozširovať náboženskú literatúru a slúžiť návštevníkom Večného mesta.

Za 25 rokov vykonal Slovenský ústav sv. Cyrila a Metoda v Ríme neobyčajne veľký kus práce na poli duchovnej osvety medzi Slovákami na celom svete, vo výchove kňazského a rehoľného dorastu, v podpore misionárskej činnosti a je trvale útlukom Slovákov, ktorí prichádzajú zo všetkých končín na návštevu Ríma. Pre Slovensko je od svojho vzniku prakticky jediným zdrojom modernej náboženskej literatúry. Sme vďační Pánu Bohu za mnohé dobré, ktoré sme dostali prostredníctvom Ústavu. Naša vďaka patrí tiež všetkým, ktorí sa o túto našu slovenskú ustanovizeň zaslúžili, hlavne otcovi biskupovi A. Grutkovi - protektorovi Ústavu, otcovi kardinálovi J. Tomkovi a Msgr. Š. Náhalkovi, prvému rektorovi Ústavu.

Slovenský ústav sv. Cyrila a Metoda je svedectvom vernosti Slovákov k dedičstvu otcov a pokračovateľom prúdu duchovného života, ktorému dali podnet veľkí apoštoli Slovanov. Prajeme mu veľa tvorivého elánu a vytrvalosti v službe Ducha, aby bol svetlom a prinášal i v budúcnosti bohatú úrodu duchovných dobier pre slovenský národ a cirkev.

Redakcia

K významnému jubileu SÚSCM zaslalo 53 slovenských osobností z radov duchovných, rehoľníkov a laikov, nasledujúci list. K signatárom sa pripájajú redakcia a ďalší veriaci, ktorí nemali možnosť list podpísať:

J. E.
Dominik Hrušovský, biskup
Slovenský ústav sv. Cyrila a Metoda, Rím

Drahý Otec biskup Hrušovský,

máme povznášajúci pocit, keď posielame tento list k Vám, do Večného mesta. Premietajú sa nám v mysli všetky tie dávne i najnovšie súvislosti, čo spájali Slovensko s Rímom. S tým Rímom, kde svojho času dvaja pápeži, Hadrián II. a Ján VIII. potvrdili misiu svätcov Cyrila a Metoda na Veľkej Morave, ako aj Svätoplukovu vládu; spomíname na to, že vďaka latinčine bolo možné udržiavať rovnováhu v Uhorskom kráľovstve; myslíme na rehole, naviazané na Rím, ktoré po stáročia kultivovali náš ľud a našu krajinu. A predovšetkým je pre nás veľký, večný Rím sídlom Cirkvi, záruky našej existencie, veď jej pôsobeniu možno ďakovať, že sa u nás udržiaval poriadok ducha a mravov.

Dnešnú spätosť Slovenska s Rímom mimoriadne upevňuje prítomnosť a činnosť našich krajanov pri Stolicy sv. Petra a vedomie, že tam máme svoj "slovenský ostrov" v podobe Slovenského ústavu sv. Cyrila a Metoda. S radosťou a s pocitmi vnútornej vďaky si spomíname, že t. r. v septembri, na sviatok Sedembolestnej Panny Márie, završí Ústav 25 rokov svojho trvania a svojej pre nás tak nadovšetko dôležitej činnosti.

Naša vďaka patrí všetkým našim krajanom zo všetkých svetadielov, všetkých západných krajín, ktorí finančne a organizačne zabezpečili vybudovanie Ústavu a podporujú ho stále, aby mohol plniť svoje neľahké poslanie. Ako toľkokrát v dejinách, i teraz prevzali

naši rodáci v zahraničí úlohu, keď ju náš národ nemá možnosť plniť tu doma.

Vieme, ako Ústav skutkami preukazuje lásku k blížnemu, voči každému, čo tam príde. Sme hlboko vďační, keď myslíme na to, koľkým návštevníkom Ríma poskytol Ústav záchytný bod a koľkým ľuďom zo Slovenska pomohol pri ťažkých začiatkoch v cudzine. Vieme o tom, koľko kňazov bolo vychovaných v Ústave a aké neoceniteľné poslanie vykonávajú v náboženskom i národnom zmysle medzi našimi krajanmi po celom svete.

Osobitnú zmienku si zasluhuje vydavateľská činnosť Ústavu. Preklad sv. Písma, vydaný v Ústave, bol dlhý čas jediným, ktorý sa dostal do rúk našich veriacich a je ešte i dnes takmer jediným dostupným. V čase, keď na Slovensku nevychádzala a nevychádza náboženská literatúra, knihy vydávané Ústavom možno nájsť po celom Slovensku, v každom meste, v každej dedine. Ústav zohráva obrovskú úlohu pri záchrane a tvorbe náboženského a kultúrneho života Slovákov doma aj v zahraničí. Túto úlohu plní obetavo napriek mnohým ťažkostiam, prekážkam a stratám, ktoré vznikajú pri doručovaní kníh veriacim na Slovensko.

Na Slovensku zažívame neustále snahy vytvoriť umelú hrádzu medzi Slovákami doma a Slovákami v zahraničí. Taká hrádz neexistuje, pretože niet iných Slovákov doma a iných v zahraničí. Sú len Slováci s láskou k Slovensku, ktorí pracujú pre jeho dobro, bez rozdielu, kde žijú a Slováci, ktorým je Slovensko ľahostajné, tiež bez rozdielu, kde žijú.

Život Slovákov okolo Ústavu bol a je plný obetí. Ďaleko od domova, často obraní o možnosť čo len navštíviť rodný kraj, pracujete na naplnení prosby "Dedičstvo otcov zachovaj nám, Pane". Chceme Vám vyjadriť, že vieme o Vašich obetiach a vrúčne Vám za ne ďakujeme. Pri tejto príležitosti ďakujeme cez Vás, Otec biskup, každému obetavému Slovákov za hranicami, či už žije a pracuje v Ríme, vo Viedni, v Mnichove, v Cambridge alebo v ktoromkoľvek inom mieste na svete. Pamätáme na všetkých tých, ktorých Všemohúci Pán už povolal z tohoto sveta a modlíme sa za nich.

Drahý Otec biskup! Pozdravujeme Vás zo Slovenska! Ďakujeme Vám! Nech Vám naši vierozvestovia, ktorých meno Ústav nesie, vyprosia u Boha odmenu za Vašu námahu.

Bratislava 15. augusta 1988.

Signatári listu biskupovi Hrušovskému z 15. 8. 1988:

Mons. Viktor Trstenský
RNDr. Rudolf Fiby - laik
MUDr. Gunčaga Jozef - laik
Štefan Šmálik, r. k. kňaz, historik,
MUDr. Jozef Novajovský, laik
František Novajovský, laik
Silvester Krčméry, laik
Ladislav Stronček, laik
Peter Murdza, laik
Alojz Tkáč, gr.kat.kňaz, P
Peter Krenický, gr.kňaz, P
Ján Bujdoš, r.k.kňaz, K
Bartolomej Urbanec, r.k. kňaz K
Eduard Kojnok, r.k.kňaz R
Miroslav Fabini, r.k.kňaz R
Milan Hvizdoš, r.k.kňaz, S
Andrej Osvald, SJ, provinciál
Marta Kuchárová, gr.kat. laik
Rudolf Baláž, r.k.kňaz BB
Jozef Oprala, r.k.kňaz, N
Ján Ďurica, r.k.kňaz, BB

Andrej Patka, Mons.r.kňaz, N
Rudolf Bošňák, r.k.kňaz, N
Dr. Pavol Strauss, lekár-spisovateľ
P. Alojz Dubravický, SVD
Jozef Jablonický, historik
František Mikloško, laik
Vladimír Jukl, laik
Sr. M. Claudia Brájerová prov.preds.
Sestier Božského Vykupiteľa
Sr. M. Fides Bezáková, prov.predst.
kong.dcer Najsv. Spasiteľa
Katarína Lazarová, spisovateľka
J. Ch. Korec, biskup
Paľo Čarnogurský
Ján Čarnogurský
Miroslav Kysela, SBD
Sr. M. Viktória Zánová, OSF
Dr. Alexej Izakovič, r.k.kňaz, T
Ing. Frant. Vikartovský, laik
Dr. Kopecký Štefan, lekár

P. Jozef Horvatic, Sch. P.
provinciál
Ing. Brocka Július, laik
Ing. Renáta Brocková
Jozef Slanica, r.k. kňaz, T
Ján Langoš, laik
P. Augustín Filipovič, OFM-Cap.
Dr. Andrej Mikloško, laik

Filomene Kulinová
Sr. Benedikta Raškovská, prov.
predst. ses. Satmárok
Ladislav Hanus, r.k. kňaz, filozof,
spisovateľ
Sr. Bernadeta Pándiová, satn.
MUDr. Mária Sládkovičová
Marta Čerrogurská

Vysvetlivky:

T - trnavská diecéza, N - nitrianska diecéza, BB - banskobystrická diecéza, R - rožňavská diecéza, S - spišská diecéza, K - košická diecéza, P - prešovská diecéza.

PSYCHOLÓG MEDZI NAMI

Predpuberta /starší školský vek, 9 - 12 rokov/
puberta, 12 - 16 rokov/

Po uplynutí mladšieho školského veku, ktorý je pokojným pripravným obdobím, prechádza dieťa do ďalšieho úseku svojho života, do obdobia predpubertálneho a do puberty. Obe obdobia, pokojnejšia predpuberta i búrlivejšia puberta sú obdobiami fyzického, psychického i sociálneho dozrievania. V predpuberte nastávajú výrazné zmeny vo fyzickej oblasti, najmä v dôsledku zvýšenej činnosti žliaz s vnútornou sekréciou. Najdôležitejšia je činnosť hypofýzy, ktorá riadi činnosť ostatných žliaz s vnútornou sekréciou. Od jej správnej funkcie závisí, či sa človek vyvíja normálne po telesnej i duševnej stránke. Hypofýza vylučuje hormón, ktorý je nepostrádateľný pre rast buniek a premenu bielkovinných látok. Nazýva sa rastový hormón /somatotropín/. Prvý odraz zmeneného hormonálneho vybavenia dieťaťa sa prejaví v rastovom tempe. Rast sa začína zrýchľovať, oproti mladšiemu školskému veku sa medzi 10-11 rokmi zdvojnásobi /dieťa narastie 10-12 cm za jeden rok/. U dievčat sa začína urýchlený rast medzi 11-14 rokom, u chlapcov medzi 13.-16. rokom. Toto obdobie nazývame druhým obdobím vytiahnutosti. Telesná vytiahnutosť sa prejavuje najmä v dĺžke končatín /dieťa je "soma ruka, soma noha"/. Trup svoju veľkosť nemení. Utvára sa tak typická disharmónia, a to nielen v stavbe tela, ale aj v motorike. Dieťa sa v tomto období pohybuje neďbalo, neohrabane, nešikovne. Len donaly sa učí ovládať svoje dlhé končatiny. Zmeny sa netýkajú len výšky, ale sa začínajú prejavovať rozdiely v stavbe kostry a rozdiely v tvare a výraze tváre. U dievčat sa objavujú jemnejšie, oblejšie črty.

Predpuberta je začiatkom nového obdobia ľudského života - puberty. Jej spúšťačiaci mechanizmus je veľmi zložitý a nie je úplne objasnený. Hlavnou črtou pubertálneho obdobia je nástup hormonálnej činnosti pohlavných žliaz, dozrievania zárodočných buniek. Názov puberty je odvodený od latinského slova pubertas = dospelosť, mužnosť, teda od pohlavného dozrievania chlapcov. Prechod predpubertálneho obdobia do pubertálneho je individuálny a často býva podmienený rodovo. Individuálna je aj dĺžka trvania celého pubertálneho obdobia a vek, v ktorom sa dokončí premena dieťaťa na dospelého. Okrem genetických faktorov sa tu uplatňujú aj iné faktory, napr. etnická skupina, podnebie. V posledných rokoch sa zisťuje zrýchlenie rastu do výšky, zvýšenie hmotnosti, urýchlenie nástupu druhotných pohlavných znakov, činnosti pohlavných žliaz, osifikácie i rozvoja intelektu. Deti dnešnej generácie sú v 12 rokoch asi o 2 cm vyššie ako 14-ročné deti pred 85 rokmi. Predpokladá sa, že akcelerácia je spôsobená zlepšenou výživou, dostatkom jedla, hlavne

bielkovín, lepšou hygienou a zdravotnou starostlivosťou, množstvom vonkajších podnetov pôsobiacich na zmysly, dostatkom odpočinku, spánku, vplyvom športu, a tiež inými podnetmi.

Tak ako v tomto období dochádza k zmenám vo fyzickej oblasti, nastávajú zmeny i v oblasti psychického a sociálneho dozrievania.

Rozvoj rozumových schopností pokračuje v závislosti od vrodených rozumových schopností, od školskej výučby a stimulácie v rodine. Zmeny sú kvantitatívne i kvalitatívne. Myslenie dieťaťa mladšieho školského veku je konkrétne a názorné. Opiera sa o vlastné predstavy a skúsenosti. V predpuberte nastáva prechod od názorného myslenia k abstraktnému mysleniu. 13-14-ročné dieťa si už mnohé z toho, čo počuje a hovorí, nemusí názorne predstaviť, aby tomu porozumelo. Chápe už ako dospelý človek význam obsahových pojmov bez toho, aby sa opieralo o názorné predstavy. Je schopné usudzovať, kombinovať súdy, vyvodzovať závery z týchto kombinácií. V tomto čase sa však ešte často vyskytujú chyby v myslení. Príčinou býva rýchle zovšeobecnenie, nesústredenosť, emocionálne vplyvy. Zmeny vo vývoji myslenia majú vplyv i na slovné vyjadrovanie. Tvorenie viet, slovný prejav je závislý na slovnej zásobe. Slovná zásoba sa stále zvyšuje /hoci sú značné individuálne rozdiely/, pričom pasívna slovná zásoba je podstatne vyššia ako aktívna. Podľa údajov z literatúry pasívna slovná zásoba 15-ročných je asi 30 000 slov, aktívna 7 000 - 8 000 slov. Vyjadrovanie je však ešte chudobnejšie, s veľkým zastúpením podstatných mien. Vyjadrovacie schopnosti možno zlepšiť čítaním /najmä čítaním nahlas/ a reprodukciou prečítaných textov. Rozdiely v slovnej zásobe medzi chlapcami a dievčatami nie sú významné, skôr sú rozdiely v kultivovanosti vyjadrovania. Vyjadrovanie chlapcov v období puberty je nepriaznivo ovplyvnené hlasovými zmenami, hlučnosťou, pubertálnym žargonom. Rozvoj verbálneho /rečového/ prejavu môže významnou mierou ovplyvniť rodina a kultúrna atmosféra rodinného zázemia. Úroveň rozumového vývoja, kvalita psychických funkcií, vyspelosť verbálneho vyjadrovania sa v puberte stáva základom pre tvorivé myslenie v dospelosti.

V období staršieho školského veku a puberty majú už deti vžitú určité normy správania, adaptovali sa na školské prostredie. U detí, ktoré sa nevedeli dobre adaptovať, ktoré sa nedokázali uplatniť v skupine vrstovníkov, môžu pretrvávajúť instabilné prejavy. Na hranici predpuberty a puberty /najčastejšie okolo 12. roku/ sa stretávame so zmenami správania, ktoré nazývame druhým negativistickým vekom. Osobné city sú neurovnané, ešte sa viažu k rodine, ale postupne sa prebúdzajú túžba po samostatnosti, vzniká želanie oslobodiť sa z úzkej viazanosti na rodičov a rodinu. Kým mladšie dieťa prijímalo príkazy, nariadenia rodičov ochotne, v tomto veku ich často príkro a rozhorčene odmieta. Rodičia pokladajú správanie svojho dieťaťa za nevychovanosť, hodnotia ho ako nevďačnosť a sťažujú sa na svoje vzdorovité dieťa. Dieťa pokladá rodičov za nespravodlivých a nechápajúcich. Takto ľahko vzniká napätie a konflikty.

V tomto období vystupuje do popredia neposlušnosť a nechúť poslúchať oveľa častejšie ako v iných vývinových stupňoch. Stáva sa to aj v takých rodinách, kde je dobrá výchova a priaznivá sociálna atmosféra. Formy neposlušnosti sú rôzne. Mnohokrát dieťa "nepočuje" príkaz rodičov. Pri opakovaní príkazu sa obyčajne ohradí, že predtým "nič nepočulo". Inokedy chce dieťa vykonanie príkazu odvrátiť rôznymi "výkladmi". Naširoko vysvetľuje, že to, čo sa od neho žiada, je nemožné, bezúčelné, zbytočné. Často podáva iné návrhy, ktorých uskutočnenie mu je príjemnejšie než uskutočnenie daného príkazu. V takomto prípade by mal rodič dieťa počúvať, a ak by jeho návrh bol rozumnejší ako jeho nariadenie, nemal by trvať na jeho splnení. Dieťa v tomto veku rozlíši veľmi presne, či "opravu" treba hodnotiť ako medoslednosť alebo ako výsledok lepšieho návrhu. Netreba sa báť, že príležitostnou opravou prikývne udeleného

rozkazu utrpí autorita rodiča. Ďalším spôsobom, ako sa vyhnúť príkazu, je odsunúť ho na neskorší čas. Vtedy dieťa reaguje "áno, hneď", avšak toto "hneď" môže trvať celé hodiny alebo aj dni. V pozadí tohto správania je skúsenosť, že rodič na príkaz zabudne. Aby takéto vyhýbavé správanie nevznikalo a nefixovalo sa, je potrebné vyžadovať uposlúchnutie príkazu. Často sa stáva i to, že najmä nepríjemné rozkazy deti zvažujú na mladších súrodencov. Mnohokrát dá dieťa samo príkaz súrodencovi a predstiera, že je len prenášaťelom rozkazu. Potrebné je všimnúť si i zdanlivú poslušnosť dieťaťa. Súhlasí so všetkým, čo sa od neho žiada, no v skutočnosti len predstiera, že príkaz vykonalo. V skutočnosti sa rodičia často uspokojia so zdanlivým vykonaním práce. Nedôslednosť v tomto smere môže mať pre ďalší charakterový vývoj dieťaťa nepríjemné následky, lebo sa tu spája neobalnosť s neotvorenosťou a pokrytectvom.

Kritické pripomienky a pokarhanie za neposlušnosť znášajú deti v tomto vekovom období ťažko, často reagujú nepriateľsky, so vzdorom alebo hnevom. Niekedy vznikne bludný kruh. Negativizmus detí vyvolá roztrpčenie a nespokojnosť, niekedy i afekty dospelých. Ostré a karhové slová i rôzne výchovné opatrenia ešte zväčšujú nepríjemné reakcie detí, s ktorými si rodičia i vychovávatelia nevedia rady a strácajú pokoj a rozvahu. Trpezlivosť spojená s láskavou prísnosťou býva účinnejším výchovným prostriedkom ako jednorazové výchovné opatrenia.

Potreby dieťaťa v mladšom veku sa zvyčajne uspokojujú v rámci rodiny, prípadne školy. Pubertou sa začína obdobie, keď sa dieťa usiluje po prvý raz v priebehu vývoja o svoju emancipáciu od rodiny. Potreba samostatnosti je v tomto období najnápadnejšou črtou správania. Rodičia sa často s túžbou dieťaťa po samostatnosti nevedia dostatočne zmieriť. Nie je pre nich ľahké v správnom okamihu ustúpiť. Sú zvyknutí dávať svojmu dieťaťu rady, návody, rozkazy a považujú za prívržasné ponechávať mu v istých veciach možnosť vlastného rozhodnutia. Dorastajúce dieťa chce aspoň niekedy rozhodovať o tom, čo si oblečie, čo bude robiť, kam pôjde. Rodičia by mali byť natoľko rozumní, aby dieťaťu poskytli istú voľnosť pri jeho sebaurčení.

Iné nezhody medzi rodičmi a deťmi vznikajú v dôsledku toho, že deti nestavajú už k svojim rodičom s naivnou vierou v ich neobmedzenú autoritu, ale vystupujú kriticky. Malé dieťa považuje rodičov za najkrajších, najlepších, najsilnejších. Stáva sa, že rodičia túto reakciu dieťaťa vedome i nevedome podnecujú a využívajú, alebo niekedy i zneužívajú. Mohli by sme povedať, že sa pred svojimi deťmi "štylizujú", nasadzujú si masku dokonalosti. Ak rodičia dajú svojím správaním podnet k tomu, že dieťa sa v nich sklame a zistí rozpory medzi ich slovami a skutkami, obyčajne reaguje prudko a označí rodičov za luhárov. Štylizácia nepodložená skutkami je najlepšou cestou, ako sa v očiach dospievajúcich detí odsúdiť. Ak rodičia ešte odmietnu oprávnenú kritiku svojich detí káraním, s odvolaním sa na ich vek, malú životnú skúsenosť a neprístopnosť kritiky, môže prísť k rozličným hlboko siahajúcim poruchám rodinného spoločenstva. Rodičia by mali hľadať cestu, ako si získať prirodzenú autoritu. Nie vymámenú a vynútenú, ale autoritu plynúcu z toho, ako oni sami realizujú vo svojom živote to, čo chcú od dieťaťa.

Veľkým problémom v tomto vekovom období je sexuálna výchova. Odpovede na otázky z tejto oblasti bývajú často obalené zastierajúcimi a nejasnými formuláciami, obyčajne uvádzajú dieťa do zmätku a vyvolávajú ešte väčší a naliehavejší záujem. Ak dieťa nedostane primeranú odpoveď, potom mu zostáva cesta vlastného vysvetlenia: listuje v slovníkoch a zdravotníckych knihách, aby si tam zaobstaralo želateľné poznatky, alebo preberá informácie od starších, "skúsenejších" detí. Tieto často šíria úplne nevhodné "teórie"

o počatí a rodení, ktoré môžu deti traumatizovať. Dobrá sexuálna výchova sa nezačína až v puberte, ale už v najútlejšom detstve. Dieťa musí vidieť a pociťovať láskyplný a nežný vzťah rodičov. Od detstva je potrebné formovať postoj k ľudskému telu, viesť k prirodzenej starostlivosti o všetky časti tela. Dieťa si osvojuje postoj k nahému telu postupne a je správne upozorniť ho i na telesné zmeny v závislosti od veku tak, aby sa telesná nahota stala pre neho samozrejmosťou, bez vzbudzovania mimoriadnej pozornosti. Vysvetlenie sexuálneho vývoja je potrebné formulovať podľa stupňa vyspelosti dieťaťa. Postupujeme od biologicko-somatických hľadísk k psychosociálnym a citovým. Deti prijímajú biologické, somatické i sexuálne objasnenia s porozumením, bez problémov, pokiaľ nie sú komplikované príliš náročnými morálnymi interpretáciami. Tie sú deti schopné pochopiť až v ďalšej etape vývoja. Len výnimočne sa dievčatá nemôžu zmieriť s vlastnou sexuálnou diferenciáciou a tým, že už menštruujú. Tieto problémy mávajú obyčajne dievčatá s pomalším citovým a psychickým zrením.

Všeobecne panuje názor, že dievčenské pohlavné dospievanie má sledovať matka a chlapčenské otec. To sa obyčajne osvedčuje, ak rodičia pôsobia vo výchove jednotne a dokážu si navzájom podporiť svoju autoritu. Pohlavná výchova v rodine nie je však len otázkou včasného a taktného poučenia, ale premieta sa sem celé výchovné pôsobenie, celkový životný štýl rodiny.

Vedúcim typom činnosti, ktorá charakterizuje dieťa v predpuberte a puberte, je činnosť záujmovo komunikatívna. Učenie má stále podstatný podiel v činnosti dieťaťa, ale s pribúdajúcim vekom sa stáva menej viazané na školu. Dieťa si kladie otázky, aký zmysel má učenie pre jeho ďalší život. Vzrastá vplyv záujmov dieťaťa. Cez ne sa dieťa rozhoduje, v akej miere sa má určitej činnosti venovať; rastie vplyv kamarátov, ktorí majú rovnaké záujmy. Dieťa sa orientuje na športovú aktivitu, na činnosti, ktoré hobia, na umelecké, pracovné, zberateľské činnosti. Dáva im prednosť pred ostatnými, veľakrát podľa vzoru niektorého z rodičov, známych, hrdinov z kníh a filmov, významných osôb. Rozširovanie a prehľbovanie záujmov a potreba deliť sa o ne s blízkymi ľuďmi /často sú to vrstovníci/ vplýva na organizáciu dňa, na plánovanie budúcnosti, zvažovanie vlastných možností a na vytyčovanie si predsavzatí týkajúcich sa vlastného sebazdokonaľovania. V tomto období je ťažko určiť vedúci typ činnosti. Je ich niekoľko. Môžu to byť hlavne tieto činnosti:

Činnosti vedúce k dosiahnutiu odbornosti, spoločenského uplatnenia sa. Po ukončení základnej školy volia si typ kvalifikačnej prípravy a tým priamo alebo nepriamo svoju budúcu profesiu.

Ďalej je to hľadanie a pochopenie zmyslu života, nájdenie vlastnej životnej pravdy, pre ktorú treba žiť, priniesť určité obeť. Napokon sú to činnosti vedúce k postupnému vytváraniu vlastného životného štýlu, vlastnej individuality.

Pre rodičov dorastajúcich detí nie je vždy ľahké vedúce typy činností podchytiť, poskytnúť im pochopenie, podporu, nestáť im v ceste. Ak dokážu rodičia zvládnuť problémy, ktoré tu vznikajú, to podstatne ovplyvní ďalší vývoj v období dospievania a dospelosti.

DOBRA KNIHA

E. Bianco: Nestačí ich milovať... List sv. Jána Bosca z r. 1884. Vydal Slov. ústav sv. Cyrila a Metoda, Rím 1984. Strán 44.

V r. 1877 napísal Don Bosco niekoľko premyslených myšlienok, ktoré dostali názov "Krátka úvaha o preventívnom systéme". Tieto

riadky sa stali najpodstatnejším dokumentom Don Boscovej pedagogiky a zároveň najvýznamnejším dokumentom kresťanskej pedagogie.

Preventívny systém sa snaží vychovávať vlídnosťou a vopred informuje o tom, čo je dobré a čo zlé v duchu priateľstva a lásky. Dospelý má pripomínať dobro svojím správaním a mladých má povzbudzovať a pomáhať im k tomu. Don Bosco zdôraznil, že treba predchádzať negatívnym skúsenostiam mladých a je dobré podporovať ich pozitívne skúsenosti. Celý tento systém spočíva v láskavosti, rozumnosti a v náboženstve.

L á s k a v o s ť sa má preukazovať na každom kroku. Nie "bitka, ale láska". Don Bosco veril, že v každom človeku, i v tom najnešťastnejšom, je určitý bod prístupný dobru a prvoradou úlohou vychovávateľa je nájsť ho. Výchova je vecou srdca, preto z nášho správania má vyžarovať láska. Láska nespočíva v zahrňovaní detí materiálnymi darmi, ale je to spoločné trávenie voľného času, účasť na hrách detí a schopnosť zdieľať ich záľuby. Nestačí, aby sme deti milovali, ony aj majú cítiť, že sú milované. "Kto vie, že je milovaný, miluje a ten, koho milujú, dosiahne všetko"...

R o z u m n o s ť je druhým prvkom výchovného tajomstva. Don Bosco hovorí: "Treba sa nechať viesť rozumom, nie vášňou". Rozumnosť rodiča a vychovávateľa musí vzbudiť rozumné a vyzrievajúce správanie sa dospievajúceho. Rozum sa pri výchove uplatňuje predovšetkým v dialógu, a to spôsobom, pri ktorom si Don Bosco váži partnera, rozpráva sa s ním ako so seberovným, pozorne ho počúva, má odvahu "stráviť s ním spoločný čas".

Ďalšou úlohou je "vedieť byť veselý". "Kto nevie byť veselý, nemal by sa venovať výchove". Z dialógu sa rodí dôvera, lebo nikdy nemožno nič trvalého dosiahnuť, ak sa nenadobudne naozajstná dôvera. Ďalším ovocím dialógu je vzájomné obohacovanie sa. Chlapcom treba niektoré veci stokrát opakovať a niekedy ani to nestačí. Preto sa treba stále znova vracieť k tomu, čo bolo povedané - ale vždy s láskou, ako to robia milujúci rodičia.

N á b o ž e n s t v o - "dieťa sa zapalaťuje vierou svojich rodičov". Deťom treba prinášať Božie Slovo. Prvým predpokladom je modlitba. Deťom treba predkladať tie myšlienky viery, ktoré sú pre ne zrozumiteľné. S deťmi sa treba spoločne modliť - najprv jednoduché a ľahké modlitby, ktoré neodrádzajú a neunavujú. Pritom treba modlitbu konať vytrvalo a dôkladne. Dôležitým bodom je naučiť deti žiť v Božej milosti, živiť ich vieru sviatosťou pokánia a **Oltárnu** sviatosťou. V tejto veci zanechal Don Bosco presné smernice: "Nikdy neslobodno nútiť chlapcov k častému svätému prijímaniu. Treba ich len povzbudzovať a dať im možnosť využiť to". Bol však presvedčený, že ak zanedbajú tieto prostriedky milosti, mravnosť je vylúčená.

Rodina má byť domácou cirkvou, kde sa všetci spoločne modlia, spoločne prežívajú svoju vieru. Rodičia sú povolani k tomu, aby boli prvými katechétmi svojich detí. Don Bosco hovorí, že ak sa nepoužijú náboženské prostriedky, potom treba použiť palicu a násilie. Predkladá nám triezvo a realisticky podstatu ľudského a kresťanského pohľadu na život, povinnosť, prácu, profesiu so zachovaním si Božej prítomnosti v srdci.

----- 000 -----

Ústredné sovietske denníky uverejnili 23. 4. 1988 správu o udelení Leninových cien v oblasti umenia, vedy a techniky. Tohtoročnú Leninovu cenu udelil Ústredný výbor KSSZ a sovietska vláda voľnej filmovej trilógii gruzínskeho režiséra Tengiza Abuladzeho *Modlitba, Strom života a Pokánie*. Film *Pokánie* sme mali možnosť vidieť v našich kinách. Zaiste v každom zanechal silný dojem./

Spolu s Tengizom Abuladzom dostal Leninovu cenu litovský architekt Stanislovas Kalinka za projekt obce Juknajčej v Lit. SSR.

Teofil Klas

NA OKRAJ FILMU POKÁNIE

Chrastavé hrôzy rozjatrúje?
A žiarlivca si doberá,
čo drsne stráži vo dverách
honor a chrabrosť krutej ruje?

Či meče krvnej pomsty kuje,
bo v hrone zlosti zomiera
dokrvavená dôvera
a už len rozmrvenosť tu je?...

Nejatrí, nechce patriť bôľu,
netrápi podráždenú zvoľu,
nevatrí nízkosť v človeku,

len dôrazne mu predostiera
/si človek, alebo si zviera?/
alternatívu odvekú...

DEJINY CIRKEVNÝCH KONCILOV IV

17. koncil: BASEL /BAZILEJ/ - FERRARA - FLORENCIA. Roku 1431-1445

Zvolal ho Martin V. krátko pred svojou smrťou /20. 2. 1431/ a 23. 7. 1441 ho otvoril jeho nástupca Eugen IV. Bolo na ňom prítomných iba málo účastníkov, a preto v novembri 1431 pápež koncil rozpustil a zvolal ho až o 18 mesiacov do Bologne. Koncil sa však zišiel 14. decembra na prvom slávnostnom zasadnutí v Baseli. Prítomní požiadali pápeža, aby odvolal rozpustenie koncilu a aby sa zúčastnil spolu s kardinálmi na koncile v Baseli. Eugen IV. teda 15. decembra 1433 odvolal rozpustenie koncilu, no i tak došlo k novým roztržkám medzi ním a koncilom. Koncil totiž určil počet kardinálov pri voľbe pápeža na 24. Nastali tiež spory v otázke zjednotenia s gréckou cirkvou: Väčšina účastníkov koncilu chcela zvoliť zjednocujúci koncil do Baselu alebo do Avignonu, kým menšina spolu s pápežom bola za niektoré z talianskych miest. Eugen IV. zvolal koncil na 18. septembra 1437 do Ferrary, ale účastníci koncilu v Baseli obvinili pápeža z nedodržania uznesení predchádzajúceho koncilu v Konstanci. Neskôr pápež odsunul začiatok koncilu na 8. januára 1438 do Ferrary a bol na ňom prítomný od konca januára aj osobne. Napokon sa koncil konať od 10. januára 1439 vo Florencii a po dlhom vyjednávaní bol 6. júla 1439 podpísaný zjednocujúci dekrét "Laetentur coeli". V novembri 1439 bola podpísaná únia s Arménmi a v r. 1442 s jakobitmi v Etiópii a Egypte. Vo februári 1443 zvolal pápež koncil do Lateránu, kde bola v septembri 1444 podpísaná únia s východosýrskymi jakobitmi v Mezopotámii a v auguste 1445 so skupinami nestoriánov a monoteletov /Maronitmi/. Medzitým však koncil v Baseli prejavil silné protipápežské postoje. V januári 1438 zbavil pápeža úradu, na čo Eugen IV. reagoval tým, že uvalil kliatbu na účastníkov baselského koncilu. Nemecké kniežatá sa usilovali o sprostredkovanie dohody medzi účastníkmi baselského koncilu a pápežom, ale i tak účastníci baselského koncilu vyhlásili 16. mája 1439, že všeobecný koncil je nadradený nad pápežom, ktorý ho nemôže ani rozpustiť, ani odročiť a ten, kto tomu odporuje, je bludárom. Účastníci baselského koncilu vyhlásili v júni 1439 Eugena IV. za zosadeného a keď pápež znovu uvalil kliatbu na účastníkov baselského koncilu, zvolili 5. novembra 1439 protipápeža Felixa V., no tento mal iba málo prívržencov. Eugen IV. zomrel 23. februára 1447 a jeho nástupca Mikuláš V. prehovoril protipápeža Felixa V., aby odstúpil. Baselský koncil bol celkove bezvýznamný a keď na poslednom zasadnutí účastníci potvrdili voľbu pápeža Mikuláša V., koncil v apríli 1449 rozpustili.

18. koncil: LATERÁN /V./.. Roku 1512-1517

Otvoril ho pápež Július II. 3. mája 1512. Boli na ňom prítomní zväčša iba talianski účastníci. Koncil prerokoval celý rad návrhov na reformy, ale ani jeden z nich sa neuskutočnil. Július II. zomrel ešte pred skončením koncilu /20. februára 1513/. Jeho nástupca Lev X. pokračovať vo vedení koncilu v tom duchu, že len pápež môže rozhodnúť o vzolaní, odročení a rozpustení koncilu.

19. koncil: TRIENT /TRIDENT/. Roku 1545-1563

Nemecko bolo vystúpením Martina Luthera nábožensky aj politicky rozštiepené a cisár Karol V. sa usiloval prehovoriť pápeža Klementa VII., aby zvolal všeobecný koncil. Ale až Pavol III. /1534-1549/ súhlasil s uskutočnením tejto myšlienky a usiloval sa zvolať koncil r. 1536 do Mantovy, r. 1537 do Vicenzy, ale napokon ho zvolal až na 1. novembra do Trientu. Keďže však medzi Nemeckom a Francúzskom vypukla vojna, koncil po dlhých prietahoch otvorili až 13. decembra 1545. Na koncile sa rokovalo medziiným o otázke dedičného hriechu a o sviatostiach. Na jar 1547 sa koncil presťahoval do Bologne, lebo v Triente vypukol škvrnitý týfus. Cisár žiadal premiestniť koncil späť do Trientu, ale pápež s tým nesúhlasil. Medzitým sa účastníci koncilu v Bologni radili o otázke sviatostí, o očistci a o odpustkoch. Pavol III. v septembri 1549 odročil koncil a 10. novembra zomrel. Jeho nástupca Július III. /1550-1555/ určil, že koncil sa zide v Triente, kde ho 1. mája 1551 slávnostne otvorili. Koncom r. 1551 a začiatkom r. 1552 prišli na koncil aj zástupcovia protestantov. Zverejnené boli dekréty o sviatostiach a niektoré reformné dekréty. Pre politické príčiny bol koncil 28. apríla 1552 odročený a až 1562 ho opäť otvorili. Medzitým zomrel pápež Július III. aj jeho nástupcovia Marcel II. a Pavol IV. Až pápež Pius IV. /1559-1565/ mohol pokračovať v činnosti koncilu, ktorý otvorili 18. januára 1562. Koncil vydal viacero reformných dekrétov o očistci, odpustkoch a uctievaní svätých. Reformou omšovej knihy a breviára, ako i vydaním všeobecného katechizmu poverili účastníci koncilu pápeža. 26. januára 1564 pápež potvrdil koncilové dekréty a určil ako záväzné tzv. tridentské vyznanie viery. Koncil však nemohol dosiahnuť splnenie úlohy, ktorú mu určil cisár - zjednotenie vo viere. Určili sa však kranice katolíckeho ponímania viery a reformácie. Pius IV. zomrel 9. decembra 1565 a jeho nástupca Pius V. vydal koncilom ustanovený katechizmus /1566/, reformovaný breviár /1568/ a reformovanú omšovú knihu /1570/.

20. koncil: VATIKÁN /I./.. Roku 1869-1870

V snahe odstrániť veľké nezrovnalosti a upevniť disciplínu v cirkvi Pius IX. 8. decembra 1869 slávnostne otvoril v bazilike sv. Petra 20. koncil, na ktorom sa zúčastnilo vyše 700 koncilových otcov. Koncil pracoval v 4 oblastiach: v otázkach viery, v otázkach cirkevnej disciplíny, vo veciach reholí a v oblasti orientálnych rítov a misií. Väčšina koncilových otcov schválila definíciu o pápežovej neomylnosti vo veciach viery, mravov a vedenia cirkvi. 19. júla 1870 vypukla vojna medzi Francúzskom a Nemeckom, a preto musel pápež 20. októbra 1870 koncil odročiť.

21. koncil: VATIKÁN /II./.. Roku 1962-1965

Pápež Ján XXIII. /korunovaný za pápeža 4. novembra 1958/ považoval za jednu z najhlavnejších úloh svojho pontifikátu zvolanie koncilu, veď vlastne 1. vatikánsky koncil sa nedokončil pre vtedajšie politické ťažkosti. Hlavným cieľom koncilu bolo: rozvoj katolíckej viery, obnova kresťanského života veriacich, prispôsobenie /aggiornamento/ cirkevnej disciplíny požiadavkám doby /14. júna 1959 vyslovil pápež po prvý raz slovo "aggiornamento"/. Ján XXIII. určil 10 koncilových výborov, ústredný koncilový výbor a sekretariát na podporu jednoty kresťanov. Na pápežov popud podali biskupi,

rehole, katolícke univerzity a teologické fakulty z celého sveta návrhy k jednotlivým témam koncilu. Ján XXIII. zvolal koncil na r. 1962 a pozval naň aj svätiacich biskupov. Koncil sa začal 11. októbra 1962 a jeho prvé zasadnutie trvalo do 8. decembra. Zúčastnilo sa na ňom vyše 2500 prítomných. Po prvý raz v dejinách bolo na koncile zastúpených aj 18 nekatolíckych cirkví prostredníctvom oficiálnych koncilových pozorovateľov. Prvou témou koncilu bola liturgia, treťou témou komunikačné prostriedky. Ján XXIII. sa už nedožil začiatku druhého zasadnutia koncilu. Pavol VI., zvolený 21. júna 1963, pokračoval vo vedení koncilu. Druhé zasadnutie sa začalo 23. septembra 1963 a pokračovalo rokovaním o cirkvi a o ekumenizme. Tretie zasadnutie koncilu sa začalo 14. septembra 1964 a schválila sa na ňom najhlavnejšia téma koncilu - učenie o cirkvi. Štvrté zasadnutie, ktoré sa začalo 21. novembra 1964, riešilo otázku "cirkiev v dnešnom svete". 8. decembra 1965 pri slávnostnej záverečnej bohoslužbe sa pápež obrátil s posolstvom na vládcov, vedcov, umelcov, ženy, chudobných, chorých a trpiacich, ako i na robotníkov a na mládež. Jednotlivé koncilové dekréty majú rozličné názvy: Konštitúcia je rozsiahly dokument, ktorý vyjadruje základnú výpoveď o istej otázke a podstatne ju vysvetľuje. Dekrét je dokument, ktorý obsahuje všeobecné a osobitné pokyny pre život určitých osôb. Deklarácia je vysvetlenie, ktoré zaujíma stanovisko k špeciálnym otázkam. Koncil sa celkom vedome nezaoberal otázkou dogiem a hlásaním článkov viery. V prvom rade chcel usúvzťažniť celkový život cirkvi a dnešného sveta. Pavol VI. vyhlásil 23. júna 1966: "Koncil je veľkým katechizmom nových čias."

HOVORÍ PRÁVNIK V.

1. Veriaci ako občan

Ako občan sa ocitá veriaci vo viacerých situáciách, ktoré odhalia druhoradosť jeho postavenia. Pozrime sa na niektoré z nich.

Článok 20, ods. 1 Ústavy hovorí, že všetci občania majú rovnaké práva a rovnaké povinnosti. Náboženská príslušnosť sa už osobitne nespomína, pretože teoreticky by úrady nemali vedieť, či je niekto veriaci, alebo nie je. Evidenciu náboženskej príslušnosti zrušilo vládne nariadenie z 27. júla 1954. Vládne nariadenie oznámil minister vnútra v Úradnom vestníku, čiastka 107 z roku 1954. Oznámenie ministra vnútra znie: "Ministerstvo vnútra oznamuje, že podľa vládneho uznesenia z 27. 7. 1954 o zrušení evidencie náboženského vyznania, nebude sa už od občanov v žiadnom prípade vyžadovať, aby robili voči štátnym úradom alebo podnikom oznámenie o svojom náboženskom vyznaní alebo o stave bez vyznania a aby vyplnili rubriku o náboženskom vyznaní v úradných dokladoch, formulároch a dotazníkoch. V nových formulároch sa už nebude táto rubrika zavádzať.

Na okresných národných výboroch sa zruší evidencia o náboženskom vyznaní /o stave bez vyznania/ občanov a upustí sa od vybavovania oznámení občanov o zmenách ich náboženského vyznania."

Vládne nariadenie a oznámenie ministra vnútra stále platí.

Na oznámenie ministra vnútra sa možno odvolať v konkrétnych individuálnych prípadoch. Ak by v zamestnaní alebo v škole žiadali od pracovníka alebo študenta ústne alebo písomné vyjadrenie, či je veriaci - možno také vyjadrenie odmietnuť. Vyjadrenie možno odmietnuť aj vtedy, ak sa vyžaduje vo forme neanonymnej ankety. Svetonázorové ankety sa občas konajú na školách a od samotných žiakov a študentov možno ťažko očakávať, že by si mohli dovoliť odmietnuť účasť na ankete. Ale rodičia môžu aspoň dodatočne vyčítať škole

vykonanie neanonymnej ankety. Anonymná anketa je principiálne dobrovoľná v školách. Škola však formálne z takej ankety nemôže vyvodzovať nijaké dôsledky a neformálne učitelia aj bez písomnej ankety dostatočne poznajú svet názor svojich žiakov.

Ďalšou pre nás zaujímavou oblasťou je držba a rozširovanie náboženskej literatúry. Právo sa tu uplatňuje minimálne a rozsah zásahov polície závisí od toho, ako sa režim v tom-ktorom období cíti silným.

Z právneho hľadiska je držba náboženskej literatúry úplne slobodná. Možno mať akokoľvek množstvo tejto literatúry, a to aj viac exemplárov z toho istého titulu a možno ju aj voľne rozširovať, ak sa pri rozširovaní nepreukáže ziskuchtivý úmysel. Pozitívne toto právo vyplýva z čl. 18 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach /vyhl. č. 120/76Zb./ - o náboženskej slobode a z čl. 19 toho istého Paktu o slobode informácií, v ktorom sa hovorí: "Každý má právo na slobodu prejavu; toto právo zahŕňa slobodu vyhľadávať, prijímať a rozširovať informácie a myšlienky každého druhu, bez ohľadu na hranice, či už ústne, písomne alebo tlačou, prostredníctvom umenia alebo akýmkoľvek inými prostriedkami podľa vlastnej voľby". Negatívne vyplýva sloboda držby a rozširovania náboženskej literatúry z toho, že niet právneho predpisu, ktorý by to zakazoval. Aj v socialistickom práve platí zásada: "Dovolené je všetko, čo nie je zakázané" /Viktor Knapp: Filosofické problémy socialistického práva, Praha 1967k str. 249/. Najnovšie túto zásadu zdôraznil dokonca Michail Gorbačov /Pravda, 26. 6. 1987/. Štátna bezpečnosť však aplikuje taký výklad slobody držby náboženskej literatúry, že možno mať náboženskú literatúru iba pre tzv. osobnú potrebu, čiže pomerne malé množstvo. Pri domových prehliadkach bežnú rýdzo náboženskú literatúru a súdy vyslovujú jej zhabanie. Napr. Ak niekto mal viac vydaní Sv. Písma, ponechali mu jedno a ostatné zhabali. Taktiež brali náboženskú literatúru, vydanú v zahraničí, hoci, opäť, niet právneho predpisu, ktorý by zakazoval vlastniť literatúru, vydanú v zahraničí. To isté platí o rozširovaní literatúry. Boli pokusy kriminalizovať rozširovanie náboženskej literatúry, ale o tom bližšie neskôr.

Štátna bezpečnosť pri domových a osobných prehliadkach iba "zaistuje" literatúru, jej zhabanie nariadi neskôr súd. Súd si spravidla vyžiada znalecký posudok o tzv. škodlivosti literatúry od pracovníka niektorého ateistického ústavu. Akákoľvek právnická argumentácia o protizákonnosti zhabania literatúry doteraz nepomáhala. Pri habaní náboženskej literatúry znovu vychádza na povrch, že nemáme nezávislé súdy. Súdna pojednávanie je vhodné iba na vydanie svedectva o nezákonnosti.

Podobne nezákonne postupujú úrady pri odhalení náboženskej literatúry dopravovanej zo zahraničia. Podľa colného sadzobníka /vyhl. č. 84/80 Zb./ knihy nepodliehajú clu. Netreba ich preto ani zapísať do colného prehlásenia pri osobnom prenášaní z turistickkej cesty zo zahraničia. Nemali by byť odobrané pri odhalení. Colníci však knihy odoberajú a sú známe prípady, že cestujúcim potom na viac rokov odobrali cestovný pas.

Ak pri posielaní kníh zo zahraničia poštou zásielku kontrolujú /nie všetky zásielky kontrolujú/, knihy tiež zhabú. Adresát dostane iba lístok, že knihy boli zhabané podľa par. 4 zákona č. 94/1949 Zb. Je to odôvodnenie, pritiahnuté za vlny. Zákon č. 94/1949 Zb. o vydávaní a rozširovaní kníh, hudobní a iných neperiódických publikácií pochádza zo stalinských čias. V par. 4 sa hovorí, že rozširovanie neperiódických publikácií domáceho a cudzieho pôvodu riadi ministerstvo informácií a osvety /teraz ministerstvo kultúry/. Colníci si toto ustanovenie vykladajú tak, že na každú zásielku kníh treba povolenie ministerstva kultúry. Je samozrejmé, že ministerstvo kultúry by nedalo povolenie na zásielku kníh napr. zo Slovenského ústavu sv. Cyrila a Metoda v Ríme bez ohľadu na ich

obsah. Takýto výklad je v rozpore so Záverečným aktom Helsinskej konferencie, v ktorom sa zúčastnené štáty zaviazali, že budú napomáhať rozširovanie periodickej a neperiodickej tlače z druhých zúčastnených štátov na svojom území. Je v rozpore aj s už citovaným čl. 19 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach.

Rozhodnutia colných úradov nepodliehajú súdnej kontrole. Proti zadržaniu kníh možno podať sťažnosť na Colné riaditeľstvo SSR /ČSR/, ktoré však sťažnosť rýchlo zamietne. Napriek tomu sa odporúča podávať sťažnosti a kópie rozhodnutí colných orgánov čo najviac rozširovať. Tak je väčšia pravdepodobnosť, že aspoň v budúcnosti úrady zmenia doterajšiu prax.

V júni 1988 sa zmenila vyhláška o vyučovaní náboženstva. Rodičia prihlasujú deti na farských úradoch. Mal by tým odpadnúť doterajší neodstojný nátlak na rodičov, aby neprihlasovali deti na vyučovanie náboženstva. Nová vyhláška nepochybne zlepšila situáciu, aj keď prvé správy z východného Slovenska hovoria, že nátlak celkom neustal. Rodičia by mali oznámiť svojmu kňazovi a známym každý pokus školy o nátlak na nich, aby neprihlásili dieťa na náboženstvo.

Podľa novej úpravy majú kňazi hlásiť zoznam prihlásených žiakov národnému výboru. Je to vecne neodôvodnené, pretože národný výbor nepotrebuje poznať mená žiakov na plnenie nijakých svojich úloh. Úprava vyvoláva podozrenie, že má umožniť vykonávať nátlak na rodičov, aby odhlásili deti z náboženstva alebo ich v ďalšom školskom roku neprihlásili. V súčasnej situácii by sa mohli usilovať o zmenu úpravy len kňazi alebo Zbor ordinárov Slovenska, laici ich môžu len podporiť. Nemôžu totiž samostatne vystupovať, pretože nemajú kolektívne právo samostatnej spoločenskej skupiny alebo organizácie.

Tým sa dostávame k ďalšej širokej oblasti problémov medzi štátom a veriacimi. Ak doteraz štát aj priznáva veriaci určité práva a pod tlakom ich dokonca mierne rozšíri, vždy sú to len individuálne práva veriacich. Kolektívne nemajú veriaci nijaké práva. Nemajú možnosť zakladať svoje spolky, svoju tlač, neexistujú dokonca farské rady ako pomocné orgány kňazov /kánon 536 CIC/. Veriaci nemajú slovo pri obsadzovaní funkcií tajomníkov národných výborov pre cirkevné otázky. Uvoľnením prihlasovania detí na vyučovanie náboženstva a menovaním jedného alebo viacerých biskupov nie sú ešte ani zďaleka vyriešené všetky problémy medzi štátom a veriacimi.

Kolektívne práva veriacich úzko súvisia s kolektívnymi právami všetkých občanov a veriaci môžu svoje práva dosiahnuť len bok po boku s ďalšími občanmi.

/jč/

2. Kto je vinný

Postoj štátnych orgánov voči veriaci občanom ilustruje aj nasledujúci trestný rozkaz:

Číslo konania: 6T 17/88

ČESKOSLOVENSKÁ SOCIALISTICKÁ REPUBLIKA

/Štátny znak/

Trestný rozkaz

Obvodný súd v Bratislave I
podľa par. 314e Tr. p. tento

vydáva

t r e s t n ý r o z k a z :

Obvinený /á/ Ľudmila Heribanová nar. 10. 5. 1966
v Trnave okres Trnava bytom Ružindol č. 143
Trnava okres Trnava

j e v i n n ý /v i n n á/, ž e

dňa 25. 3. 1988 vo večerných hodinách zúčastnila sa zhromaždenia občanov na Hviezdoslavovom nám. v Bratislave, ktoré nebolo povolené, príslušným národným výborom, neuposlúchla výzvy príslušníkov VB, aby miesto zhromaždenia opustila, ale s horiacou sviečkou v ruke na námestí zotrvala,

teda zúčastnila sa akcie narušujúcej verejný poriadok a neuposlúchla pri nej výzvy verejného činiteľa na zachovanie verejného poriadku,

tým spôsobom /a/
prečila /y/ č. 150/69 Zb. proti verejnému poriadku podľa § 6 písm. a/
Zák. č. 150/69 Zb.

a odsúdzuje sa podľa § 6 zák. č. 150/1969 Zb. v novelizácii s prihliadnutím na § 314e ods. 2 Tr. p. na s použitím § 53 ods. 1 Tr. zák. k peňažnému trestu vo výške 2 000,- /dvetisíc/ Kčs.

Podľa § 54 ods. 3 Tr. zák. sa jej ukladá náhradný trest odňatia slobody v trvaní 2 /dva/ mesiace pre prípad, že by peňažný trest nezaplatila.

Podľa § 314 ods. 1 písm. e Tr. p. sa poškodený /á/ /í/..... odkazuje /ú/ s nárokom na náhradu škody na konanie v občiansko-právnych veciach.

Poučenie! Proti tomuto rozkazu možno do 8 dní od jeho doručenia podať na tunajšom súde ústne do zápisnice alebo písomne odpor. Podaním odporu sa trestný rozkaz ruší a vo veci sa nariadi hlavné pojednávanie. Právo podať odpor nenáleží poškodenému. Ak sa v určenej lehote nepodá odpor, stane sa trestný rozkaz právoplatným a vykonateľným.

V Bratislave 1 dňa 12. 9. 1988

Samosudca:
JUDr. Ján Jamrich

Za správnosť vyhotovenia:

nečitateľný podpis

Pečiatka: Obvodný súd Bratislava 1 Bratislava

Tr.P.č.82-Trestný rozkaz
SEVT-160820

V/78

VTK 1-20147-79.

Poznámka:

Uvedený prípad vynesenia trestného rozkazu nie je ojedinelý /doteraz je známych už viac ako 30 takýchto prípadov/ a uvádzame ho ako ukážku urážky základných ľudských práv, ktoré by sa mali v signatárskom štáte Helsinskej zmluvy dôsledne plniť.

Ľudmila Heribanová, pretože podala proti trestnému rozkazu odvolanie, mala dňa 10. 10. 1988 súdne pojednávanie na Obvodnom súde v Bratislave 1, ktorý odročil hlavné pojednávanie na 17. 10. 1988 a potom potvrdil rozhodnutie z horeuvedeného trestného rozkazu.

SLÁVNOSTI V RODINE A V CIRKVI

Pokračujeme v uverejňovaní životopisov svätých. V živote kresťana je veľmi dôležitá správna hierarchia hodnôt, pre ktoré žije, ktorým venuje svoje úsilie, námahu a čas. Ak sa táto hierarchia poruší, ak sa nevenuje veciam toľko pozornosti, koľko si ich považuje za zasluhuje, ak sa uprednostňujú záujmy o hmotné veci pred duchovnými, pôžitky pred povinnosťami, ľahko sa stáva z kresťana materialista alebo jeho blízka podoba. Stráca sa v ňom obraz Krista, ktorý by sa mal odzrkadľovať v duši kresťana. Takéto pomýlenie už k Bohu nevedie, nedáva pokoj duši, nevytvára v rodinách harmóniu. Naopak, vedie k egoizmu, namierenému proti blízkym, blížnym a celému spoločenstvu. Prevrátenie hierarchie hodnôt teda mení to

hlavné - zmysel života, cieľ nášho snaženia. Preto sa musíme pred týmto nebezpečenstvom chrániť. K tomu nám môže vhodne pomôcť čítanie životopisov svätých. Svätí dokonale rozoznali pravé a nepravé hodnoty. A pre dosiahnutie hodnôt najvyšších neváhali obetovať i to najdrahšie, čo mali; vlastný život. Pripomeňme si ich aspoň v deň sviatku nášho patróna alebo vo sviatok patróna našich blízkych. Životopisy uverejňujeme podľa občianskeho i cirkevného kalendára.

16. novembra: sv. Agnesa

Svätá Agnesa patrila medzi veľmi obľúbených a uctievaných svätých rímskej cirkvi. Napriek tomu sa však nezachovalo o nej žiadne veľa historických údajov. Agnesa zomrela mladá, asi dvanásťročná. Podľa dostupných údajov bola umučená počas prenasledovania kresťanov za cisára Valeriána /r. 253-260/. Podľa tradície bola v dospievajúcom veku veľmi pôvabná. Preto sa o ňu zaujímali mnohí mladenci, no ona ich odmietala. Pravdepodobne chcela žiť v Bohu zasvätenom panenstve. Istého pohanského mladíka jej odmietnutie tak urazilo, že ju udal cisárskemu súdu ako kresťanku. Agnesa však bola mladá na to, aby mohla byť podľa rímskych zákonov súdená. Preto sudca nariadil, aby ju dali do nevestinca, kde mali toto ušľachtilé dievča morálne zlomiť. Ale Agnesa tak statočne bránila svoje panenstvo, že ju dal napokon sudca sť.

Mravná sila tohto mladého dievčaťa veľmi zapôsobila vo vtedajšom kresťanskom svete, preto sa čoskoro stala predmetom živej úcty medzi ľudom i v cirkevnej liturgii. V Ríme je zasvätená sv. Agnese bazilika i viaceré kostoly. Sv. Agnesa sa dodnes uctieva ako vzor hrdinskej nevinnosti a ako ochrankyňa dievčat.

21. decembra: sv. Peter Kanizius

Pochádzal z holandského mesta Nijmegen, kde sa narodil r. 1521. Pôvodne študoval literatúru v Kolíne nad Rýnom, ale potom dal prednosť duchovnému povolaniu a vstúpil do Spoločnosti Ježišovej, kde bol tiež vysvätený na kňaza. Peter Kanizius žil v období po otvorení vystúpení Martina Luthera proti katolíckej cirkvi a v čase silnejúceho hnutia protestantizmu v Nemecku. On sám sa stal vodcom duchovenstva a veriacich, ktorí chceli ostať verní cirkvi. Pretože mal výnimočné vedomosti, sústredil sa hlavne na obranu katolíckej viery proti útokom tých, ktorí ju chceli meniť a zavádzať rôzne reformy. Zúčastnil sa na zasadnutí Tridentského snemu a dvaja pápeži ho poverili dôležitými úlohami na nemeckých stavovských snemoch v Rezne a Augsburgu. R. 1549 sa vrátil z dvojročného pobytu v Taliansku, kde sa pripravoval na rehoľný život, späť do Nemecka. Tu venoval celé tri desaťročia obnove cirkvi v strednej Európe. Účinkoval ako kazateľ, spovedník, zakladateľ jezuitských kláštorov a kolégií, poradca a dôverník kniežat, vrátane cisára Ferdinanda I. Pôsobil i ako teológ a poradca biskupov a pápežských legátov. R. 1556 sa stal prvým predstaveným jezuitskej provincie, do ktorej patrilo Bavorsko, Rakúsko, Čechy a Uhorsko. Svoje apoštolské úsilie dovŕšil napísaním chýrečných katechizmov: veľký bol určený kňazom a vzdelaným laikom a malý mládeži a študentom. Posledných 17 rokov života prežil v švajčiarskom Fribourgu, kam ho poslali predstavení, aby dokončil vybudovanie nového kolégia. Zomrel 21. decembra 1597. Pochovali ho v kostole sv. Michala vo Fribourgu. Pápež Pius IX. vyhlásil Petra Kanizia r. 1864 za blahoslaveného a Pius XI. r. 1925 za svätého. Zároveň mu udelil titul cirkevného učiteľa.

Veľkosť sv. Petra Kanizia, jeho hrdinstvo a napokon aj svätosť spočíva v bezvýhradnom nasadení celej svojej osobnosti na vnútornú obnovu cirkvi, v zachovaní pravej viery a vernosti pápežovi.

23. decembra: sv. Ján Kentský

Sv. Ján Kentský pochádzal z mestečka Kenty pri Krakove, kde sa narodil r. 1390. R. 1413 začal študoval na krakovskej univerzite. Po dosiahnutí doktorátu filozofie a teológie začal vyučovať a kázať. Najskôr bol rektorom kláštornej školy v Miechowe, potom profesorom teológie na krakovskej univerzite, kde pôsobil až do konca života. Ján Kentský žil v období tzv. veľkého pápežského rozkolu, ktorý veľmi negatívne vplýval na cirkevné pomery v Európe. V Čechách vzniklo v tom čase husitské hnutie. Pod vplyvom husitizmu a tzv. konciliárnych teórií, ktoré hlásali nadradenosť koncilov nad pápežom, sa šírila kritika pápeža a cirkvi. Ján správne pochopil, že iba kritika pomerov situáciu nevyrieši. Zdôrazňoval, že dôstojnosť cirkvi je viac ako všetky chyby, ktoré sa v nej vyskytnú vďaka ľudským omylom a slabostiam. Sam svojím životom ukázal najúčinnější a najspôhlivejší prostriedok vnútornej obnovy cirkvi. Je to osobná svätosť. Jeho svätosť sa zakladala na prejavoch praktickej kresťanskej lásky a dobročinnosti. Neraz sa zriekol všetkého, čo mal, aby pomohol núdznym. O tom svedčí i malá epizóda, ktorú uvádzajú jeho životopisci:

Pri ceste do Ríma ho prepadli zbojníci a žiadali od neho všetky peniaze a cennosti. Keď sa ho opýtali, či im odovzdal všetko, čo mal, odpovedal, že už nemá nič. Avšak keď ho zbojníci opustili, našiel v záhyboch šiat ešte pár mincí. Rozbehol sa za lúpežníkmi, prosil ich o odpustenie a dával im nájdené mince. Títo ohrození jeho gestom nielenže mu vrátili, čo mu predtým vzali, ale sa rozhodli zmeniť svoj život.

Ján Kentský zomrel r. 1473 vo veku 83 rokov. Pochovali ho v kostole sv. Anny v Krakove. Pápež Alexander VIII. ho r. 1690 vyhlásil za blahoslaveného a pápež Klement XIII. r. 1767 za svätého. Sv. Ján Kentský sa uctieva ako patrón seminaristov a študentov teológie.

13. januára: sv. Hilár z Poitiers

Sv. Hilár sa narodil okolo roku 315 v Poitiers v terajšom západnom Francúzsku. Pochádzal z pohanskej rodiny a dlho hľadal cestu pravdy vo filozofii. Až keď si prečítal evanjelium, pochopil, že v ňom je pravý zdroj svetla a obrátil sa na kresťanstvo. Mal ženu a dcéru, a preto, a preto zostal v laickom stave i po obrátení. Stal sa takým horlivým kresťanom, že ho okolo roku 350 zvolili za biskupa mesta Poitiers. Ako biskup si počínal veľmi nebojácne. Bojoval proti bludným naukám, najmä protijariánskeho bludu, ktorý prenikal z Východu i na Západ. R. 356 ho cisár Konštantín poslal do vyhnanstva - do Frýgie v Malej Ázii. Sam bol totiž prívržencom a ochrancom ariánov - vyznavačov bludného učenia, ktoré popieralo božstvo Ježiša Krista. Avšak Hilár nezostal nečinný vo vyhnanstve.

Nadviazal spojenie s maloázijskými cirkevnými spoločenstvami a oboznámil sa s teológiou východnej cirkvi. Po návrate z vyhnanstva sa zúčastnil na synode v Paríži, ktorá dala Hilárovi čestný titul "osloboditeľ Galie".

Sv. Hilár z Poitiers zomrel r. 367. Pokladá sa za prvého z veľkých západných cirkevných otcov, ktorí vynikli v obrane viery a zanechali dôležité teologické spisy. Jeho význam je predovšetkým v tom, že prvý systematicky spracoval texty sv. Písma, ktoré hovoria o Bohu a osobitne o Božom Synovi. Veľa urobil pre pochopenie východnej teológie na Západe. R. 1851 bol vyhlásený za cirkevného učiteľa.

Pokým naše štátne orgány odsúdili na psychiatrické liečenie moravského katolíka A. Navrátila, autora návrhu na riešenie problémov cirkvi v ČSSR formulovaného v 31 bodoch, najvyšší odborníci pre otázky vedeckého ateizmu z ČSAV, SAV, Ústavu marxizmu leninizmu a iní študujú tento návrh s odborníkmi z Moskovskej št. univerzity.

KATECHEZA

S k u p i n a B / b i r m o v a n c i /

VII. časť: DUCH SVÄTÝ V NÁS - NAŠE POSLANIE VO SVETE /2. odsek/

2. Dajme sa posilňovať Duchom Svätým

Pre život podľa Ducha nestačí, pravda, samaⁿejaká suma vedomostí, čo ako veľká. Tá je iba kdesi na začiatku celej našej uvedomelej kresťanskej existencie. Vytvára iba kresťanské povedomie. Až tam, kde vstupuje do konfrontácie so svetom, v praktizovaní evanjeliového posolstva, nadobúda aktívny rozmer, tak ako sme to naznačili v predchádzajúcom odseku. Kresťan otvorený pôsobeniu Ducha Svätého musí byť otvorený aj voči svetu.

Boží ľud ná, koniec koncov, poverenie svedčiť pred svetom o Kristovi, ohlasovať Kristovo posolstvo a prenikať svet Duchom Svätým. Toto poverenie, toto poslanie, voláme apoštolátom. Apoštolí /gr. apostolos = poslaný/ boli od začiatku cirkvi tí, ktorých Kristus poslal: "Choďte do celého sveta a hlásajte evanjélium všetkému stvoreniu." /Mk 16, 7/. V tomto zmysle sme apoštolmi /poslanými/ aj my všetci, veď sme - ako sme si už citovali - "kráľovským knazstvom" určeným "zvestovať slávne skutky toho, ktorý nás z tmy povolal do svojho obdivuhodného svetla" /1 Pt 2, 9/.

Druhý vatikánsky koncil v dekrétu o laickom apoštoláte priamo konštatuje: "I laici majú svoj podiel na poslaní všetkého ľudu Božieho v cirkvi a vo svete, pretože sú účastní na knazskom, proročkom a kráľovskom úrade Kristovom." /Apostolicam actuositatem, 2/

Všetci birmovaní majú poverenie apoštolovať, Duch Svätý nám dáva nielen svoje dary, ale aj poverenie vnášať Krista a jeho blahozvest do sveta naším konaním, naším verejným pôsobením, našimi postojmi k ľuďom, k práci a k životu, naším počínaním si vo všetkých situáciách, do ktorých sa dostávame, naším osvedčovaním sa v kresťanskej viere, nádeji a láske.

Osobitne sa na birmovaných vzťahujú slová vieroučnej konštitúcie o cirkvi: "Sviatosť birmovania ich dokonalejšie spája s cirkvou a obohacuje ich zvláštnou silou Ducha Svätého, takže sú vo zvýšenej miere viazaní, ako praví svedkovia Kristovi, šíriť a brániť vieru slovom i skutkom." /Lumen gentium, 11./ A ďalej koncil pripomína: "Každý veriaci má vznešenú povinnosť pracovať na tom, aby všetci ľudia na celom svete poznali a prijali božské posolstvo spásy." /Apostolicam actuositatem, 3./

Prirodzene, nie je úlohou kresťana-laika suplovať svojím apoštolátom úlohu knazov. Každý máme svoje osobitné povolanie, svoj osobitný, vlastný okruh pôsobnosti spojený s naším zamestnaním, štúdiom alebo verejným účinkovaním, s našimi vlohami, sklonmi a záľubami. Tu všade sa roztvára široké pole apoštolovania, a to apoštolovania nekonvenčným spôsobom - vplývaním na naše okolie celou našou prácou a naším životom, ako aj tým, že budeme k závažným otázkam zaujímať rozhodné stanoviská. Práve tak si musíme pokladať za povinnosť poskytnúť náležitú orientáciu tým, ktorí v kontakte s nami prejavia záujem spoznať pravdy nášho náboženstva. A ak nám Boh zveril rodičovskú úlohu, musíme byť prvými učiteľmi viery a mravov svojim deťom.

Druhý vatikánsky koncil nás vyzýva, "aby každý podľa svojho nadania a vzdelania, súhlasne s úmyslom cirkvi, so zvýšenou svedomitosťou plnil svoju úlohu pri vysvetľovaní, bránení a správnom uplatňovaní kresťanských zásad pri súčasných problémoch

/Apostolican actuositatem, 6/. "A teda laici, keďže sú zasvätení Kristovi a pomazaní od Ducha Svätého, sú podivne povolani a pripravení, aby prinášali čoraz hojnejšie duchovné ovocie. Veď všetky ich skutky, modlitby a apoštolské podujatia, manželský a rodinný život, každodenná práca, duchovné i fyzické zotavenie sa, ak sa konajú podľa Ducha, ba aj životné ťažkosti, ak sa trpezlivo znášajú, stávajú sa duchovnými obetami, lúbeznými Bohu v Ježišovi Kristovi /porov. 1 Pt 2,5/, s vŕchnou nábožnosťou prinášajúci Bohu spolu s obetou Teta Pánovho pri slávení Eucharistie. A tak i laici tým, že si ako ctitelia Boha všade bezúhonne počínajú, zasväcujú mu sám svet." /Lumen gentium, 34/

Apoštolské poverenie máme vykonávať v dôvere v Boha, bez akékoľvek úzkosti a strachu, bez akéhokoľvek ostychu. Svätý Pavol nás poučá: "Nedostali ste Ducha otroctva, aby ste sa museli báť." /Rim 8,15/ A ďalej: "Duch prichádza na pomoc našej slabosti." /Rim 8,26/

Áno, je to tak. Duch Svätý nás posilňuje, aby sme sa nebáli, alebo nebudaj nehanbili pre zvrátenú hanblivosť/ hlásiť kú Kristovi, k svojej viere, aby sme sa neostýchali priťahovať ku Kristovi iných, aby sme s dôverou budovali cirkev budovaním pravej kresťanskej lásky a priateľstva, utužovaním pocitu spolupatričnosti a potreby jednoty v okruhu svojej pôsobnosti. Duch Svätý nám dáva silu vychádzať nezištne v ústrety iným, prichádzať iniciatívne s pomocou v pravý čas a na pravom mieste, bez ohliadania sa na vlastné výhody. Duch Svätý je nám účinnou trvalou podporou v praktizovaní kresťanského života, života v posväcujúcej milosti, života v Kristovej veľkonočnej radosť.

Duch Svätý svojou posilou buduje v nás našu vnútornú vyrovnanosť - aj keď sme od prirodzenosti povahovo nestáli, vrtkaví, nevyrovnaní, náchylní ľahko podliehať vplyvom okolností, ktoré na nás doliehajú, stresom, ktoré na nás číhajú v duchovnej nevyrovnanosti sveta. Vyrovnaného kresťana nezaskočí otázka, či sa "vyrovnal s náboženstvom", ktorú mu kladie neverecký alebo nábožensky ľahostajný svet - vie, že je s vierou v Boha a s dôsledkami, ktoré preňho z tejto viery vyplývajú, vyrovnaný, a to v najvyššom pozitívnom zmysle. Svet kladie síce otázku v zmysle opačnom, ale slová svoj pravý význam nestrácajú. Kresťan vie, že ak má zodpovedne plniť svoje apoštolské poslanie, musí byť so svojím náboženstvom vyrovnaný, musí si byť vedomý toho, "na čom je".

Vnútorná vyrovnanosť a vedomie tejto vyrovnanosti dávajú človeku schopnosť nebať sa svedčiť o svojej viere, o Kristovi, apoštolovať svojou prácou a životom. Pobádajú ho pričínať sa o pozdvihovanie dôstojnosti človeka v každej situácii, dovoľávať sa rešpektovania práv každého bez ohľadu na jeho postavenie, pôvod, rasovú a národnú príslušnosť, konfesiu, svetonázorové zameranie... Vyzývajú ho konať spravodlivo /v zmysle evanjeliovej, a nie krátkozrakkej ľudskej spravodlivosti/, zaujímať verejne stanovisko vo veciach výchovy a mravov.

Vyrovnaný kresťan vie, že cirkev "je akoby kvasom a dušou ľudskej spoločnosti, ktorá sa má v Kristovi obnoviť a pretvoriť na rodinu Božiu" /Gaudium et spes, 40/ a že aj jeho úlohou je "prispieť k tomu, aby sa ľudstvo a jeho dejiny stali ľudskejšími" /tanže, 40/.

Vyrovnaný kresťan nie je egocentrický, pozoruje i "znamenia časov" a načúva im. Neodmieta ako neprijateľné všetko, čo nevzišlo z kresťanského, z cirkevného prostredia. Duch Svätý predsa "veje, kam chce" /Jn 3,8/ a "rozdeľuje každému, ako chce" /1 Kor 12,11/. Kresťan si všimá prejavy cítenia a túžob ľudí vo svete, ktoré nadobúdajú pečať všeobecnosti, všeľudskosti, usiluje sa ich chápať v rovine Kristovho posolstva a nachádzať v ich podchytení nové cesty evanjelizácie. Odmietanie by tu mohlo byť koniec koncov

výrazom nežičlivosti voči iným, "inakším", a mohli by sme za ním vidieť i latentnú /nevynárajúcu sa navonok/ závisť, že so všetkými myšlienkami prichádza ktosi "odinakiaľ", a to už by hraničilo s prehrešovaním sa voči Duchu Svätému.

V dnešnom svete napríklad nepochybne môžeme vidieť prejavy Ducha Svätého vo volaní ľudských spoločenstiev po oslobodení sa spod útlaku - či už národného, politického, či duchovného /náboženského alebo kultúrneho/, či sociálneho. Pravda, hľadať tu správne východiská nie je jednoduché: jestvujú rozličné ideológie, ktoré si na svoju zástavu napísali heslo "oslobodenie".

Keď kresťan uvažuje o týchto skutočnostiach, musí mať zachytaný bod v Ježišovom výroku: "Ak ostanete v mojom slove, poznáte pravdu a pravda vás vyslobodí." /Jn 8,31/ Cez Kristovo slovo pristupuje aj k hľadaniu riešení z iného konca, zvädza na cesty, ktoré nie sú v zhode s pravou ľudskosťou, a dôstojnosťou človeka ako Božieho dieťaťa a s Kristovou blahozvestou. Predovšetkým musíme pochopiť, že ku skutočnému oslobodeniu nemôže priviesť ani nenávisť jedných voči druhým, ani hrubé násilie. Jedno i druhé rozbieja jednotu, po ktorej ľudstvo túži a o ktorú sa má usilovať, a jedno i druhé človeka zotročuje - jedno v duchovnom, druhé vo fyzickom zmysle.

Ako kresťania sa postavíme na stranu utláčaných, ale s rozhodnosťou neprijmeme v tomto ohľade riešenia, ktoré nie sú v zhode s Božím zjavením.

Ako príklad kresťanskej formy boja za náboženskú slobodu môže nám poslúžiť polhodinová manifestácia našich veriacich 25. marca 1988 v Bratislave. Účastníci stáli na Hviezdoslavovom námestí pokojne so sviečkami, modlili sa a spievali. Nik nevytrhal dlažbu, nerozbíjali okná, neprevracali autá, nestaval barikády, nevykrikoval vzrušené heslá, nehádzal kamene do príslušníkov bezpečnosti, ani im nekládol fyzický odpor, keď tento tichý, ale rozhodný postoj manifestujúcich násilím potláčali. Tu sa u našich veriacich výrazne prejavila sila pôsobenia Ducha Svätého, sila, ktorá zvíťazila nad vášňami a nedisciplinovanosťou a tak aj nad potlačiteľskou mocou, pretože nielen pretrvala, ale práveže aj skrze túto svoju manifestáciu sa v nás ešte rozkošatela a zmohutnela.

Nepochybne môžeme vidieť dych Ducha Svätého aj v tom, keď sa vrcholný predstaviteľ ateistickej svetovej veľmoci dovoľáva tradícií spoločného európskeho domu a potreby nového myslenia. Ako kresťanom nám však musí byť oveľa zrejmejšie, že tradície spoločného európskeho domu sú už dve tisícročia kresťanské, že celá dnešná Európa, ba - vo svojej vrcholnej podobe - všet ľudská vzdelanosť, kultúra a civilizácia sú postavené na kresťanských základoch. Veď aj dnes ani vôbec nevieme predstaviť, ako by vyzeral "spoločný európsky dom", nebyť Kristovho vstupu do dejín človeka, nebyť veľkolepého Božieho plánu spásy. V tomto vedomí môžeme aj najúčinnnejšie spolupôsobiť pri ozdravovaní pomerov vo svete, tým, že budeme svojím životom a konaním podporovať v ňom rast všetkého zdravého a liečenie jeho neduhov.

A ako kresťanom nám práve tak väčšmi než iným musí byť jasné, že nové myslenie, nové zmýšľanie už vo svete je, a to už dve tisícročia od Kristovej reči na vrchu blahoslavenstiev, od vyhlásenia "ústavného zákona cirkvi". Český teológ Jan Merell píše: "Reč na vrchu chce vzbudiť zmýšľanie, v ktorom všetko ustupuje do úzadia, aby Boh bol všetko vo všetkom" /1 Kor 15,28/.

V onej reči nás Kristus vyzýva, aby sme boli chudobní v duchu, aby sme lačneli po spravodlivosti, aby sme si uchovávali čistotu srdca, aby sme šírili pokoj... Či to nie je práve to, čo najväčšmi potrebuje aj dnešné "nové myslenie"? Z Kristovej reči však môžeme - a musíme - my kresťania vycítiť aj to, že s novým zmýšľaním podľa

evanjelia je nezmieriteľný príklon k hlásaniu triedneho boja a antagonizmu medzi spoločenskými triedami. Reč na vrchu akúkoľvek nenávisť medzi ľuďmi vylučuje z arzenálu prostriedkov vzájomných vzťahov. A preto nám kresťanom Duch Svätý dáva aj schopnosť realisticky vidieť konkrétne situácie, v ktorých sa volá po nových, humannejších postojoch, alebo v ktorých sa o ich uplatňovaní hovorí.

Aj v úsilí o nápravu myslenia v spoločnosti je našou úlohou spolupôsobiť. Ale aj tu sa musíme osvedčovať ako Kristovi učeníci, ako jeho svedkovia a jeho apoštoli. Treba nám v tomto úsilí /a či lepšie v tomto prejave o úsilie/ naozaj spoznávať pôsobenie Ducha Svätého, my sami sa však musíme dať posilňovať Duchom Svätým, aby sme vedeli tento prejav a toto úsilie napomáhať správnym, kresťanským spôsobom.

Životné situácie nás, pravda, stavajú i pred rozličné konkrétne problémy, keď musíme osobne osvedčiť svoj kresťanský postoj alebo zástoj. Možnože nám niekto nepriamo alebo aj otvorene znepríjemňuje život preto, že sme veriaci, robí posmešné poznámky o tom, že chodíme do kostola, znemožňuje nám spoločensky sa uplatniť podľa našich schopností, prípadne nás /azda i s falošou maskou priateľa/ vystriha pred plnením si náboženských povinností alebo uposlúchnutím hlasu svedomia... Budme trpezliví a vyrovnaní a v každej kritической situácii prosíme o posilu Ducha Svätého a zachovajme sa podľa toho, ako nám on vnúka. Ježiš nám predsa sľubuje: "Nestarajte sa dopredu, čo budete hovoriť, ale hovorte, čo vám bude dané v tú hodinu. Veď to už nie vy budete hovoriť, ale Duch Svätý." /Mk 13,11/ Nie sú to prázdne slová - ak žijeme podľa Ducha, Duch nám isto príde v pravý čas na pomoc.

Vo všetkom svojom myslení, chcení a konaní potrebujeme účinnú posilu Ducha Svätého. Nezaobídeme sa bez nej ani vo verejnom, ani v súkromnom živote. Blaží nás však vedomie, že sa nám tejto posily v hojnosti dostáva, keď vytrvame, "s radosťou a úprimným srdcom" /Sk 2,46/ spolupracujeme s Božou milosťou, keď sa plne otvárame účinkovaniu Ducha Svätého, ktorého sme prijali vo sviatosti krstu a vo sviatosti birmovania a ktorého nechávame v sebe účinne pôsobiť skrze Eucharistiu.

/Pokračovanie/

BOŽSKÉ SRDCE BUĎ S NAMI,
KRAĽUJ, PANUJ NAD NAMI
NECH SA V NAŠEJ RODINE
ŽIVOT VIERY ROZVINIE!

Redakcia čitateľom

Nech Vás s Kristovým príchodom potešuje, povzbudzuje a posilňuje Pánová sláva. Veď On, slovami svojho anjela, povedal: "Nebojte sa. Zvestujem vám veľkú radosť, ktorá bude patriť všetkým ľuďom: Dnes sa vám v Dávidovom meste narodil Spasiteľ, Kristus Pán... Sláva Bohu na výsostiach a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle."
/ Lk 2,10-11.14. /

Mária, pomocnica kresťanov, oroduj za nás!